

HIER HEEFT DE OUDSTE STEEN GELIJK

INGMAR HEYTZE

Hier heeft de oudste
steen gelijk

Een zomerdagboek

de Prom

donderdag 21 juni, 15.00 uur

Tot u spreekt de grijze dame met het opgebroken hart.

Zo, eindelijk een fatsoenlijke beginregel. Door tamelijk slopende drukte en veel deadlines was het me tot vandaag niet gelukt om iets goeds te bedenken voor het gedicht waarmee ik volgende week de 5500e gemeenteraadsvergadering mag gaan openen. Pas deze middag kreeg ik, nadat ik me een uur lang in panische kalmte had geposteerd op het terras van café De Zaak tegenover het stadhuis, een idee dat deugt: Utrecht zelf moet de gemeenteraad voor één keer de les komen lezen. Omdat ik altijd in deze stad ben, is Utrecht voor mij een levend wezen geworden. Geen nostalgisch bolwerk van herinneringen, maar één immens, tweeduizend jaar oud bewustzijn dat onder de diepste fundamenteën huist. Een ziel die niet denkt in tijd. Wij zijn mieren die komen en gaan, voor Utrecht is het altijd nu. Vanuit dat perspectief moet het lukken om een acceptabel gedicht te schrijven. Ik moet niet dichten over de waan van de dag, de loftrumpet steken over de stad of de democratie bezingen, maar spreken in tongen. Het geschiedenisboekje dat ik ter inspiratie heb gekregen blijkt zeer geschikte stof te leveren – in de afgelopen achthonderd jaar is de stad niet altijd even zachtzinnig bestuurd. Patriciërs die elkaar de hersens insloegen, corrupte geestelijken, oorlog, dood en verderf – perfect materiaal, kortom. Het is jammer dat ik er alleen maar een gedicht over mag schrijven. Een koningsdrama was geschikter geweest.

vrijdag 22 juni – Diverse puntjes op de i gezet met Explorama, een van de organiserende bureaus van de Museumnacht, die morgen voor het eerst in Utrecht plaatsvindt. Van zonsondergang tot zonsopgang bieden de belangrijkste musea van Utrecht een doorlopend

programma met rondleidingen en voorstellingen. Zelf organiseer ik een avond met zes dichters in het Catharijneconvent. Ik wilde het oorspronkelijk 'Museumnacht van de Poëzie' noemen, maar omdat ik werd teruggefloten door de organisatie van de échte Nacht van de Poëzie in Vredenburg hebben we het maar 'Les fleurs du convent' gedoopt.

De rest van de dag hard gewerkt aan een grote studentenspecial voor *Rails* met mijn hartsvriendin en collega Vrouwkje Tuinman. Het liep allemaal nogal uit: om halfzes konden de laatste mailtjes door. De klus bestaat uit vierentwintig stukjes over bijzondere ontwikkelingen op een bepaald vakgebied. Ze zullen dienen als ondersteuning van even zovele foto's van slapende studenten. Bij *Rails* heeft het beeld altijd de leiding. Je kunt nog zo'n geweldig artikel schrijven: als het beeld om wat voor reden dan ook niet is gelukt, moet het over. Vrouwkje en ik hebben een vreemdsoortige haat-liefdeverhouding met dit soort opdrachten: we bezweren elkaar altijd dat dit de laatste keer was dat we ons zo uit de naad werkten, maar we trappen er toch steeds weer in.

In het *NRC Handelsblad* van vandaag staat een ietwat slordig essay van de dichter/filosoof Maarten Doorman over de toename van het gefilosofeer in de Nederlandse poëzie. Het lijkt me nogal een zelfverzonnen probleem. Doorman laat vallen dat ik elke maand een gedicht in *Filosofie Magazine* schrijf 'voor gewone mensen'. Zou ik dat als een compliment moeten opvatten?

zaterdag 23 juni, 18.00 uur, thuis – Even rustig wat eten en schrijven, voordat de eerste Utrechtse Museumnacht losbarst. Behalve 'Les fleurs du convent' en een radio-optreden met Rob van Gerwen, die mij opvolgt als huisfilosoof bij het Centraal Museum, hou ik vannacht nog een late, adynamische rondleiding in het Centraal Museum. Het is een oude droom, geïnspireerd op het gedachtegoed van Wim T. Schippers: een computer in de hal van een museum, waarop je je ideale rondleiding kunt samenstellen. Een van de opties zou de adynamische rondleiding moeten zijn, die de bezoeker in staat stelt om zo veel mogelijk door het gebouw te drentelen zonder met kunst geconfronteerd te worden. Ik verwacht niet

Vrouwkje Tuinman

dat er iemand op af komt, zeker niet omdat het gebeuren pas om halftwee 's nachts staat gepland.

zondag 24 juni – Het was al licht toen ik eenmaal thuis was. Veel gedronken op gezellige afterparty in Van Speelklok tot Pierement. Kapot. Toch moet er een column voor het *Utrechts Nieuwsblad* uit.

Het is halftien 's ochtends als ik gapend en kreunend aan dit stukje begin. Vergeleken met een krantenwijk lijkt het een riante begintijd, maar dat valt wel mee als je bedenkt dat ik er vannacht pas om halfvijf in lag. Door als een Chinese bordendraaier heen en weer te rennen tussen drie optredens, twee radio-items en een adynamische rondleiding op drie verschillende lokaties, ben ik in één Museumnacht ongeveer een week ouder geworden. Samen met de andere bezoekers die zondagmorgen vroeg de museale afterparty uit wankelden, kreeg ik de ochtendschemering als toegift. De nacht begon niet bepaald vlekkeloos; ik had de eerste ruzie met een medewerkster van Het Catharijneconvent al gehad voordat de zon onder was. Het geluid van de soundcheck – vijf minuten – was te hard. Wij probeer-

den nog uit te leggen: ‘Mevrouw, dat is nu precies waarom we een soundch-’ maar ze was al scheldend doorgelopen. Later op de avond klaagde hetzelfde museumstuk dat er te veel mensen rondliepen. Drukke is blijkbaar een probleem waar Het Catharijneconvent niet zo vaak mee wordt geconfronteerd. Ik kon het haar moeilijk kwalijk nemen: net als honderden andere mensen offerde ze haar nachtrust op om dit onzekere evenement mogelijk te maken. Figuren van mijn slag staan wel vaker op de vreemdste tijdstippen hun kunsten te vertonen (om met Lou Reed te spreken: ‘Some people like to go out dancing / while people like us, we’ve got to work’), maar ik kan me levendig voorstellen dat zo’n nachtdienst een hele ommezwaai is voor mensen die hun leven hebben afgestemd op meer gangbare openingstijden. Toen ik na de eerste set door Utrecht fietste op weg naar het volgende optreden, viel me op dat het opeens gezellig druk was in straten waar je normaal nooit zoveel mensen ziet. Tegen halftwaalf was duidelijk dat de Museumnacht een doorslaand succes is geworden. Het is onvermijdelijk dat dit een jaarlijks evenement wordt.

Ik vermoed dat de Museumnacht drie schitterende effecten heeft. Om te beginnen blijkt het mogelijk om met dit soort culturele crossovers de hele binnenstad op zijn kop te zetten. Ten tweede is andermaal bewezen hoe cruciaal de belichting van een stad is. De musea waren zo spectaculair mooi uitgelicht, dat je je afvraagt waarom dat normaal gesproken maar zo mondjesmaat wordt gedaan met een paar kerken in de binnenstad. Van mij hoeft het centrum niet in een kerstboom te veranderen, maar als ik het licht van de Museumnacht vergelijk met de permanente, zenuwslopende horizonvervuiling van Utrechts meest waardelose dansgelegenheden, weet ik wel wat ik mooier vind. Ten derde denk ik dat veel Utrechters zaterdagavond hebben beseft dat het in deze stad maar eens afgelopen moet zijn met lege commercie en holle horeca. Het wordt eindelijk, eindelijk tijd voor een beleid waarin culturele identiteit en kwaliteit geen inhoudsloze beleidstermen meer zijn, maar praktische, zichtbare initiatieven. De Museumnacht is zo’n initiatief – een lang geleden gedroomd, vreemd visioen van een stel mensen die de moed hadden om al die organisatie aan te halen, de laatste maanden met de adem van een op cultureel gebied ronduit falende gemeenteraad in de nek, en in de wetenschap dat ze maar één kans zouden krij-

gen. Je krijgt al die museumdirecties, culturele instellingen, suppoosten en beveiligingsmensen namelijk geen tweede keer zo gek dat ze een nacht gaan doorhalen omdat jij dat toevallig een leuk idee vindt. Maar het is gelukt, en hoe. Sinds gisternacht ben ik voor het eerst sinds lange tijd oprecht trots op deze stad en op de mensen die deze nacht mogelijk hebben gemaakt. En ik vermoed dat dat voor duizenden cultureel geïnteresseerde Utrechters geldt. Hoort u dat, burgemeester Brouwer, wethouder Verhoef, College van Bestuur, Besturen voor Dit en Dat, Rijksdiensten voor Meer van Dat Fraais? Wij zijn trots, verdomme, trots!

Gistermiddag kwam ik er, tijdens de repetities met de betoverende zangeres en soundcreator Lilian Hak, op de valreep achter dat ik drie dichters een uur te laat had besteld. Rondbellen, ellende en gedoe. Goddank kwam het met de avond redelijk goed. Alleen Ilja Pfeijffer (in gezelschap van een bijzonder leuke vrouw) moest een uur wachten en zat daar gelukkig volstrekt niet mee. Iets minder was de slechte planning om ons naast een biertent met tweehonderd door elkaar pratende mensen te zetten. Op een andere binnenplaats werden namelijk tegelijkertijd de modeshows van de Hogeschool voor de Kunsten gelopen. Per traditie zijn die zeer spectaculair, en er komt dan ook een hoop volk op af, dat in de pauzes vrolijk door onze avond heen kwam staan ouwehoeren. Hagar Peeters, Tjitske Jansen en de Amsterdamse geweldenaar Erik Jan Harmens hadden het de eerste set bijzonder zwaar. De tweede set was rustiger. Menno Wigman, die zijn ietwat chagrijnige vriendin Lisa bij zich had, mailde later nog schuldbewust dat hij *stoned* was geweest. Ik moet zeggen dat het me in alle opwindning niet was opgevallen. Lilian deed het geweldig. Het geluid was perfect; zelfs de opname die we via de mengtafel hebben gemaakt is achteraf gelukt. Omdat het geroezemoes van de tweehonderd modeshowbezoekers er nauwelijks op staat, vraag je je bij het beluisteren onwillekeurig af waarom al die dichters zo staan te schreeuwen.

Tot mijn verrassing trof ik om halftwee maar liefst veertig mensen in de refter van het Centraal Museum, die allemaal meewilden met de adynamische rondleiding. De stemming zat er goed in toen

we vertrokken. Toen na tien minuten bleek dat ik werkelijk niet van plan was om iets anders te laten zien dan brandblussers, gangkasten, liftschachten en trappenhuizen en daar bovendien niets over wist te melden, raakten we steeds meer mensen kwijt in de spelonken van het museum. Het is lang geleden dat ik het zo naar mijn zin had tijdens een rondleiding.

maandag 25 juni – Deze dag ging voorbij met intensief heen-en-weergemail met Joost Nijsen en Maartje Duin, respectievelijk directeur en redacteur van uitgeverij Podium, die mijn dichtbundels uitgeeft. Dit najaar verschijnt de verzamelbundel *Alle goeds*, waarin mijn laatste drie dichtbundels bij elkaar staan, aangevuld met een kleine greep uit mijn nieuwe werk. Omdat Podium onder anderen Manon Uphoff, Ronald Giphart en Hagar Peeters in het fonds heeft, wordt het door sommige mensen gezien als een soort filiaal van Utrechtse schrijvers in Amsterdam. Voor mij was Podium een uitstekende vervanger toen mijn Utrechtse uitgeverij Kwadraat vorig jaar failliet ging.

's Avonds heb ik mijn vriend Kees Wennekendonk opgezocht in zijn werfkelder aan de Oudegracht. Onder het genot van een hoop witte wijn gepraat met een vriendelijk Vlaams echtpaar, dat een exclusieve brillenzaak in Antwerpen heeft. Ze zijn van plan om onze reizende expositie Glas & Inkt, een vitrinekast met brillen van Kees en gedichten van mij, een paar maanden te huisvesten.

Kees Wennekendonk is een unieke figuur. Hij werkte tien jaar voor het Noordelijk Theater De Voorziening als huiscomponist, was vijf jaar barpianist op Schiermonnikoog en speelde drie jaar bij Karel van de Graaf. Als gevolg van een onduidelijk ongeluk in de huiselijke sfeer liep hij een zware hersenschudding op. Om de verveling van het stilliggen te verdrijven begon hij toen maar brillen te maken. Afgezien van componist, pianist en brillenmaker is hij zanger, dichter, performer, liedjesschrijver, schilder, gitarist, mondharmonicaspeler, portrettekenaar en wat al niet. Wellicht herinnert u zich de Pearle-reclame met Jules Deelder nog. Op de foto draagt Deelder een houten bril met haaiantanden erin. Die is dus gemaakt door Kees.

Het gedicht voor de gemeenteraad is af – donderdag zal ik het voorlezen.

MAIDENSPEECH

*Tot u spreekt de grijze dame met het opgebroken hart.
Fresingers en Lichtenbergers, vijftienvijftighonderd malen
mocht het u behagen te vergaderen – sommigen van u
hadden elkaar het liefst verhangen aan de magistrale balken
van de raadszaal. Nee, ik noem geen namen, sterven
gaat hier ongemerkt, vrienden die de strop verdienden
metselen elkaar in werven – desondanks bent u het
die mij nu bezielt en dan mismaakt, mijn grachten graaft,
mijn bruggen slaat, mij afbrandt en herbouwen laat.
Uw handen onder tafel tellen goud of slijpen messen,
mengen gif in bekers en betoog – dat iets of iemand valt
is zeker, van een voetstuk of omhoog. Ik ben van porselein
onder uw handen, maar u komt en gaat; ik tel uw dagen,
uw gebeente zal de wegen van de toekomst dragen. Ik
wens u wijsheid tot de tijd ook deze raad met stomheid slaat.*

dinsdag 26 juni – Vandaag hele dag tussen de *Rails* gezeten in verband met de nog immer voortslepende studentenspecial. Ik was zeer beroerd van de drukte en de tropische hitte. Vrouwkje nam me mee naar een geweldig stukje Amsterdam-Rijnkanaal, waar we in de blikkende zon en terwijl de prachtigste sleepboten langsvoren, hebben zitten redigeren. 's Middags bewerkte mijn acupuncturist, Gilles Stoop, me met vacuüm gezogen glazen bollen op mijn rug – een marteling die de wulpse naam 'cupping' draagt. Na afloop voel je je herboren, al ziet je rug er een paar dagen uit alsof je zinderende seks met een enorme vleesetende plant of een buitenaards wezen heb gehad.

woensdag 27 juni – Vannacht bleek ik zo verbrand te zijn dat ik wakker werd als ik me omdraaide. Deze ochtend stond de computer drie kwartier lang te bellen omdat een of andere idioot het

nodig vond om me een stom filmpje van een poes en een struisvogel te mailen. Ik word daar heel erg moe van. Hoe contactgestoord je in het echte leven ook bent: vanachter de computer kun je contact leggen met de hele wereld, zonder dat je je hoeft af te vragen of de hele wereld wel contact wil met jou. Veel mensen kunnen de vrijheid die het medium e-mail biedt, volstrekt niet aan. In hun hang naar aandacht pompen ze dagelijks vele megabytes nutteloze informatie rond, bij voorkeur naar hun hele adresboek tegelijk. Mijn mailbox puilt uit van de ongevraagde rommel. De PTT vaart er wel bij. Kettingbrieven vol levenstips van de Dalai Lama. Petities tegen onduidelijk gedoe in het regenwoud. Gore plaatjes van ontucht met paarden. Filmpjes van tweehonderd kilo zware danseressen die uitbundig met hun vetrollen staan te schudden. De optie 'Afzender blokkeren' is na de delete-toets de meest gebruikte functie in mijn mailprogramma. Nu is automatisering bedoeld om dingen makkelijker te maken. We kunnen elkaar inmiddels dag en nacht bereiken, in woord en, zo nodig, bewegend beeld. Kan er nu een apparaat worden uitgevonden dat ervoor zorgt dat we elkaar ook nog iets te vertellen hebben?

donderdag 28 juni – 'Maidenspeech' voorgelezen in de Raad en goede reacties gekregen ondanks de toch niet lichte toon. Aansluitend ben ik op bezoek gegaan bij Arnoud Rijken en Michiel Snijders van il Luster Producties, een bedrijfje dat is gespecialiseerd in het produceren van animatiefilms. Op initiatief van Arnoud en Michiel hebben we het project DICHT/VORM@nl opgezet: een serie van twintig korte animatiefilms door jonge filmmakers naar aanleiding van gedichten van tien jonge dichters. De traagheid waarmee de financiering van zo'n groot project op gang komt, grenst aan het ongelofelijke. De mannen van il Luster zijn nu ruim twee jaar bezig met lobbyen en aanvragen schrijven, en nu ziet het er pas naar uit dat de meeste filmpjes gemaakt kunnen worden.

Vanmiddag heb ik gepraat met animator Michael Sewnarain, die in de dichtvorm-serie een animatie bij mijn gedicht 'Hypochonder' heeft gemaakt. Hij heeft een plan voor een Dr. Seuss-achtig

boekje waarvoor ik een gedicht mag gaan schrijven. Ik heb daar heel veel zin in.

zaterdag 30 juni – Op de hoek van het stadhuis een uur staan praten met Peter Smids, de vorige directeur van Vredenburg. Hij deelt mijn bezorgdheid over het Utrechtse stadsbestuur. De barbaren zijn aan de macht. Aansluitend in 't Hoogt, een grand café annex filmtheater midden in de stad, waar ik overdag graag zit te schrijven, zonder duidelijke aanleiding een ietwat Ronflonflon-eske scène bedacht.

Een verfrommelde man zit aan een tafeltje in een café verbeten in een notitieboekje te kalken. Tegenover hem staat een lege stoel. Een aantrekkelijk, jong koppel komt op de man af gelopen.

meisje: Is deze stoel vrij?

man: Wat bedoelt u daarmee?

meisje: Nou, eigenlijk precies wat ik zeg, of deze stoel...

man: (*snoert haar de mond*) ... U kunt nooit precies bedoelen wat u zegt, want uw mededeling is ambigu. Geeft niet. Komt wel meer voor. De meeste mensen zijn onvoorstelbaar slordig in de omgang met taal. Maar al te vaak ligt er een gapend gat tussen wat ze zeggen en wat ze er eigenlijk mee bedoelen.

meisje: Hoe bedoelt u?

man: Bijvoorbeeld, als iemand – zoals u nu doet – bij iemand anders – in dit geval dus bij mij – informeert of een stoel – die daar, dus – vrij is, wordt er negen van de tien keer bedoeld: mag ik deze stoel meenemen naar een andere plek in het café? Terwijl de vraag in de meer directe betekenis ook kan gelden als een verzoek om in de betreffende stoel plaats te mogen nemen. Met andere woorden: een wereld van verschil in slechts vier woorden. (*hij kijkt haar triomfantelijk aan*)

jongeman: Maar is hij nu vrij of niet?

man: (*negeert hem*) Geloof u mij: het komt zelden of nooit voor dat als een leuk meisje vraagt: 'Is deze stoel vrij?' en ik zeg 'Ja', dat ze dan gezellig bij me komt zitten. Terwijl ik persoonlijk het antwoord op de vraag naar de beschikbaarheid van onderhavige – of, *for that matter*, elke willekeurige stoel – sterk af laat hangen van de uitstraling en intentie van wie mij dat vraagt. Met andere woorden: door uw onzorgvuldigheid word ik in de meest onmogelijke sociale bochten gewrongen. Ziet u...

Het stel begint onopvallend om zich heen te kijken of er zich een vrije stoel elders in het etablissement bevindt. Dit blijkt niet het geval.

man: ... wanneer een knap meisje zoals u vraagt: 'Is deze stoel vrij?' zal ik iets moeten zeggen als: 'Jawel, maar alleen als u er nu op gaat zitten.'

meisje: O ja. Of, eh, nee bedoel ik. Ik zou eigenlijk graag...

man: ... maar als zo'n *abject* figuur als hij (*wuift met slordig wegwerpgebaar naar haar vriend*) het vraagt, zou ik moeten zeggen: 'Jawel, op voorwaarde dat u zich met stoel en al zo ver mogelijk van mij verwijdert.'

jongeman: Nou, zeg.

man: Of zelfs: 'Deze stoel is an sich frei, aber nicht for you!' of, als ik in een filosofische bui ben: 'Als de mensheid zelf al niet vrij is, hoe verwacht u dan dat zij stoelen kan bouwen die dat wel zijn?' of botweg 'Nee, die is bezet!' (*bedroefd*) terwijl ik misschien niet eens op iemand zit te wachten...

De jongeman probeert snel de stoel te pakken. De man neemt een duik over de tafel en grijpt de leuning stevig vast. De stoel schuift heen en weer onder hun krachtmeting.

man: (*overstuur*) ...en ik zie al aan uw troebele ogen dat u verhaal haalt als er vervolgens inderdaad niemand op komt dagen, of als ik de stoel een halfuur later vergeef aan een knap meisje met wie u ook wel door zo'n onnozele stoel in contact had willen komen, *if you catch my drift*, want voor zo'n kleinzielige zeikerd zie ik u bepaald wel aan!

De jongeman laat onverwacht los, waardoor de man met een doffe smak op het tafeltje belandt. Dan trekt hij stoel waar de man nog half in zit, op atletische wijze onder diens kont vandaan en loopt weg. De man laat de stoel die hij zo angstig omklemd hield, los.

meisje: Eh, dank u wel. *(raapt de andere stoel op en trippelt ermee achter haar vriend aan)*

man: *(gesmoord)* Niets te danken.

Hij staat moeizaam op, gaat in arren moede maar op de tafel zitten en kijkt demonstratief uit het raam.

zondag 1 juli – Gisteravond opgetreden tijdens een Pindaconcert bij Kees Wennekendonk. De pindaconcerten zou je kunnen zien als een salon voor alle mogelijke uitvoerende kunsten, met de nadruk op muziek. Voor mij is het een van de vaste try-out-momenten. Een wat getroebleerd ogend meisje trachtte mij nog te versieren, tot groot ongenoegen van mijn lief Jeanne. Niets is zo leuk als een jaloerse vriendin, zeker niet als je 's nachts alles weer goed mag maken. 's Middags ben ik de stad in geweest met gitarist, componist en muziekwetenschapper Desmond Haneveer. Gezellig rondgedribbeld. 's Avonds naar Domkracht, een soort nieuwe late-nightshow van Tom Staal met een fabelachtig mooie voordracht door de even wonderlijke als geniale dichter/performer Bernhard Christiansen. Wanneer breekt die jongen nu eens door?

maandag 2 juli – O, de dingen die ik doe voor een beetje roem. Vanochtend ben ik om halfzeven opgestaan teneinde bij het radio 3-programma *Stenders vroeg in de morgen* met Fred Siebelink en Ronald Giphart telefonisch het gedicht 'Reset' voor te lezen. Daarna uitgeslapen tot halfelf. Aansluitend lang gebeld met Terts Brinkhoff van theaterfestival De Parade over een raadsel. Het is de bedoeling dat in alle steden die De Parade aandoet, een plaatselijke prominent (dat ben ik dus blijkbaar) een raadsel verzint. Voor Rot-

terdam heeft Deelder het gedaan en voor Amsterdam hebben ze Mulisch benaderd, dus ik ben in goed gezelschap.

RESET

*De computer loopt wat vaker vast
dan wij, maar zet hem uit en aan
en hij begint ontroerend stom
opnieuw met zoemen, piepen, starten.
Engelengeduld in een systeemkast.
Hoeveel moord en doodslag ook mag
woeden in de krochten van de harde
schijf, altijd zijn er nieuwe levens
in de mouwen. Ook zo handig:
haal iets weg en het kan terug, ad lib,
rem of infitum maak je het ongedaan
zijn ongedaan, bijna Drostematig.
Laatst ging er een glas van tafel
toen ik je een brief – wel godv – en
hoe ik ook op de escapetoets drukte,
scherven bleven scherven.*

Op weg naar 't Hoogt om te gaan schrijven kwam ik op het terras van Orloff – een in alle opzichten goed café voor de ochtend en de vroege middag – bevriende editor Maaik Krijgsman tegen. Hij was niet in zijn beste doen, want op het terras om de hoek zat zijn ex, met wie hij tot voor kort samenwoonde in een geweldig, monumentaal huisje op de Lange Nieuwstraat. Sindsdien zwerft hij in Amsterdam een beetje van het ene adres naar het andere. Hij heeft na een botte, maar geslaagde koppelpoging mijnerzijds nog een tijdje iets gehad met de beeldschone Lale, maar dat is ook weer achter de rug: dit is niet het moment om vanuit de ene relatie in de andere te rollen. Het was vreemd om met Maaik te zitten praten, terwijl af en toe zijn ex nog langsliep om hem een zoen te geven (die hij afweerde). Je moet je Maaik voorstellen als een woest aantrekkelijke verschijning: een lange, afgetrainde knappe jongen

van een jaar of dertig. Voor een editor is hij onvoorstelbaar geïnteresseerd in taal en filosofie. Met Maaik praat je over boeken, vrouwen, liefde, dood en over de films die hij aan het monteren is (waaronder een documentaire over de joodse countryzanger Kinky Friedman, die een culthit scoorde met het lied ‘They ain’t making Jews like Jesus anymore’ en Bill Clinton tot zijn fans mag rekenen). Morgen gaat hij een maand naar Corsica, een beetje rondtrekken met een vriend en daarna nog twee weken alleen in een huisje zitten, liefst met uitzicht op zee. Hij vertelde: ‘Laatst zit ik op het terras van Vertigo aan het Vondelpark en hoor twee ordinaire dames van een jaar of veertig met elkaar praten. “Weet je waar Joke achter is gekomen? Dat ze in een vorig leven nazi is geweest.”

“Een nazi?”

“Ja, dat heeft ze ontdekt.”

“Joke een nazi, verdomd, dat kan ik me eigenlijk wel voorstellen van haar.”

“Ja, dat komt, Joke voelt zich altijd schuldig, nou dat komt dus daardoor. Zelf heb ik er niet zoveel mee, met dat vorige-levengedoe. Ik vind het dus belangrijker wat er in dit leven gebeurt, dat vorige leven heb ik nou wel zo’n beetje doorleefd. Ik was in een vorig leven namelijk een koning, dus je begrijpt.” De wonderlijkste verhalen in deze wereld schrijven zichzelf.

dinsdag 3 juli – Het zal de hitte of de volle maan wel zijn, maar het is nationale ruziedag. Met mijn liefste Jeanne, de eerste dichteres met wie ik ooit iets ben begonnen, in een knallende ruzie verzeild geraakt over een voor dichters teer punt: het gebruiken van iets wat de ander heeft bedacht. Nu zijn er de afgelopen vijftien jaar welgeteld twee dichters geweest die mij ooit zoiets verweten hebben, en die hebben tot op heden geen van beiden iets publicabels op papier gekregen. Wat mij betreft is het volstrekt irrelevant wie iets bedacht heeft, het gaat erom wie er een goed gedicht van weet te maken. Als het goed is, breng je elkáár op ideeën, en maak je er dan je eigen ding van. Een goed voorbeeld is de romantitel *Ik omhels je met duizend armen* van Ronald Giphart. Die titel blijkt hij

Tommy Wieringa

te hebben bedacht naar aanleiding van mijn vaste groet en signeertekst 'Mille fleurs', en ik kan u verzekeren dat ik daar bijzonder trots op ben. Als je iets letterlijk wilt gebruiken, dan vraag je dat even. Tommy Wieringa heeft met mijn toestemming weleens een dichtregel van me in een van zijn columns voor *Sp!ts* gezet.

Die middag hebben Vrouwkje en ik een lange wandeling door Rhijnauwen gemaakt (ik ga liever niet te ver de stad uit. Over deze vreemde gewoonte later meer). Vrouwkje zag het materiaalprobleem ook niet – daarvoor wisselen we dagelijks te veel goede ideeën uit. Het werd een zeldzaam harmonieus uitje voor ons doen. Niet dat we elkaar nu dagelijks de hersens inslaan, maar toch zeker wekelijks. Dat krijg je als je zo ongeveer met elkaar getrouwd bent. Je zou over Vrouwkje en mij kunnen zeggen dat we elkaar acht jaar geleden niet zozeer tegenkwamen, maar onmiddellijk als magneten op elkaar sloegen en begonnen met samenwerken voor faculteitsbladen, festivals, boeken en wat al niet. Onze onafscheidelijkheid heeft al heel wat partners in verwarring gebracht, terwijl onze vriendschap weinig of niets met romantiek te maken heeft;

daar hebben we helemaal geen tijd voor. Ik kan me geen dag samen herinneren dat we niet achter het toetsenbord van het een of andere weigerachtig barrel wanhopig zaten te werken om een nauwelijks haalbare serie deadlines te halen. We doen nog altijd honderd dingen tegelijk, waarvan de helft niet en de andere helft matig betaalt. Maar we kunnen ervan vreten en er is in acht jaar samenwerken nog geen saai moment geweest.

En voordat iemand het zich afvraagt: nee, we hebben het nog nooit met elkaar gedaan.

woensdag 4 juli – Ik begon op mijn vijftiende met het schrijven van poëzie. Er was op zichzelf niets interessants aan: ik ging zitten en tikte zonder corrigeren tien gedichten achter elkaar op de elektronische schrijfmachine die ik een dag eerder van mijn ouders had gekregen. In een paar weken tijd ramde ik er minstens tweehonderd gedichten uit, waarvan er misschien drie enigszins deugden. Het was zomer, warm en benauwd, en het opschrijven van zinnen die niets met mijn huiswerk te maken hadden, voelde als een combinatie van spijbelen en opgelucht ademhalen. Zo voelt het nog steeds. Maar vraag me niet waarom ik ermee ben begonnen. Je kunt net zo goed vragen waarom ik ben begonnen met drinken, eten, slapen, ademhalen, seks – dichten is een van die dingen die vanzelf gaan, sterker nog, het zou me meer moeite kosten om het te laten. Ik vind dan ook maar één ding vreemder dan al die mensen die willen weten waarom ik ben begonnen met dichten, en dat is waarom niet iedereen het doet. Ik snap eerlijk, oprecht niet hoe je kunt leven zonder af en toe in een verloren uurtje iets volstrekt nutteloos op papier te krabbelen. Ik kan desgewenst wel goed uitleggen waarom ik ben doorgedaan met dichten. Omdat er niets heerlijker is dan iets op te schrijven, te luisteren, weer iets op te schrijven, omhoog te kijken, en dan opeens een stroom van woorden, beelden, zinnen, klanken, ritmes en gedachtecronkels door je hersenpan te voelen kaatsen. En of ik nu achter een karretje in de supermarkt sta te wachten, in een wasserette naar het getuimel van sokken en onderbroeken zit te kijken of zomaar wat katerig door de stad slenter, die heerlijke stroom kan altijd, onverwacht, op gang

komen. Dan kan ik niets anders doen dan schrijven, strepen, herschrijven en overschrijven tot ik weer wakker word met een gedicht in mijn hand. Om met een collega te spreken: als ze ooit iets lekkerders uitvinden dan dichten, blijf ik het erbij doen.

Wanneer ik gemotiveerd begon met het lezen van poëzie staat me minder helder voor de geest. Geef mij geen mooie roman voor mijn verjaardag, want de kans dat ik hem ga lezen is verwaarloosbaar klein en ik ben het cultureel correcte gedrag voorbij dat ik probeer te doen alsof. Ik lees bijna uitsluitend kranten, tijdschriften en dichtbundels. Er zijn dagen dat ik hevig aangedaan kan raken door willekeurig welk goed gedicht (met een slecht gedicht gaat het ook, maar dat is een ander soort vervoering). Op andere dagen heeft zelfs poëzie van de bovenste plank geen enkele zeggingskracht. Achterberg staat als een zwijgend borstbeeld in de kast, Nijhoff is naar een tuinfeest toe, Slauerhoff is uitgevaren naar de verste ster en Rutger Kopland is ergens jonge sla aan het rooien. Niets van wat ze hebben geschreven komt me mooi, waar of invoelbaar voor. Mijn dichtbundels zijn een verzameling voorbedrukte dummy's geworden en het is maar afwachten wanneer de poëzie weer thuis geeft. Met het schrijven van gedichten gaat het niet anders. Dagen dat ik mij een groot dichter waan, wisselen zich af met dagen dat het lijstje voor de supermarkt al een hele opgaaft is. Uiteraard is het juist in zo'n vruchteloze bui van levensbelang om iets op papier te krijgen – is het geen heel gedicht, dan toch tenminste iets wat voor een redelijke aanzet door kan gaan. En natuurlijk lukt dat niet. Een gedicht springt niet te voorschijn wanneer het de dichter behaagt om over zijn lamp te wrijven. En wat erger is, je kunt niemand uitleggen wat daar nu zo vreselijk aan is. Ik heb altijd om het hardst geroepen dat poëzie goddank volkomen nutteloos is. Uit de ontredde die me overvalt op dagen dat het lezen en schrijven ervan even niet lukt, wordt pijnlijk duidelijk dat het omgekeerde waar is: alles is nutteloos, behalve poëzie. In plaats van blij te zijn dat er eindelijk eens geen woord poëzie uitkomt, ijsbeer ik door de kamer, op zoek naar woorden als een vampier naar zijn beeltenis – maar het papier en de spiegel blijven leeg. Er zit niets anders op dan in vredesnaam maar een beetje te gaan leven.

vrijdag 6 juli – Wat ben ik blij dat ik niet beroemd ben. Dichters worden dat per definitie niet, omdat de doelgroep voor hun werk zo klein is. En dat is maar goed ook. Te veel succes slaapt net zo slecht als een pistool onder je kussen en het verschil tussen onsterfelijk en belachelijk is toch al oncomfortabel klein. Af en toe word ik door onbekenden aangesproken op mijn gedichten. Bij dat soort ontmoetingen voel ik me geveleid, maar nooit beroemd. Het heeft meer weg van het tegenkomen van vrienden van wie je nog niet wist dat je ze had. Poëzie is een ziekte die je, aldus de eveneens weinig herkende Menno Wigman, ‘met een handvol hopeloze idioten deelt’. Soms zelfs letterlijk. Op mijn vorige adres kwam af en toe een wonderlijk ruikende jongen aan de deur. Zijn kleren wasenden de lucht van een onbewoonbaar verklaarde werfkelder. Hij overhandigde me steevast een verkreukeld stuk papier met een onleesbaar handgeschreven gedicht erop, waar ik dan iets van moest zeggen. Natuurlijk vond ik het altijd prachtig, maar ik heb hem toch maar geen verhuisbericht gestuurd. Deze lente ben ik geregeld telefonisch lastig gevallen door een jonge Amsterdamse dichter die zeker weet dat hij met zijn poëzie rijk kan worden. Of ik hem even een uitgeverij en een riant voorschot kon bezorgen. Ik heb hem drie keer uitgelegd dat je in dit land niet eens van poëzie kunt leven, omdat van de gemiddelde dichtbundel niet meer dan een paar honderd exemplaren worden verkocht. Hij weigert me te geloven – hij heeft zelfs een keer amok gemaakt ten burele van mijn uitgever. Toen ik hem een keer onvrijwillig tegen het lijf liep in een café, liet hij me een pas aangeschafte, rode beautycase zien. Ik was even bang dat hij daar een mes uit zou halen om mij mee naar het leven te staan, maar hij bleek zijn gedichten erin te bewaren.

Vandaag maakte ik eindelijk eens wat mee dat de moeite van dit dichtersdagboek waard is. ’s Middags heb ik weer eens bijgepraat met de jonge dichter en filmmaker Lernert Engelberts. Hij heeft een tijd in Utrecht gewoond, maar vier maanden geleden is hij verhuisd naar De Pijp in Amsterdam. We zijn bij il Luster langs geweest voor contractoverleg in verband met Lernerts deelname aan

Lernert Engelberts

het project DICHT/VORM@NL (ik heb gelijk een paar mooie digitale foto's van de heren gemaakt). Daarna met Lernert nog aan de koffie in 't Hoogt – plannen gemaakt voor het een of ander interview voor een Engelstalig blad. We zaten nog niet of de dichter Arjan Witte liep opeens langs. Arjan vertelde dat zijn vader van eenentachtig jaar op sterven ligt. Desondanks – of misschien wel juist daardoor, met de drang om te leven voor twee – was hij zeer levendig en enthousiast over een nieuwe cyclus gedichten rondom geraamtes. Ik heb hem aangeraden om de gedichten naar *Hollands Maandblad* te sturen, omdat ik het vermoeden heb dat dit blad – in tegenstelling tot andere literaire tijdschriften – nog weleens door iemand wordt gelezen.

Lernert zag er goed uit – na de nodige emotionele toestanden is hij heftig aan het hardlopen geslagen, en dat was hem aan te zien. Hij vertelde het volgende verhaal: 'Op een gegeven moment wilde ik een radio kopen om wat muziek te hebben bij het rennen. In de Kijkshop' – als ik even in zijn verhaal mag inbreken: Lernert en Kijkshop is een buitengewoon vreemde combinatie – 'kom ik opeens een soort apparaatje tegen, waarmee je mensen op vijftwintig meter kunt afluisteren. "Voor de jonge privédetective" stond erbij. Dus ik koop dat ding, maar ik hoor alleen maar mijn

eigen ademhaling en hartslag en voetstappen versterkt. Je kunt alleen jezelf ermee afluisteren. Toen ben ik daar maar mee gaan hardlopen.’ Typischer Lernert kun je ze niet krijgen. Of het moest het verhaal zijn van de autistische man die hij een keer opzocht voor een televisie-item. Deze man had al zijn boeken met de rug naar de muur in de kast staan, omdat hij niet wilde dat iemand kon zien wat voor boeken hij in huis had. Lernert kan een enorme etter zijn: de eerste keer dat hij op bezoek ging bij Hanneke Groenteman nam hij een groot chocoladehart vol bonbons voor haar mee, terwijl hij wist dat ze op dieet stond. Met zulke vrienden heb je geen vijanden meer nodig. Lernerts blik kreeg iets satanisch toen hij vertelde hoe Groenteman niet meer kon stoppen met bonbons eten.

zondag 8 juli – Het raadsel voor De Parade is af. Bent u er klaar voor? Goed, daar komt-ie. *Welke tuinman diende de bruid in de kluis?* Denkt u er gerust even over na, het antwoord staat in het colofon van dit dagboek.

maandag 9 juli – Natuurlijk weet ik ook wel dat ik het laatste jaar bekender aan het worden ben, maar het meeste daarvan gaat enigszins langs me heen. Zolang je niet op straat wordt bestormd door horden fans, merk je niet dat allemaal mensen die je toch niet kent, weten hoe je eruitziet en af en toe iets over en van je lezen. Toch kan er opeens iets gebeuren waardoor je weet waar al je bloed, zweet en tranen goed voor zijn geweest. Deze middag liep ik samen met een blozend meisje de bibliotheek in. Plotseling keek ze me recht aan en zei: ‘Ik vind je gedichten leuk.’ Voordat ik iets terug kon zeggen, rende ze snel de trap op en verloor daarbij nog net geen glazen muiltje. De rest van de dag liep ik op wolken.

Voor een schrijver is niets zo leuk als een spontaan compliment. Tommy Wieringa kreeg tijdens een excursie naar een concentratiekamp eens toevertrouwd dat hij de Ronald Giphart van Buchenwald was. Ronald Giphart moet op zijn beurt de wenkbrauwen hebben gefronst toen hij het volgende compliment kreeg: ‘Hallo meneer Zwagerman, ik wou alleen maar even zeggen dat ik uw boek *Blauwe maandagen* fantastisch vond.’ Toch valt dit in het niet

bij wat me gisteravond is overkomen. Ik besloot om nog even een vette bek te halen bij de legendarische snackbar Broodje Ploff naast het stadhuis (ga friet eten bij Ploff en je weet hoe friet hoort te smaken). In de snackbar was één andere klant. Hij bevond zich in een toestand van beneveling die je alleen bereikt als je de weg naar huis wilt vergeten. Terwijl hij zich staande hield aan de vitrine, zwaaide hij in mijn richting en lalde: 'Ikkénjou! Jij bent een gedicht! Jij bent...'. Er volgde een pauze waarin je aan zijn ogen kon zien dat de harde schijf in zijn hoofd werd gedefragmenteerd. 'Jij bent Hagar Peeters!'

dinsdag 10 juli – Jeannes favoriete film *The Party* met Peter Sellers gehuurd en samen liggen kijken. Erg gezellig.

woensdag 11 juli – Herman Brood is van het Hilton gesprongen. Einde blessuretijd. Door het kijken naar alle retrospectieven is de column pas om twee uur 's nachts een keer af. Ik neem me voor om Bart Chabot, die ooit aan de wieg stond van mijn vliegende start bij *Rails*, zo snel mogelijk een brief te schrijven, want ik denk dat die wel erg verdrietig zal zijn. Alsof er iets tegenover moet staan, hoorde ik vandaag van Lieke Timmermans, mijn andere harts-vriendin, dat ze zwanger (zwanger! zwanger!) is. Ik mag er alleen nog niets over zeggen, want het is nog maar tien weken. De komende dagen zal ik dus af en toe flink op mijn hand moeten bijten.

donderdag 12 juli – Computer doet onvoorstelbaar vervelend vandaag. Ik vraag me vaak af wanneer die dingen eindelijk normale gebruiksvoorwerpen zullen zijn, in plaats van mystieke kasten waarin een universum aan onvermoede problemen huist. Ik bedoel, mijn wasmachine gaat niet gebukt onder permanente fatale fouten. Het strijkijzer is nog nimmer betrapt op een drijvende komma of Javascript error. Ook heeft de stofzuiger tot op heden niet gemeld dat ik een ongeldige bewerking heb uitgevoerd. Het enige apparaat dat zich als een dreinende kleuter gedraagt, is mijn computer.

De *Utrechts Nieuwsblad*-column van vandaag:

The Party

Het aantal keren in mijn leven dat ik een videoband gehuurd heb, is op de vingers van één hand te tellen. Over het algemeen kom ik niet eens toe aan alle bioscoopfilms waar ik naar toe had gewild. Het komt er dan ook zelden van om cinemaaftje te gaan spelen op het postzegelformaat van mijn televisie. Toch besloten mijn meisje Jeanne en ik om gisteravond een fijne klassieker te huren bij onze favoriete videotheek Godzilla. Na een slopende twijfelronde tussen *Dawn of the Dead* (mijn favoriet) en *Rumblefish* (de hare) kozen wij gezamenlijk voor *The Party* uit 1968. In deze film schittert Peter Sellers als de gemankeerde Indiase acteur Hrundi v. Bakshi, die er al in de eerste vijf minuten in slaagt om per ongeluk een fort op te blazen en zo de film waarin hij speelt, effectief te versjteren (regisseur: 'Get off of my set, and out of my picture. Off, off! You're washed up, you're finished! I'll see to it that you never make another movie again!') Bakshi: 'Does that include television, sir?') Als gevolg van een administratieve fout wordt Bakshi toch uitgenodigd voor een bijzonder chic feest waar de halve jetset van Hollywood rondloopt. Door de zenuwen gedraagt hij zich zo onhandig dat hij een spoor van vernieling door het feest trekt – zeker als hij het knoppenpaneel ontdekt waarmee de verrijdbare bar en de zwevende vloer boven het zwembad in beweging kunnen worden gebracht. Nadat door het gehannes van Bakshi en een dronken ober ook het diner volledig is ontspoord, vlucht hij naar boven, waar hij er op de een of andere manier in slaagt om een badkamer te slopen en een overstroming te veroorzaken. Bij een ontsnappingspoging via het dak kukelt hij in het zwembad en wordt gered door de beeldschone Claudine Longet, met wie hij uiteindelijk onder tamelijk romantische omstandigheden het inmiddels volkomen uit de hand gelopen feest verlaat. Eind goed, al goed.

Het ontspannende aan *The Party* is de totale afwezigheid van een verhaallijn. De hele film is geïmproviseerd op een scenario van krap veertig kantjes, waarbij de laatst opgenomen scène het uitgangspunt vormde voor de volgende. Het is de eerste film waarbij behalve de gewone camera ook een videocamera meeliep, zodat de acteurs meteen konden terugzien wat ze net gespeeld hadden. Het basisgegeven

is eenvoudig: de ontroerend vriendelijke Bakshi – een kruising tussen Mr. Bean en monsieur Hulot – loopt met zijn ziel onder zijn arm rond op een poenig feest waar hij eigenlijk niets te zoeken heeft. In zijn hang naar gezelligheid lult hij hier en daar wat mee met groepjes mensen die hij tegenkomt – soms met succes ('We have a saying in India...'), maar meestal niet, want hij kent niemand en bijna niemand wil hém kennen. Bijna elke poging om contact te maken draait uit op een ingewikkeld ongeluk, waarna hij zich uitput in een zenuwslopende stroom van excuses voor de gebroken glazen en geruïneerde avondkleding. Goed, tot zover de samenvatting. Als u *The Party* nog nooit heeft gezien, vermoed ik dat u nu wel zo'n beetje een beeld heeft. Wij zitten dus lekker onderuit naar die film te kijken. Kort na het begin, eigenlijk zo'n beetje op het moment dat Sellers het feest betreedt en prompt een schoen verliest in het vijftiende, krijg ik een heel vreemd déjà vu-gevoel. Wat doet die man me sterk aan iemand denken! Maar aan wie? Tien minuten later zie ik hem per abuis in lachen uitbarsten als iemand een somber verhaal vertelt, en weer denk ik: op wie lijkt die man nou toch? Tegen het einde, op het moment dat Sellers met Claudine Longet aan zijn zijde wegrijdt in een driewieler, besef ik pas aan wie hij me de hele tijd doet denken.

Het is Verhoef.

Laat ik hier iets toelichten, want het zou goed kunnen dat u niet weet wat u met die laatste drie woorden moet. Als ik dit dagboek schrijf, is Kees Verhoef ongeveer een halfjaar wethouder van Cultuur in de gemeenteraad van Utrecht. Zijn benoeming is omstreden: Verhoef is het enige raadslid dat afkomstig is uit Vleuten-De Meern en hij heeft een aanstelling voor slechts twee dagen per week. De heersende mening lijkt te zijn dat ze Verhoef bij de formatie nog ergens kwijt moesten. Ondanks zijn vriendelijkheid, enthousiasme en werklust is duidelijk dat hij zelden of nooit een voet in een museum, schouwburg of concertzaal heeft gezet. De culturele instellingen nemen hem dan ook niet erg serieus. De gemeenteraad zadelt hem op met de onzalige taak om vrij zware bezuinigingen door te voeren – een klus die van een zeer ervaren en be-

trokken wethouder al het uiterste zou vergen, maar voor een man als Verhoef eigenlijk niet te volbrengen is. Als gevolg daarvan wordt zijn positie steeds wankeler.

vrijdag 13 juli – Met Jeanne naar IKEA, op zoek naar bureaus en tafels. Omdat je relatie wel op een soort dieptepunt is aanbeland als je naar dat concentratiekamp voor meubels gaat, stalen we onderweg twee gele borden met LEVENSGEVAARLIJK TERREIN erop van een bouwhek. Dat hielp iets. Later die dag ging ik, in het kader van: laten we alle vreselijke evenementen in één keer afwerken, met Jack Nouws en Lieke naar de Megafestatie. Dat viel niet mee. Wij troffen een paar duizend jongeren wier hoofden net zo galmend leeg waren als de Jaarbeurshallen waar ze in rondliepen. Ik heb wel twee korrelige, maar fraaie foto's kunnen maken: één van een meisje dat een kwartier voor een gele wand in het niets stond te kijken en één van een veiligheidshokje dat qua licht aan Hopper refereerde. Nadeel van de digitale camera is dat alles er op het LCD-scherm (mijn collegadichter Ruben van Gogh heeft het altijd over een LSD-scherm) al snel scherp uit ziet, maar op de computer thuis kan dat erg tegenvallen.

zaterdag 14 juli – Offday. Kolereweer. Zojuist een leuk gesprek met Lernert gehad over onze neuroses, vanmiddag moet ik naar de opening van Kunstliefde, waar een gedicht van me hangt in een soort 3-D-vormgeving van de graficus Karel Mol. Vanavond optreden in Tivoli, en ik ben nu al zo moe van al dat praten over paniek. Toen Lernert de trap af liep vroeg hij: 'Denk je weleens aan me?' ('Ja, Lernert') Een trap lager: 'Waar denk je aan als je niet aan mij denkt?' ('Aan typemachines!') 'Ja, dag!' Toen heb ik maar een gedichtje voor hem gemaakt.

Ziet u, ik monteer naar beste weten maar de kast is groot en ingewikkeld, bij het derde plaatje klopt het al niet meer, schroeven zoek en gaten waar geen gaten moeten of juist niet waar wel, tussen alle rommel aan mijn voeten liggen plotseling de geur van zolders, oude pauwenstaarten, fotoboeken of het bonken van een trom en ik maar zagen schroeven dreggen om de hele boel – ik wil alleen maar zeggen dat ik worstel en soms bovenkom.

Lernert mailde nichterig terug: ‘Je hebt talent, daar moet je iets mee doen.’

zondag 15 juli – Tegen alle verwachtingen in was het optreden in Tivoli een succes. Aan mij was de dankbare taak om halverwege een zogenaamde LOS-avond (mooi aangeklede dansavonden met af en toe een buitenissige podiumact tussendoor) één enkel gedicht voor te komen lezen. Nu heb ik voor de heetste vuren gestaan als het om voordragen gaat. Ik heb voorgedragen op popfestivals, in oude gasfabrieken, in kerken en kroegen, op duistere punkfeesten, in circustenten en betonnen jeugdthonken in de polder. Ik heb voorgedragen in stadsbussen en treinen, groepsgewijs en alleen, versterkt en onversterkt, door megafoons, ondersteund of juist gehinderd door complete drumbands of alleen een roestige mondharmonica. Ik trad op in de grimmige vergeetkelders onder de Dom, Antwerpse fabrieken, het Mariaklooster te Baarle-Nassau, in kastelen en bouwvallige kraakpanden. Ik sprak voor burgemeesters, rotarians en veroordeelde verkrachters en moordenaars in een jeugdgevangenis, de haikukring van Woerden, de leesclub van Houten en de dorpsjeugd van Obdam. Ik speelde over PA-systemen van vele duizenden watt en door kleine, hinderlijk piepende intercoms. Ik heb zalen doen vollopen. Ik heb zalen doen leeglopen. Maar ik heb altijd gevonden: er moet iemand in het publiek

zitten die je, al is het maar voor de vorm, het idee geeft dat hij zit te luisteren. En dat kan eigenlijk niet op een dansfeest. De muziek stoppen om een gedicht voor te lezen, is net zoiets als je voet tussen de deur zetten om de *Wachttoeren* te verkopen. Ik kwam vrij laat binnen, maar op de een of andere manier slaagde ik erin om vijf wodka's achterover te krijgen voordat ik op moest. Geloof het of niet, het ging te gek. Ik weet zeker dat niemand er een woord van heeft verstaan, maar de belichting was prachtig en het gejuich massaal. Stel dat iemand zich na al die tijd nog afvraagt wat ik daar eigenlijk in de microfoon stond te brullen:

LOS

*'Ik sta in niemand zijn agenda
maar ik dans dus ik besta.'*

– *Het Goede Doel*

*Dans en weet dat je bestaat
dans een dans op hete kolen
dans de gaten in je zolen
dans tot de planeet vergaat*

*dans als alles is gezegd
dans tot je de tijd vergeet
dans zoals je ademhaalt
dans tot je de weg weer weet*

*dans om nooit meer stil te staan
dans de sterren en de maan
dans de bomen en het bos
niets meer vast en alles los*

Twelve lines of fame! Poëzie in haar meest geritualiseerde vorm! Het had iets van een kerkdienst, daar schijnen veel bezoekers ook al jaren niet meer naar te luisteren. Na nog een aantal glazen, een opgewonden gesprek met vormgever Gerbrand van Melle en later

nog met een heel erg leuk kassameisje, mocht ik weer naar huis. Ik voel me vandaag niet zo best. Toch heb ik me naar 't Hoogt geslept voor een schrijfsessie. Aldaar trof ik Liesbeth (met wie ik nog eens een fles champagne heb gelegegd, waarna we een kort moment weifelend voor het bed hebben gestaan, maar het was morgen weer vroeg dag) en Rixt, misschien wel de leukste actrice die er in Utrecht rondloopt.

*Mijn hart moest zo vaak open
en weer sluiten, dat het knarst.*

*Het slot dat blonk 'wie doet me wat'
is dolgedraaid en doorgeroest.*

*Buiten staat een meisje
dat pas gaat als ik haar binnenlaat*

*en binnen zijn geluiden van een feest,
waardoor ik niet goed slaap.*

*Blaadjes vol bedenksels
zijn allang geen uitvlucht meer;*

*dit hart hangt uit zijn hengsels
en zwaait somber heen en weer.*

Later die middag liep ik Vrouwkje en haar vriendje Rogier tegen het lijf. Ik ben met ze meegegaan naar het Centraal Museum. In de refter hadden we aansluitend een aardige discussie over de eerste uitspraken van de nieuwe huisfilosoof Rob van Gerwen, die in het *Utrechts Nieuwsblad* schijnt te hebben gezegd dat hij magisch-realisme geen schilderkunst vindt. Het stuk zelf kan ik nergens vinden, dus ik kan niet zeggen of ik het eens ben met zijn exacte betoog, maar ik denk dat ik wel een idee heb om welke riedel van argumenten het gaat. Het is dezelfde denktrant die ik tegenkom bij bepaalde poëzierecensenten en leden van jury's en commissies

die prijsjes en beurzen toekennen waar ik gelukkig buiten kan: als je een bovengemiddeld groot publiek aanspreekt, is je werk automatisch al bedenkelijk. Vrouwkje windt zich er nogal over op: volgens haar werken dit soort statements ontmoedigend op museumbezoekers. Er zijn nu eenmaal kunstenaars en kunststromingen die een breed publiek van niet-ingewijden aanspreken. Laten we blij zijn dat die bestaan. Als je denkt dat je toch al niets van kunst begrijpt, is het niet leuk om ook nog eens over dingen die je wél mooi vindt te horen dat dat dus geen kunst is. Ze heeft gelijk. Persoonlijk behoud ik me het recht voor om me door alle kunst die ik tegenkom te laten amuseren of ontroeren, of iemand anders het nu kunst vindt of niet. Mocht ik mijn gedachten over kunst ooit belangrijker gaan vinden dan het maken of genieten ervan, dan hoop ik dat iemand mij de oorvijs geeft die ik verdien.

maandag 16 juli – Vanavond naar *Shrek* geweest met Arnoud, Michiel en Sibylla. Goede animatie, prettige film, maar vooral, leuke nazit in De Bastaard met een partijtje pool erbij. In de zaal kwam ik Maartje tegen. Zij is de vriendin van Martijn, met wie ik in mijn Vegas-periode, ruim honderd kilo zwaar en gehuld in geel ribfluweel, nog eens een bespottelijke bewerking van Wim T. Schippers *Sans rancune* heb gespeeld voor een stel theaterwetenschappers. Maartje heb ik in een dolle bui nog eens mee uit gevraagd, daartoe aangemoedigd door Arnoud ('Wat krijg ik als ik met dat meisje daar naar de film ga?' 'Euh, een fles rosé?'). Pas halverwege de film *Amnesia* kwam ik erachter dat we elkaar al lang kenden. Ik vroeg me al af waarom ik haar zo makkelijk mee had gekregen. Sindsdien ga ik elke keer een beetje dood van schaamte als ik Maartje tegenkom.

dinsdag 17 juli – Voor het eerst in dagen weer eens zon. Op hysterisch aandringen van diverse kennissen hebben Jeanne en ik *Magnolia* maar eens gehoord; een film van ruim drie uur waar vooralsnog geen touw aan vast te knopen valt. Mooi de tijd om mijn dagboek bij te werken en te vertellen over Utrecht in de afgelopen weken. Het is geen geweldige zomer, ondanks de kleine hittegolf

die we hebben gehad, maar de singels staan zwaar in bloei. Op mijn kamer staan vijftientig lange witte rozen van Jeanne als uitroptekens in een zwarte bouwemmer. Jeanne zelf ligt op bed naar de film te kijken. Van buiten komt niets dan het geluid van een verre trein en, heel zwak, de piekenkermis die is neergestreken op de Maliebaan. Mijn zolder midden in het Museumkwartier is een prachtige, veilige, stille haven midden in de stad. Een mooi gegeven in de film: rijke man gaat dood. Zijn vrouw, die indertijd alleen met hem trouwde voor zijn geld, is van hem gaan houden tijdens het verzorgen en wil nu, uit schuldgevoel, zijn geld niet erven. Ondanks dat de film behoorlijk mistig is, zit hij wel vol poëzie: *'Ik verwar melancholie soms met depressie. Begrijp je?'*
'Verwar kinderen en engelen niet.'

woensdag 18 juli – Er zijn veel goede momenten om te schrijven, en een paar slechte. Zo zit ik vandaag weer eens in mijn geliefde 't Hooft te tikken terwijl al mijn spieren – waaronder een aantal waarvan ik het bestaan nog niet vermoed had – in de alarmfase gaan na de tuchtige workout die ik samen met Arnoud, Michiel en Sibylla heb gevolgd in de heftige Fitness Factory op de Biltstraat. Als je je – na te hebben aangebeld – door een akelig smal gangetje naar binnen hebt gewerkt en bijna je nek hebt gebroken over een stalen trap, bedenk je dat dit in films altijd de scène is waarin de held voor het eerst in de problemen komt doordat er achter en voor hem twee gorilla-achtige uitsmijters opduiken. Na een paar deuren sta je echter in een hightech sportpaleis waar het lekker sporten is op de dreunende beat van de homo-top-honderd. Dat gaan we dus vaker doen, aangenomen dat ik de spierkramp als gevolg van de eerste keer overleef. Morgen zwemmen en dan overmorgen maar eens flink gaan roken en drinken om het weer lekker benauwd te krijgen. Vandaag wordt het tijd om het gedicht voor *Filosofie Magazine* af te maken. Tien keer per jaar schrijf ik een gedicht vanuit het standpunt van een beroemde filosoof voor de serie *Uit het ongerijmde*. De keuze is deze keer gevallen op Pythagoras, die een peptalk aan het zakenleven geeft. Hij was de bedenker van het woord filosoof ('liefhebber van wijsheid') – tot dan

toe kende men alleen het begrip ‘wijze’, wat volgens Pythagoras
blijkbaar te veel eer was.

PYTHAGORAS RELATIVEERT

*Wat is een wijze? Een uil met een baard.
Been there, done that & so what:*

*je schuift een beetje met getallen,
gooit een stelling op de helling,*

*schept een taal voor het heelal,
wijst Plato waar de mosterd staat,*

*nou en? Het houdt je van de straat.
Nooit naast je sandalen lopen,
zeg ik altijd maar.*

Iemand nog FAQ?

Voor wie het zich mocht afvragen: FAQ is een computerterm voor
Frequently Asked Questions.

's Avonds afgesproken om te eten in Springhaver met leraar Ne-
derlands en ex-cabaretier Bert Schuller. Bert wilde me spreken om-
dat hij een verzoek heeft: op 22 februari gaat hij trouwen met zijn
vriendin Riëtte Dekkers. Ze willen dat ik als ceremoniemeester fun-
geer van een culturele avond die ze in Parnassos op touw willen
zetten met een aantal oude getrouwen die ik nog ken uit mijn stu-
dientijd, onder wie Claudia de Breij, Bernhard Christiansen en De
Lomboys. Ik vind het nogal een verantwoordelijkheid, maar het is
natuurlijk wel een grote eer om zo iets in handen te krijgen.

In een verloren uurtje voor het eten heb ik kantoorboekhandel
MADO geplunderd voor een paar nieuwe kopijmappen. Ik schaam
me er altijd een beetje voor, maar van een goed voorziene kan-
toorboekhandel word ik minstens zo geil als een Hell's Angel in

een motorzaak. Er zijn wel meer schrijvers die eigenaardig doen over hun gereedschap. Sommigen van hen zweren bij een bepaalde kleur papier, vulpenpen van een exorbitant merk of tekstverwerkers waar een veelkleurig appeltje op staat. Ik ken een dichter die het liefst schrijft op de achterkant van oude giro-enveloppen. Nu krijgen uitgerekend dichters zelden of nooit iets overgemaakt dat schriftelijke berichtgeving waard is, dus hij is inmiddels berucht om zijn literaire invasies bij diverse postkantoren. Ik begrijp wat hij doormaakt. De afgelopen jaren heb ik me opgewerkt tot de nachtmerrie van elke kantoorboekhandelaar in de regio Utrecht, want ik gebruik bij voorkeur nauwelijks leverbare artikelen als het Lama Notitieboekje nr. 5821, de zwartkartonnen elastomap met rood elastiek in A5-formaat of de gele verlengde akte-envelop met extra brede gomrand – goederen die al tien jaar uit het assortiment zijn verdwenen en die ik desondanks wil hebben, omdat ik zeker weet dat mijn *writer's block* wordt veroorzaakt door het schrijnend gebrek eraan. Ik kan daarbij net zo onredelijk worden als het personeel. ‘Volgens mij bestaan dat soort akte-enveloppen helemaal niet, meneer.’ ‘O nee? En wat heb ik hier dan?’ ‘Dat lijkt me een oude giro-envelop vol matige poëzie, meneer.’

Vroeger, toen ik nog uitzendbaantjes had (ik was onder andere zwerftypist bij de Nederlandse Spoorwegen en postkamermedewerker bij de AMEV), leefde ik deze afwijking vooral uit door het stiekem plunderen van de voorraadkasten op diverse administraties. Een van mijn chefs merkte op zeker moment op dat de afdeling een verdacht hoog Fred Kaps-gehalte begon te krijgen, een andere chef noemde mij liefkozend ‘onze diefachtige ekster’. Doordat ik de laatste jaren leuk verdien met mijn eigen schrijfbedrijfje, kan ik inmiddels voor eigen rekening toegeven aan mijn fetisj. Gelukkig zitten er drie uitstekende kantoorboekhandels in het centrum van Utrecht; ik zit dus nooit zonder spul. Men kan mij geregeld Van Ravesteijn, Lorjé of MADO uit zien lopen met drie identieke vulpenpen, een dozijn Miró-blauwe kopijmappen met rood elastiek of een honderd-stuksdoos speciaal bestelde notitieboekjes, onder het mompelen van verontrustende zinnestukjes als: ‘Zo, ik zit de komende vijf jaar goed!’ In het postorderbedrijf Viking Direct, dat

mij onlangs drie manshoge zwarte archiefkasten bezorgde om al die kantoorartikelen in te stouwen, heb ik zelfs een huisdealer gevonden.

Inmiddels ben ik ook verslaafd aan exotische digitale kantoorapparatuur, en dat is de schuld van romancier en Apple Macintosh-fundamentalist Jack Nouws. Hij heeft twee jaar geleden half schrijvend Utrecht overgehaald om de cult-machine eMate 300, een vergeten neefje uit de Apple-familie, aan te schaffen. Hij is zelfs hoogstpersoonlijk in zijn ouwe DAF naar Woerden gereden om die dingen centraal in te slaan. Ik ben hem nog elke dag dankbaar. De eMate is de lelijke eend onder de draagbare computers. Hij kost bijna niets, hij ziet er goed uit, hij is onverwoestbaar, energiezuinig en hij start altijd. Vrouwkje en ik hebben er *Verdomd interessant, maar gaat u verder* – een boek over de taal van Wim T. Schippers – op geschreven. Er is slechts één nadeel aan de eMate: hij is vorig jaar uit productie genomen. Dat wordt over vijf jaar weer stampvoeten bij de computerzaak.

donderdag 19 juli – Slecht geslapen. Spierpijn op allerlei onvermoede plekken. Klein gat in geheugen. Veel nuttigs kan ik niet hebben gedaan. De zomer ontwikkelt zich als een roze-panterfilm: je loopt door een regenbui en steekt je paraplu op, waarna het op slag stralend weer is. Zodra je je paraplu dichtklapt, begint het weer te hopen *und so weiter*. In het dubbeldikke zomernummer van *De Groene Amsterdammer*, dat geheel is gewijd aan poëzie, staat een knerperig artikel van Menno 'Je zal maar dichter zijn' Wigman, waarin hij zijn traumatische ervaringen met voordragen in een bus beschrijft. Dat optreden heb ik 'm nog bezorgd. Hij heeft volkomen gelijk in zijn observaties, maar hij moet eens ophouden met zeuren over geld.

vrijdag 20 juli – Nuttige Dag. Mijn vader heeft op mijn verzoek vier Dr. Seuss-boeken opgeduikeld ter inspiratie voor het boek dat animator Michael Sewnarain met me wil maken. Behalve dat de tamelijk psychedelisch getekende boekjes van Dr. Seuss zo ongeveer mijn eerste bewuste leesherinneringen zijn en daarmee aan de ba-

sis moeten liggen van mijn eerste schreden op het dichterspad, weet ik nog goed dat de teksten – in feite lange gedichten waarin met onvoorstelbaar weinig woorden een heel verhaal verteld werd – erg leuk waren. Als ik weer eens door klassiekers als *Je bent nog niet in Niemandsverdriet* en *Xildbad de schildpad* en het fenomenale *Slaapboek* blader, zie ik ook meteen waarom: de vertaling is indertijd gedaan door niemand minder dan Kees Stip. Het is jammer dat er zoveel fouten zijn gemaakt in de opmaak (hele strofen zijn soms omgedraaid), maar de tekst staat vijftwintig jaar na dato nog steeds. Behoudens bepaalde ritmische aanpassingen zou het zo weer in druk kunnen. Net als bij de befaamde Gouden Boekjes wordt het eigenlijk tijd dat alle Seuss-boeken weer eens uitkwamen, misschien opnieuw vertaald door Nicolaas Matsier of Joke van Leeuwen.

Na een forse partij zwemmen een stevig roerei gegeten in 't Hoogt. Dat is goed voor je donder. Beeldend kunstenaar Karel Mol ontmoet bij mijn ouders en afgesproken dat ze zijn visualisatie van het gedicht 'Reünie' tegen kostprijs kunnen kopen.

REÜNIE

*Vroeger was dood en toch gingen we terug.
Wat ook gevallen was: niet dit lyceum,
niet deze muren met duimdikke ruiten
waarachter je stierf van verlangen naar buiten.*

*Geslaagd en geslagen, gepakt en gezakt,
we renden onszelf tegemoet door de gangen
en dwaalden verloren in sterke verhalen
door geuren en kleuren van oude lokalen.*

*De schoolbel ging door merg en been.
We waren dertien. In de aula hing de rector
met een paarsblauw masker als gezicht.
Alle deuren naar de toekomst draaiden dicht.*

Dolf Zwerver

's Middags een snel kopje thee met de schilder Dolf Zwerver en de half afgemaakte cover van mijn nieuwe bundel gezien: een zee-meermin die een paraplu opzet tegen de regen. Erg leuk. Ik heb meteen een optie op aankoop genomen en wat foto's gemaakt.

De Parade ging open met de gebruikelijke hoeveelheid drank en gezelligheid. Zelf kreeg ik nog de schrik van mijn leven toen ik een onduidelijke tent in werd gekletst en eerst drie minuten in een pik-donkere lift moest vertoeven. Nu sta ik niet bekend om mijn laconieke reactie op van buiten afgesloten dark rooms die plotseling omhóoggaan. Het leverde een aardige paniekaanval op, die gelukkig vriendelijk werd gesust door een dronken medebezoeker. Eenmaal boven belandden we in een soort klank- en lichtspel, dat het best valt te omschrijven als een soort *Panorama Mesdag* van de Wallen. Daar rookten we in alle rust een sigaretje alvorens weer af te dalen. Ik heb mij toen en daar voorgenomen om me nooit meer ergens in te laten lullen.

's Avonds gingen Vrouwkje en ik naar de onthulling van het *Schuttersportret* van de Aldert Mantje en Henk Schiffmacher door

Centraal-Museumdirecteur Sjarel Ex. Het is een bijzonder vreemd doek geworden, maar daarover later meer in de volgende *Utrechts Nieuwsblad*-column.

zaterdag 21 juli – Katerdagmiddag in 't Hoogt. Zojuist koffie gedronken met twee mooie blonde vrouwen: mijn lieve vriendin Keke en Annebeth, de nicht van haar vriendje Ivo. Ze wilden me spreken omdat Annebeth (zestien jaar) net is begonnen met dichten. Of ik nog tips heb. Het aardige aan jonge mensen die net beginnen met dichten, is dat ze nog geen idee hebben wat ze goed doen. Je kunt, net als ik op die leeftijd, honderd gedichten achter elkaar schrijven zonder te zien dat alleen gedicht nummer zeventien deugt. Hoe langer je doorgaat, hoe beter je onderscheidingsvermogen wordt. Daarom kun je volgens mij ook geen dichter worden; je kunt er alleen maar een zijn. Het enige dat eraan valt te leren, is het herkennen van de goede regels, strofen en gedichten in de enorme hoeveelheid rotzooi die je gedoemd bent om te bedenken, en die verder uit te werken. Kwaliteit is bewustzijn. Verder is dichten voornamelijk een kwestie van woorden zelf het werk laten doen. Wat je moet afleren, is er meteen iets mee te bedóélen. Je gevoel uitstorten, hopen dat het geweldig is, je afvragen of het in een literair tijdschrift kan, al die aapjes moeten van je rug. Gedichten schrijf je omdat je plezier hebt in het schrijven zelf, niet omdat je iets van het resultaat verwacht. Gedichten schrijven is alles vergeten wat je al wist en opnieuw beginnen. Gedichten schrijven is de hoogste vorm van denken. Gedichten schrijven is in feite niet-denken. John Cleese zegt ergens dat het Monty Python-team uit elkaar viel omdat het uitwerken van de eerste invallen nooit zo leuk was als het bedenken van al die onzin. De magie van het samen onder de tafel liggen van het lachen om wat je allemaal zit te verzinnen, is het leukste onderdeel van een sketch maken, aldus Cleese. Maar het gedoe daarna, uitschrijven, repeteren, opnemen, alles tien keer overdoen voordat het goed is – dat is allemaal lang zo inspirerend niet. Op den duur gaat het je tegenstaan. Dat is het geweldige aan gedichten schrijven: afgezien van wat tandenknarsen als een gedicht in opdracht werkelijk af moet of als er een bundel

moet worden geredigeerd, hoef ik nooit die eerste, pure fase van het verzinnen te verlaten. Ik lig altijd alleen maar onder de tafel. Mijn geest gaat in zijn vrij. Gerrit Komrij heeft volkomen gelijk: poëzie is geluk. Een andere reden om gedichten te schrijven ken ik niet, en ik heb er dan ook nooit les in willen hebben.

Tien jaar geleden was ik een van de winnaars van een dichtwedstrijd. De prijs bestond uit een workshop door Esther Jansma. Een gegeven dichteres kijk je niet in de bek, dus ik ging erheen. Jansma legde de aanwezigen uit dat je een gedicht zou kunnen zien als een uurwerk, en dat zij ons ging leren hoe de radertjes in elkaar zaten. Nou, dat werd een swingende sessie. Het kwam erop neer dat de deelnemers aan de workshop over en weer elkaars gedichten mochten gaan analyseren op rijmvormen, metrum en beeldspraak. Natuurlijk is dat wel ergens nuttig voor, net zoals toonladders oefenen dat is voor een muzikant, maar bijster interessant is het niet. Bovendien kun je het net zo goed thuis doen, in je een-tje. 'Je gebruikt in dit gedicht twee keer een alliteratie en drie keer een als-vergelijking,' was zo ongeveer de diepste opmerking die ik die middag over poëzie heb gehoord. Sindsdien heb ik nooit meer zo'n literaire kleuterklas bezocht. Nu ikzelf af en toe les geef aan de Utrechtse Hogeschool voor de Kunsten, houd ik me ook zo min mogelijk bezig met dingen die mijn studenten makkelijk zelf op kunnen zoeken. Alles wat met stijlmiddelen te maken heeft, staat in de reader – de meeste ken ik zelf ook nauwelijks. Als ik iets duidelijk hoop te maken over gedichten, is dat je stijlmiddelen achteraf moet herkennen. Als je improviseert op een jazz-schema denk je ook niet: we gaan nu van Am7 naar D7 en van Gm7 naar C7 – je spéélt het, als je spelen kunt. Kun je dat niet, dan zal alle muzikale theorie van de wereld je niet helpen om het te leren. En kun je het wel, dan vind je het vanzelf leuk om je in die theorie te verdiepen.

In 't Hoogt hingen Free Cards met de tekst: 'Herman Dood – Boomerang supports Brood.' Tsjongejonge. Keke vertelde me dat Chris, een Utrechtse theatermaker van mijn leeftijd, is overleden. Gezien zijn ziekte is dat goed nieuws – hij hoorde een paar maanden geleden dat hij een dodelijke vorm van kanker had. Behande-

len had geen enkele zin meer. Het onwerkelijke idee dat een gezond iemand – hij róókte verdomme niet eens – van eenendertig te horen kan krijgen dat hij dodelijk ziek is en in drie maanden crepeert, maakt machteloos en woedend. Er zijn mensen die serieus beweren dat een terminale ziekte een léérervaring is. Vroeger vond ik altijd dat deze mensen zelf de kanker mochten krijgen, inmiddels vind ik dat ze gewoon snel en pijnlijk horen te worden geruimd. Ontroerend is dit: Chris is afgelopen maandag – twee dagen voor zijn overlijden – nog getrouwd met zijn vriendin. Ik twijfel of ik naar de begrafenis moet gaan (ik kende hem nauwelijks), maar met de dood is het anders dan bij de liefde: bij twijfel kun je beter niet beginnen aan de liefde, maar beter wel naar een begrafenis gaan.

zondag 22 juli – Vanochtend scheen de zon. Was me dat schrikken! In blinde paniek ben ik maar aan het recreëren geslagen. In mijn geval betekent dat: linea recta naar het Pannenkoekenhuis fietsen, drie koppen koffie drinken en rechtsomkeert maken. ‘The Great Outdoors for me is walking to the car and back,’ zei Frank Zappa al. Omstuwd door kinderen zit ik te tikken in Pannenkoekenhuis Rhijnauwen. Misschien een vreemde omgeving voor een dichter, maar de fietstocht is lekker en de koffie is goed. Tamelijk frequent horecabezoeker als ik ben, heb ik een goede band met diverse etablissementen in Utrecht. Ik schrijf graag in cafés. Het is een voorkeur die door weinig collega’s wordt gedeeld. ‘Gewoon, schrijven, en plein public?’ vroeg Ronald Giphart me ooit verbaasd. Maar die wordt dan ook in no time belaagd door persmensen, brallende jaarclubjes en hitsige korfbalteams. ‘Schrijven? Híer? Geen haar op mijn borst die daaraan denkt,’ bromde Tommy Wieringa, terwijl hij de glazen nog eens liet vullen. ‘Naar het café ga ik om te zui- pen en in jonge meisjes te knijpen,’ deelde een literator, die anoniem wenst te blijven, me mee. Toch zijn er wel meer schrijvers die graag werken in de openbaarheid. Zo verklaarde Wim T. Schippers, die regelmatig met schrijfgerei en een riem papier wordt signaleerd in bodega Keijzer te Amsterdam, ooit in een interview, dat het net was alsof de mensen om hem heen het publiek waren:

‘Ook al zeggen ze niets. Dat geroezemoes en dat gedoe. En je wordt nog eens lastig gevallen.’

Schrijven in de kroeg heeft iets ongemakkelijks. Het is een vorm van aanstellerij, want je kunt onmogelijk in een café zitten schrijven zonder de pose van schrijver aan te nemen. En de betere vakgenoten vind je over het algemeen niet onder poseurs. Ook rijst de vraag: ben je, voorzien van kladblok en vulpen, nu een schrijvende cafébezoeker of een cafébezoekende schrijver? Dat hangt natuurlijk sterk af van de hoeveelheid en de aard van de genuttigde consumpties. Sommige mensen stellen zich in dat opzicht het ergste bij me voor. In werkelijkheid kan ik zo slecht tegen alcohol dat ik overdag louter koffie en kruidenthee bestel en ’s avonds een enkel glaasje wodka of een frisse gin-tonic – dranken die ik uit veiligheidsoverwegingen niet zo vaak in huis haal. Voor het overige ben ik liever thuis dan in een kroeg, maar daar sluipt ’s nachts de stilte om me heen, dichte Lennaert Nijgh al. Ik zou daar graag aan willen toevoegen: en kruipt de afwas door de keuken, schreeuwt de ijskast om een grote schoonmaak en wint de treurbuis het al snel van elke lust tot werken. Ik ga niet naar het café om mensen te ontmoeten, ik vlucht ernaar toe voor indolentie en de rokende puinhopen van mijn huishouden.

Dat betekent niet dat ik in ieder café kan schrijven. Zoals dieren alleen kunnen gedijen in een bepaalde habitat, zo moet het etablissement in kwestie aan bepaalde voorwaarden voldoen. Een beetje aardige inrichting en dito uitzicht strekt tot aanbeveling. Een hoog plafond is prettig, want schrijven is ook ademen. Het mag niet te druk zijn, maar ook weer niet te rustig. Harde muziek is uit den boze. Ook het meubilair dient writer-proof te zijn. Een schrijfsessie van twee uur houdt je niet vol op een wankele, aangevreten barkruk of een wrakkelig waaiboomstoeltje aan een tafel die alle kanten uit wiebelt. Het beste cafémeubilair van Utrecht is te vinden in café ’t Hoogt, maar ook in Springhaver is het heel redelijk schrijven. Ten slotte het allerbelangrijkste: er moeten leuke, inspirerende mensen komen, die je van je werk houden door af en toe een praatje met je aan te knopen. Want eigenlijk schrijf ik in cafés om niet te hoeven schrijven.

maandag 23 juli – Achter de eMate in 't Hoogt na de begrafenis van Chris. Hij ligt op de schitterende begraafplaats Soesbergen aan de Koningslaan, tegenover de gevangenis. Dit is het in Utrecht befaamde Luie End: 'Daar zitten ze, daar leggen ze,' een zeldzaam staaltje Utrechtse ironie. Tommy, die onlangs naar een schuur in Weesp verhuisde, bromt weleens dat Utrechters geen enkel gevoel voor humor hebben – vooral de plaatselijke middenstand niet. Ik zal niet beweren dat hij ongelijk heeft, met mij valt doorgaans ook weinig te lachen, maar als een boomlange, kaalgeschoren jongen in een lange zwarte jas je bakkerij binnen stapt, kan ik me voorstellen dat je als middenstander niet meteen overgaat tot de mop-pentrommel van de dag. Bij kale mannen (ik heb het ook met Pim Fortuyn) moet ik altijd onwillekeurig denken aan de sterfscène van de sinistere astmaticus Darth Vader, als hij ten slotte zijn masker afzet om zijn gezicht aan Luke Skywalker te tonen onder het hijgen van: 'Aaihh am youhh fadddhaahrrrr.' Het beoordelen van mensen op hun uiterlijk is mijn slechtste eigenschap, het steeds vertwijfeld in spiegels kijken hoe lelijk ikzelf ben mijn op een na slechtste. Maar goed. De begrafenis van Chris was, het is niet leuk om te zeggen, een onwerkelijke, bijna nachtmerrieachtige ervaring, omdat er niet mocht worden gesproken. De kist werd ter aarde besteld en iedereen legde zijn bloem erop, en dat was dat. Veel mensen uit De Bastaard, 't Hoogt en de Utrechtse theaterscene kwamen hun eer bewijzen. Natuurlijk, ook als buitenstaander begrijp ik waarom er is gekozen om niets te zeggen, want de ziekte en dood van Chris zijn te vreselijk en onrechtvaardig voor woorden. Maar wat blijft iedereen op die manier toch achter met verschrikkelijk lege handen! Lieve mensen, als iemand nog iets om me geeft als ik dood ben, zeg alsjeblieft iets als je aan mijn kist staat. Het blijft al zo lang stil als je er niet meer bent.

Chris ligt heel erg mooi, niet ver van een lief, wit kindergrafje. Toen Keke, Desmond, zijn vriendin Natasja en ik het pad afliepen en nog een keer omkeken, werden we uitgewuifd door een kleurige Ernie-ballon.

Over tot de orde van dit dagboek. Nu ik een maand bezig ben, is enige reflectie geboden. Opdat wij dagboekmakers niet zomaar wat weg zitten te tikken, bevat het zomernummer van *Hollands Maandblad* een paar dagen uit verschillende dagboeken. Het is precies wat ik nu gebruiken kan. Giphart geeft een mooi voorproefje van zijn privédoein (wij zijn nog van plan om deze zomer met elkaar te gaan eten, om er zeker van te zijn dat we in elkaars dagboek voorkomen). Zijn dagboekfragment wordt gevolgd door een Parijs' nachtboek van Michaël Zeeman, die me een perfect voorbeeld levert van hoe het niet moet: stilistisch stroef, ten onrechte van eigen interessantheid overtuigd – kortom, intellectuele masturbatie. Ik hoop maar dat ik het in dit dagboek beter doe. Wel interessant is de door Zeeman gesignaleerde parallelliteit van literatuur: je leest iets verbazingwekkends dat in een boek terloops wordt genoemd kort daarna terug in een boek van een heel andere schrijver. Precies hetzelfde overkomt me hier. Ronald formuleert tien rechten van de dagboekschrijver: 'Recht iv: Het recht om meedogenloos te zijn. (...) Soms zullen mensen het verdienen om niet tegen zichzelf in bescherming te worden genomen. Wanneer er bijvoorbeeld rekeningen te vereffenen vallen, weet ik niet of ik dit zal kunnen laten.' Een regel waarvan Zeeman twintig bladzijden verderop akte geeft met een onverwachte zijlijn: midden in een betoog over het boeiende feit dat poëziecritici in Nederland zelf ook dichter zijn terwijl ze elkaar toch niet de strot afbijten uit *jalousie de métier*, weet Zeeman te melden dat Joost Zwagerman 'onvoorstelbaar lange tenen heeft als het om kritische beoordelingen gaat en een meester is in het verzinnen en verspreiden van verdachtmakingen'. Waar een mens 's nachts al niet mee bezig is op een Parijse hotelkamer.

Ik stop nu even voor het maken van een actiefoto (mijn op twee na slechtste eigenschap is de hysterische documentatiedrang die me heeft overvallen sinds ik de gelukkige bezitter van een Nikon Coolpix 880 digitale camera ben) door mijn camera op een spiegel in 't Hoogt te richten (klik). Verdomme, dat ging mis; de zelfontspanner (ha!) vergeten aan te zetten. Vervolgens probeer ik in tien seconden te vergeten dat het ding (klik) afgaat in de hoop dat

dit (instellen) zal leiden tot enige (klik, opnieuw instellen) spontaniteit (klik). Het moet er tamelijk geschikt uitzien.

Het leuke van een digitale camera is dat het fenomeen nog net niet verspreid genoeg is om aandacht te trekken. Door het schermje op de achterkant kun je tijdens een gesprek of gewoon ergens in een hoekje achteloos aan je toestel zitten frutten, terwijl het er niet uitziet alsof je een foto staat te maken – je hebt de camera immers nog niet voor je oog. Als je de flits uitzet kun je zo hele series foto's maken zonder dat iemand het merkt, wat leukere resultaten oplevert dan de psychotische glimlach die de meeste mensen te voorschijn toveren als ze zich bewust worden van de nabijheid van een camera, vooral wanneer ze niet gewend zijn om te poseren.

dinsdag 24 juli – Ter afwisseling neergestreken op het terras van De Winkel van Sinkel, de enige Utrechtse horecagelegenheid die Amsterdammers kennen, omdat hier elk jaar in september het hart van de Nederlandse Filmdagen klopt. Het is een prachtig café waar ik normaal gesproken liever niet wordt aangetroffen. Dat heeft diverse oorzaken. De koffie is lauw, het meubilair schrijft niet lekker en de bediening is meer bezig met zichzelf dan met de klanten. Bovendien ben ik een verklaard tegenstander van het neofascistische deurbeleid op de dansavonden: vriendjes van de portiers en lekkere wijven kunnen zo doorlopen, lelijke dichters kunnen het schudden. Het terras heeft echter eigenschappen die soms hun nut kunnen hebben. Zo is daar de afwezigheid van bediening, die ervoor zorgt dat je ongestoord een uur kunt blijven zitten zonder dat iemand je komt vragen of je een kop lauwe koffie wilt bestellen. Alsof je het over de duvel hebt, stond me vandaag echter een ober op te wachten, zodat ik mijn aanwezigheid op dit terras moet bekopen met een glas spa van vier gulden. Maar goed, over het algemeen werkt het. Bovendien heeft het cafégedeelte een sectie van werkelers. Daar bevinden zich niet alleen toiletten waar ik goede erotische herinneringen aan bewaar, maar ook het Nachrestaurant waar ik geregeld een bord tapas krijg voorgezet door een bevriende kok. Niet alleen werken daar veel leukere mensen dan bovengronds, het

eten is er ook behoorlijk goed, zij het aan de prijzige kant.

Vanochtend heb ik op het terras van Orloff een weinig inspirerend gesprek gevoerd met ene Simone Heemskerk over de mogelijkheden voor mijn deelname aan een *Weg van de snelweg*-achtig NCRV-programma. De kans dat het allemaal doorgaat nam zichtbaar af toen ik voorstelde om iets met gedichten te doen. Het meewerken aan televisie-items is, op een paar goede ervaringen met de NPS en BNN na, een behoorlijk frustrerende bezigheid. Het kost je een halve dag aan voorgesprekken en een dag aan draaien. Vervolgens moet al die moeite in een paar minuten glorieuze televisie worden gepropt. Negen van de tien keer blijft er weinig zinnigs van over, omdat de programmamakers zich in de dwangbuis van het een of andere *format* bevinden. In het ergste geval kan dit leiden tot de meest bespottelijke falsificaties. In de hoogtijdagen van de Utrecht Maffia (eind vorige eeuw was er in deze stad een groepje jonge schrijvers dat gekscherend 'De Utrecht Maffia' werd genoemd. Juist omdat de meeste betrokkenen in alle toonaarden ontkenen dat er hier zoiets als een literaire maffia was, leek het des te aannemelijker dat dit mysterieuze genootschap wel degelijk bestond. De naam achtervolgt sommige Utrechtse schrijvers tot op de dag van vandaag), is uitgerekend het programma *Van Gewest tot Gewest* een item komen maken over Utrechtse schrijvers. Het lokale *brat pack* bestond indertijd uit mensen als Arjan Witte, Tommy Wieringa, Jerry Goossens, Daniëlle Serdijn, Ruben van Gogh, Hagar Peeters, Jack Nouws en Manon Uphoff. Vrouwkje en Lieke waren er ook, omdat ze medeorganisatoren waren van het Utrechtse Schrijversgala Singel Singel Schrijfmasjien. Ronald Giphart was natuurlijk ook welkom geweest, maar die wilde er niet zo veel mee te maken hebben, omdat hij groepsvorming onder schrijvers afkeurt. Wij werden verondersteld bij elkaar te komen op maandagavond om zeven uur in Theatercafé De Bastaard, dat al jaren bekendstaat als onze favoriete *hang-out*. Die reputatie heeft het waarschijnlijk gekregen in het midden van de jaren negentig, toen Jerry Goossens, Jack Nouws en Ronald Giphart daar veel kwamen – inmiddels alledrie huisvaders met kinderen (op een dag drink je geen bier meer).

Nu scholen schrijvers van nature zelden op afspraak samen in de kroeg, maar als ze dat doen is het in ieder geval niet op maandag rond etenstijd. Het voelde alsof er nachtopnames van ons werden gemaakt op een stralende zomerdag. Nu ik dit schrijf bedenk ik dat je televisiemakers zou kunnen indelen in twee categorieën: de mensen die jouw werkelijkheid zo interessant mogelijk willen weergeven en de mensen die – ongetwijfeld met de beste bedoelingen – je werkelijkheid willen máken. Deze laatste soort televisiemakers vraagt je om de meest bespottelijke dingen te doen. Ze zijn in staat om je met een ganzenveer op een tochtig zolderkamertje tussen de lege flessen neer te planten – niet omdat je werkelijk zo leeft, maar omdat zij vinden dat de kijker verwacht dat je zo leeft. De voorgesprekken gaan dan ook niet over je werk, maar over de vraag of je nog ergens een geschikte zolder met lege flessen weet.

woensdag 25 juli, 12.00 uur, 't Hoogt – Toen ik vanmorgen om tien over negen de Fitness Factory instrompelde, vond ik daar alleen Michiel, die ingekapseld in een zwart-witte, stoommachineachtige stellage aan een paar obscure spiergroepen zat te werken. Met Arnoud en Sibylla op vakantie is dat hele fitnessgedoe meteen een stuk minder leuk. Michiel moest snel door naar het overleg voor de leader van het komende Nederlands Film Festival, die door il Luster zal worden verzorgd. Hun oorspronkelijke *pitch* was echt geweldig: je ziet een aantal gouden dieren (achtereenvolgens een schaap, een konijn etc.) onder luid boegeroep op het doek prijken. Ten slotte zien we het gouden kalf, applaus alom. Een perfect idee dat nog geen drol hoeft te kosten, maar de opdrachtgever vond het te negatief of een andere dwarsstraat. Gemiste kans, volgens mij.

Gisteren nog een paar wodkaatjes gedronken in De Bastaard, na op een *sentimental journey* met mijn camera door mijn oude wijk Tuindorp te hebben gewalkt. Ik moest toch nog iets bezorgen in de onwaarschijnlijke woonomgeving Voordorp, een soort architectonische middenweg tussen Lunetten en Leidsche Rijn, dat ik een jaar of vijftien terug heb zien verrijzen in de velden waar we

altijd de hond uitlieten. Het vreemde, en dit zal de leeftijd zijn, is dat dit soort buitenwijken in afnemende mate verschrikkelijk worden. Ik zou nog altijd liever een pistool in de mond nemen dan in zo'n omgeving te gaan wonen, maar steeds meer kennissen van me wonen in dit soort wijken, en ze lijken het nog leuk te vinden ook (alleen stoppen ze in de kroeg wel eerder met drinken omdat ze dat hele eind nog terug moeten fietsen). Ik hoor mezelf steeds vaker dingen zeggen als: tja, als je tweeverdiener bent en je wilt kinderen, wat zoek je dan nog in de stad. Waarop die vrienden vragen of ik kinderen wil, en ik weer uitleg dat ik niet zou weten met wie. Maar goed, in een staat die ik het best kan omschrijven als maanziek en zomerzot heb ik gisteravond langs de forten en spoorwegen van Blauwkapel en de straten en steegjes van Tuindorp gefietst, en hier en daar een foto gemaakt bij het licht van de ondergaande zon. Overal in die oude, suffe, christelijke kutwijk waar mijn hele jeugd geen moer te beleven is geweest, speelden mooie, frisgeboende Oilily-kinderen. Af en toe hoorde ik een naam als 'Stijn' of 'Merel' over het water schallen. Jezus, kinderen.

In De Bastaard trof ik Arnold Meulenbeld (vader), die in zijn eigen café met zijn grote liefde (en ook moeder van zijn kinderen, dus dat komt hartstikke goed uit) had afgesproken. We spraken over muziek, kinderen van veertien en waar zij naar luisteren, en de begrafenis van Chris. Arnold en ik waren het erover eens dat iemand in stilte begraven in dit geval misschien passend is, maar op de een of andere manier wel erg kil. Vervolgens eindelijk weer eens behoorlijk geslapen. Sterke drank doet wonderen. Ik ben inmiddels van ieder ingewikkeld systeem ter beperking van de inname van alcohol genezen. De truc is eenvoudigweg: ik drink er drie of vier en houd dan (meestal) op. Het Spa/drank/Spa-systeem heeft voor mij nooit gewerkt. Op een gegeven moment raak ik namelijk de tel kwijt, wat altijd in het voordeel van de drank uitpakt. De keer dat Aart-Jan (die langzamer, maar wel meer drinkt dan ik) mij trachtte te leren nippen, staat me nog helder voor de geest. We zaten op een terras onder de Dom en bestelden twee glazen witte wijn. Aart deed het voor: 'Kijk, Ingmar, zo moeilijk is het niet, gewoon een klein slokje, dan een tijdje wachten, dan weer een heel

Arnold Meulenbeld

klein slokje...’ En verdomd, we deden drie kwartier over een glas wijn. De volgende heb ik in één teug achterovergeslagen. Nippen, sodemieter op.

In ’t Hoogt vond ik zojuist een soort seksboekje, dat bij nadere inspectie het strandblad *Beach* bleek te zijn, een soort kruisbestuiving tussen *Torch* en *Rails*. Veel stond er niet in, al kwam ik wel deze gouden quote tegen: ‘Computergames don’t affect kids. I mean, if Pacman had affected us as kids, we’d be all running around in darkened rooms, munching magic pills and listening to repetitive electronic music.’ Het blad had een hoog gehalte aan holle weetjes: twee Amerikaanse internetbedrijven sturen tegen betaling stront naar je ergste vijanden en zes procent van de Nederlandse mannen gebruikt maandverband als vulling in motorhelmen en skischoenen, als servet(!) en als memoblaadje. In een mensenleven loopt men tachtig procent meer kans om gedood te worden door een vallende kokosnoot, dan doodgebeten te worden door een witte haai. Volgens mij haalt Henk Westbroek hier zijn *Wat is waarstellingen* uit.

Tegen tien uur 's avonds, lichtelijk bevangen door de hitte, de *Utrechts Nieuwsblad*-column voor morgen afgemaakt:

SCHUTTERS EN KLEIDUIVEN

Het Utrechtse *Schuttersportret* van Henk Schiffmacher en Aldert Mantje is meer besproken dan bekeken. Bij de rumoerige onthulling op de Parade moest ik denken aan die sketch van Monty Python waarin Michelangelo ruzie krijgt met de paus omdat hij het *Laatste Avondmaal* aanlevert met achtentwintig apostelen, drie Christussen en een kangoeroe (de paus: 'I'm not completely happy with it.' Michelangelo: 'Oh dear. It took *hours*.'). Schiffmacher en Mantje hebben ook schilderijen gemaakt met Amsterdamse, Haagse en Rotterdamse prominenten. Ik zou de doeken graag eens alle vier bij elkaar zien.

Vermoedelijk geldt dat niet voor Sjarel Ex, die zijn afkeer tijdens de onthullingspeech niet onder stoelen of banken stak. Dat is hem alleen al niet kwalijk te nemen omdat hij er zelf als vuilnisman op staat afgebeeld. 'Ik beloof u één ding, u zult een werk als dit nooit aantreffen in het Centraal Museum,' zei Sjarel, waarna Schiffmacher opmerkte dat hij inmiddels drie keer getrouwd is, maar met elke ex een betere verstandhouding heeft dan met deze. Het was een vreemd staaltje *highbrow versus lowbrow*: de beste museumdirecteur van Nederland versus de beste (ex-)tattoo-artist. In dit geval ben ik geneigd om partij te kiezen voor het schilderij. Ik vind het een uitmuntend geschilderd en bijzonder doek, dat beslist bewaard zou moeten blijven voor Utrecht. Natuurlijk hoort het niet in een museum, omdat het in zo'n gewijde omgeving niet tot zijn recht komt. Rock-'n-roll exposeer je niet, dat lééf je. Er zijn genoeg leuke plekken voor het doek, zoals café Stairway to Heaven of de bar van het nieuwe Muziekcluster, zodat er nog geregeld een goed glas bier op kan worden geheven. Of gewoon direct boven de entree van het stadhuis, ter algemene inspiratie.

Zeventien uit realiteit en fictie bijeengeraapte Utrechters die hamburgers van MacMussert zitten te eten; je kunt ervan vinden wat je wilt, maar Utrecht krijgt in ieder geval een spiegel voorgehouden die er niet om liegt. Dat het een lachspiegel is geworden, die bovendien een aantal vreemde gaten en barsten vertoont, heeft veel te maken

met het Albert Cuyp-principe dat de makers hebben gehanteerd: je gaat, aldus Schiffmacher, op de Albert Cuyp staan en je roept 'Utrecht'. Op basis van wat Amsterdammers terugroepen, schildert je een schuttersstuk. Dat verklaart een hoop tamelijk vreemde figuren op het doek. Stel je voor dat je op woensdagmiddag op het Vredenburgplein 'Amsterdam' gaat staan roepen. Aangenomen dat je dat overleeft, wie zouden er dan op het Amsterdamse *Laatste Avondmaal* zijn gekomen? Simon Carmiggelt als Johannes? Herman Brood als Judas? Anne Frank als Jezus met Johnny Jordaan en Willy Alberti als facultatief hemels engelenkoor? Als goede smaak er niet toe doet, kan dat allemaal. Volgens Henk Westbroek is zijn portret in nazi-uniform 'kunstelijke vrijheid'. Eerlijk gezegd vind ik het wel klasse van Westbroek dat hij zich niet laat kennen. Iets te veel klasse, eigenlijk. Het zou me niet verbazen als de opwinding van Broos Schnetz en de laconieke houding van Westbroek afgesproken werk was. Knap gespeeld, goed opgelost.

Van een schuttersstuk is het maar een kleine stap naar kleiduiven schieten. Henk en Broos hebben vanuit hun vakantiehuisje een brief gestuurd aan Kees Verhoef, met het vriendelijke verzoek of hij wil ophoepelen wegens broddelwerk. Het is weer eens wat anders dan een vrolijke ansichtkaart. Het tragische aan de reacties van de andere partijen is dat iedereen wel boos is over die brief, maar dat niemand de inhoud ervan tegenspreekt. Gelukkig zit Verhoef in Tsjechië. Zoals iedereen weet is het bier daar geweldig. Tegen de tijd dat Broos en Henk met deze bloedhitte terug zijn uit Frankrijk, doen ze een moord voor een blikje Urquell. Let op mijn woorden: onze volgende burgemeester heet Verhoef.

donderdag 27 juli, 10.45, terras Orloff – Een computer is een vrouw. Dat wil zeggen, een vrouw zoals lezers van mannenbladen haar graag zien: niet als een volledig persoon, maar als een verzameling maten en gewichten. Je hoeft je nauwelijks af te vragen waarom deze mannen over het algemeen weinig seks met mensen van vlees en bloed hebben. Ik zal niet zo hypocriet zijn om te zeggen dat het figuur van een vrouw niet belangrijk is – daar trapt ze toch niet in – maar persoonlijk heb ik nog nooit een relatie gehad waarbij de ondergoedmaten er werkelijk veel toe deden. Helaas leeft de computerwereld nog in het tijdperk van Beavis and Butthead. Pc-ge-

bruikers zijn maar moeilijk af te brengen van een overdreven aandacht voor de *specs* van hun machines. Ik durf te beweren dat die mentaliteit ervoor heeft gezorgd dat computers, als het gaat om gebruiksvriendelijkheid, nog maar ternauwernood uit de luiers zijn. Ze zijn eenvoudigweg te lang het troetelkindje geweest van sleutelaars die liever onder een auto liggen dan dat ze ermee naar Parijs rijden.

Mijn nieuwe computer is gebouwd door dit soort technuten. Hij loopt als een zonnetje. Vraag me alleen niet hóé. Als ik op de factuur kijk, zie ik niet eenvoudigweg de omschrijving ‘Snelle computer met veel geheugen’ staan, maar een ondoorgrondelijke lijst van eigenschappen en apparaten. Zo achtte men het nodig om mij te voorzien van een AMD Athlon Thunderbird processor met 3D NOW! Voor mijn geestesoog stijgen kartonnen raketjes op. *Thunderbirds are go!* Het moederbord van mijn rekenbeest heeft de geruststellende naam ‘Lucky Star’ en de harde schijf heet ‘Seagate Medalist’. Af en toe kan ik hem horen hijgen. De grafische kaart, ten slotte, luistert naar de bespottelijke naam ‘S3 Savage’. Wellicht dat er daarom af en toe gedempt gebrul en ritmisch gebonk uit de systeemkast komt – die trouwens door de jaren heen geen enkele evolutie heeft doorgemaakt als het gaat om design.

Niet aldus de eMate. Het is net een hond; je hebt er altijd aanspraak mee. Ook de barvrouw op dit terras is weer zeer onder de indruk. Het apparaat heeft dan ook een wonderlijk uiterlijk. Waar de gemiddelde laptop niet verder komt dan een zwartgrijze stoep-tegel met een paar gleuven aan de zijkant, is de eMate een sprookjesachtige verschijning. Er zit geen enkele rechte lijn in het ontwerp. Het apparaat heeft nog het meeste weg van een groene, licht doorschijnende vlinder met een handvat. Als ik een ruimteschip mocht ontwerpen, zonder rekening te hoeven houden met de natuurwetten, zou ik uiteraard eenvoudigweg een Citroën DS met een factor vier vergroten, maar de terminals van de boordcomputers zouden eruitzien als eMates.

Terwijl ik uit mijn ooghoeken zie hoe het leven voorbijgaat – daarom zitten mensen wereldwijd op zonnige terrassen – leg ik aan wie het maar horen wil uit dat de eMate, ondanks zijn futu-

ristische uiterlijk, in feite een oldtimer is. Het ding is ooit ontworpen voor gebruik in schoolklassen en dus robuust genoeg om kinderen te weerstaan. Vrouwkje, die zo atechnisch is dat alle door stroom aangedreven apparaten uitvallen zodra zij binnen een straal van vijf meter komt, heeft het ding ruim een jaar lang heel weten te houden alvorens de accu moest worden vervangen. Goed, kan gebeuren. Helaas is de eMate uit productie genomen, al schijnt het dat er nu toch weer wordt overwogen om een nieuwe, ongetwijfeld significant duurdere versie uit te brengen waar waarschijnlijk weer veel te veel toeters en bellen op zitten. Midden in dit betoog zie ik hoe Kirsten, de weduwe van Chris, langs fietst. Het leven gaat niet alleen voorbij, het gaat ook verder. Alsof iemand een scenario voor deze dag heeft geschreven, zingt Ella Fitzgerald binnen juist 'Everytime we say goodbye'.

Gisteren kreeg ik onder paniekerig embargo per koerier een videoband van de film *Magonia* opgestuurd, want vanmiddag heb ik een kort telefonisch interview voor *Rails* met een van de hoofdrolspelers, Ramsey Nasr (op Lernert na de meest aaibare dichter die ik ooit heb ontmoet). De film, naar scenario van de bijzonder hoffelijke schrijver Arthur Japin, die kort geleden in Utrecht is komen wonen (ik zie hem geregeld langs 't Hoogt scharrelen als ik achter een kop koffie zit te zwoegen op een gedicht, en dan zwaaien we even), is een goed voorbeeld van de nieuwe Nederlandse cinema – magischer, gedurfder, esthetischer en een stuk verrassender dan truttige polderdrama's als *Antonia*. Op het eerste gezicht vind ik *Magonia* misschien iets te veel een nps-miniserie die achter elkaar is geplakt, maar de film is in alle opzichten schitterend gemaakt – en ik had tenminste wat te doen terwijl ik vannacht krabbend, zwetend, puffend en slapeloos door hitte en muggen in bed lag. Had ik al verteld dat ik de zomer haat?

vrijdag 27 juli, 9.30 uur – Het telefonisch interview met Ramsey was chaotisch maar gezellig, eigenlijk zoals onze schaarse ontmoetingen ook altijd verlopen. We willen al anderhalf jaar eens rustig praten, maar dan wordt een van ons weer besprongen door fans (hij natuurlijk een stuk vaker dan ik) of moet er een prijs worden uit-

gereikt of een boek gesigneerd. We moeten toch echt eens een kopje koffie gaan drinken, als we zeventig plus zijn.

Gisteren een gezellige avond met jarige Liesbeth Feikema en haar vriend Taco. Lies is nu vijfendertig jaar. Haar dertigste verjaardag, tenminste, bepaalde delen ervan, staan me nog helder voor de geest – op zeker moment hadden we ons verstopt onder de tafel met een fles whisky, die grotendeels in Liesbeth was verdwenen voordat we werden gevonden. De kater daarna had de allure van de klassieke sketch van de cabaretier Eric Herfst ('Vertel eens, heb ik me geamuseerd? Op een gegeven moment werd alles vaag voor me. Vlak nadat ik binnenkwam.')

Een inval voor een gedicht komt razendsnel, of hij komt niet. Toen ik net onder de douche stond, dacht ik zonder duidelijke aanleiding aan scheerlijnen. In de paar seconden daarna flitsten beelden van dorpsdisco's, meurende slaapzakken en beschimmelde kampwinkels voorbij. Ik dacht aan het gedicht 'Laat je zoon studeren' van Frank Koenegracht en aan 'Pilsje in de Kempen' van Rutger Kopland. Het leverde de volgende aanzet op:

*Overall scheerlijnen, vooral 's nachts
na lauw bier in de dorpsdiscotheek,
en alles gaat op muntjes.*

*De zon zakt in het zwembad.
Je kruipt je witgerukte slaapzak
elke dag iets liever uit dan in.*

*'s Nachts ben je een geurvlag
met zichzelf alleen, tussen gedempte
kreten van geplukte vruchten
in de tenten om je heen,
verloren in de tijd.*

Je kunt dit op geen ansicht kwijt.

zaterdag 28 juli – Gisteren werd het nog een enerverende dag. Toen ik bijkwam uit de verdoving die was veroorzaakt door alle soorten drank op de verjaardag van Liesbeth – waarbij ik aantekende dat een avond lang met allerlei mensen over de meest uiteenlopende onderwerpen converseren a. helemaal niet gaat zonder drank en b. ook zonder drank precies evenveel hoofdpijn zou hebben opgeleverd, hoe gezellig ook – herinnerde ik me namelijk dat Liesbeth me de slaapkamer had laten zien, waarin net een draagbare airco was geïnstalleerd. Taco heeft ongeveer hetzelfde stel longen als ik, zodat ook daar het huis vergeven is van de inhalatoren en luchtreinigers. Nu is de zolder waar ik woon in alle opzichten perfect. Het is hier fantastisch. Een jaar geleden heb ik er een monumentale eengezinswoning in de Zeven Steegjes voor verlaten. Werkelijk, een beter huis kan ik me niet wensen. Het wordt er in juli en augustus alleen zo drukkend heet, dat ik over het algemeen niet meer dan een uur of vijf slaap. De oase van lucht en koelte die uit het Blokker-aircosysteem spoelde, deed me er al snel toe besluiten dat ik ook aan zo'n ding moet zien te komen. Daar ging een groot

deel van de dag mee heen, want vreemd genoeg komen eind juli meer mensen op dat idee. Na allerlei omzwervingen heb ik een prehistorisch model op de kop getikt bij Megapool, die als beste eigenschap heeft dat hij slechts zeshonderd gulden kost. Ter vergelijking: een beetje airco op wieltjes kost al snel het twee- tot driedubbele en dat is een forse investering, zeker omdat het heel goed kan dat ik over twee weken besluit dat het ding zo slecht is voor mijn astma dat ik er niets aan heb. Zes meier leergeld heb ik er wel voor over. Bovendien kan ik veilig aannemen dat zo'n ding halverwege augustus nog prima valt door te verkopen. Voor astma geldt hetzelfde als rsi: als er iets op de markt is dat tot verlichting zou kunnen leiden en het is enigszins te betalen, probeer je het. Ik heb een doos vol met de meest exotische muizen en hulpstukken die goed zouden moeten werken, maar mij alleen maar meer kramp en pijn bezorgden, zij het op andere plaatsen. De mensheid wil blijkbaar belazerd worden. Ik dus ook. En zo scheurde ik gisteren met een zwangere Lieke door de donkere krochten van de expeditie van Hoog Catharijne om de Progress CoolMan Solo op te gaan halen. Omdat ik het ding uit de doos gekocht had, wist ik van tevoren niet hoe het eruit zou zien. Er kwam een hoe-kig, plomp, viezig gebroken wit apparaat te voorschijn dat volgens Lieke nog het meest weg heeft van Peter de Wits strippsychiater Sigmund. Zojuist heb ik hem voor het eerst aangesloten en het moet gezegd: Sigmund ratelt, zoemt en rochelt dat het een aard heeft (net als ik dus), maar hij lijkt te werken. De komende dagen zal ik moeten gaan uitzoeken hoe de lucht die eruit komt op mijn longen werkt. In principe is het alleen de bedoeling om het gevaarte 's avonds een uurtje op volle toeren te zetten en dan een blokje om te gaan, zodat ik niet meer in de bloedhitte hoef te gaan slapen.

Halverwege mijn zoektocht naar verkoeling werd ik opgebeld door Jerry Goossens, met wie ik deze week een e-mailcorrespondentie ga voeren voor anderhalve pagina in de Lowlands-special van de *Nieuwe Revu*. Gisteren hadden we een fotosessie in het Griftpark waarbij Jerry en ik, gewapend met respectievelijk een laptop en een gietijzeren telefoon, samen in de indianentent van Jerry's

Martijn, Hoessein en Jerry

zoontje Finn liggen. Ik heb een zwak voor Finn sinds zijn moeder Daniëlle me toevertrouwde dat hij een geheim laatje heeft, waarin hij lange tijd mijn Kwadraat-debuut *De allesvrezer* verborgen hield, omdat hij de omslag van Dolf Zwerver zo mooi vond ('Pinguïns!' riep Finn). Sterfotograaf Martijn van de Griendt sprak, terwijl wij afwisselend kreunend, vloekend en proestend onze nekken en rugen aan het verrekken waren, een aantal keren de historische woorden 'Dit wordt echt de laatste' (waar hij pas achteraan mompelde: 'van dit rolletje' als Jerry en ik opgelucht ademhaalden). Martijn had zijn Marokkaanse buurjongetje Hoessein van zes bij zich – een aandoenlijk lief jongetje met wie je eigenlijk het liefst meteen wegloopt.

Na de fotosessie ging ik met Vrouwkje naar De Parade. Daar trof ik mijn oude cellist Alex Burghoorn, die bij *de Volkskrant* werkt, Poëziecircus-medewerkers Simone Boezewinkel en Mieke van der Wilt. Alex kwam net terug van een late dienst, met *de Volkskrant* van morgen in zijn tas. De krant van morgen! Ik mocht hem even vasthouden. Van het idee om zo'n beetje als eerste de krant te zien

die een paar honderdduizend mensen de volgende ochtend pas zullen lezen, kan ik kinderlijk enthousiast worden. Ik kreeg zelfs even het gevoel dat ik, net als die jongen in de televisieserie *Early edition*, het nieuws nog zou kunnen veranderen – alsof het nog niet gebeurd is omdat het in de krant van morgen staat. Later op de avond heb ik nog lang en ernstig met Jack Nouws zitten praten, al staat me door de ruim ingenomen rosé niet meer helder voor de geest waarover.

De airco, indien iets langer aangezet, verspreidt de geur van schoensmeer. Ik vermoed dat de flinterdunne afvoerkabel die ik heb gekocht bij de Utrechtsche IJzerhandel Willem Pijper niet is opgewassen tegen de warme lucht die het toestel verlaat. Volgende week krijg ik de handleiding van het ding opgestuurd, maar ik begin nu al te geloven dat ik beter een stevige ventilator had kunnen aanschaffen. Na een ochtend manisch schoonmaken en luchten heb ik mij inmiddels naar 't Hoogt begeven, waar barvrouwen Rixt en Jessica en verder nagenoeg niemand aanwezig zijn. Wat me geregeld overkomt gebeurt ook nu: je gaat ergens in een leeg café zitten schrijven voor je rust, maar er staat nog geen letter op papier of er komt een luidruchtige klont corporale figuren binnen, terwijl de barman het opeens nodig vindt om van Air over te schakelen op iets technoachtigs. Vrouwke heeft dezelfde ervaring, maar dan met zigeunerorkesten en Tracey Chapman.

zondag 29 juli, 12.30 – Op het terras van Springhaver hebben ze de beste cappuccino van Utrecht. Ik lees een oude pocketeditie van *Nieuwe Griffels, schone leien*, die ik vorige week bij De Slegte heb opgeduikeld (Jeanne en ik gaan geregeld samen op zoek naar oude dichtbundels). Uit de inleiding wordt me al snel duidelijk dat de poëzie en bijbehorend debat ook voor de Maximalen om de zoveel jaar opnieuw werd uitgevonden. De selectie van samensteller Paul Rodenko is bijzonder breed, alleen al in tijd: Guido Gezelle en Paul Snoek verschillen maar liefst een eeuw in geboortjaar. Soms denk ik dat het jammer is dat Ruben van Gogh in *Sprong naar de sterren* alleen een bloemlezing van onze generatie heeft gemaakt en dat Menno Wigman met zijn mooie bloemlezing *Wat*

blijft vooral een galerij der groten uit het verleden geeft. Een bloemlezing van dichters wier werk althans voor een deel wordt bekritiseerd als 'anekdotisch', waarin zowel Andreus als Wigman, zowel Vasalis als Peeters, zowel Van der Graft als Van Gogh staan, had mogelijk veel meer autoriteit kunnen krijgen. Nou ja, een bloemlezer doet het toch nooit goed.

Gisteren waren Jeanne en ik naar de Parade, later kwamen we nog op een feest van een vaag bevriende graficus terecht, alwaar een hoop Kunstliefde-scene. We waren met afstand het jongste stel. Het zijn lieve mensen, maar af en toe droom ik dat ik uit alle macht voor een enorme octopus met ogen als Domtorens en grachten als tentakels uit ren. Wat doe ik hier op dat uit zijn krachten gegroeide servet, verdomme?

Milan Kundera zegt ergens in *De ondraaglijke lichtheid van het bestaan* dat slapen met een vrouw een grotere daad van overgave is dan met haar vrijen. Hij heeft gelijk. Ik heb inmiddels met een redelijk aantal vrouwen in bed gelegen, maar slapen was er over het algemeen niet bij. Terwijl ik toch heus wel moe ben na uren rondhangen in kroegen en dansgelegenheden, vele glazen alcohol en enkele woeste vrijpartijen. Om precies te zijn verkeer ik dan op de grens van totale hysterische uitputting, maar tukken ho maar. Ik ben een beest in het diepst van mijn gedachten, maar in bed met een ander ben ik een slapeloze uil. Het maakt niet uit of het een goede bekende is of een toevallig passerende nachtvlinder. De grote dichter Adriaan Morriën schrijft: 'Het bed is de plaats waar wij het dichtste bij elkaar zijn en ons, in de slaap, het verst van elkaar verwijderen.' Hij heeft ook gelijk. Ik heb heel wat ruftende en ronkende objecten van begeerte afgunstig liggen bekijken in de nacht, met als enige gedachte: hoe krijg ik dat kind morgen de deur weer uit? Om met de schrijver Eduardo Galeano te spreken: 'Ik slaap aan de rand van een vrouw: ik slaap aan de rand van een afgrond.' Met mijn vriendin is het af en toe echter heerlijk slapen.

Nu we het daar toch over hebben: misschien vraagt u zich wel af waarom er nu vijf weken van dit dagboek zijn verstreken, terwijl ik tot op heden weinig amoureuze of seksuele activiteit lijk te hebben ontplooid. Gaat het wel goed met die jongen, vraagt u zich

wellicht af, of: hoe zit het met dat wilde leven van die dichter? Laat me u verzekeren dat het op dat gebied prima met mij gaat. Op het moment dat ik dit schrijf ben ik alweer een halfjaar samen met Jeanne. Nu wil het geval dat zij liever helemaal niet in dit dagboek had willen voorkomen, daarom zal ik het niet te vaak over haar hebben. Vrouwkje, die een moederlijk wantrouwen koestert jegens iedereen die zich onder mijn lakens bevindt, vroeg snibbig: 'Waarom niet?' en voegde daaraan toe dat ons trioetje van vorige week (met een Duitse herder) er van haar gerust in mocht. Overigens wordt Vrouwkje, met wie ik nagenoeg elke dag samenwerk, in dit boek voornamelijk vermeld als ze iets opmerkelijks doet of zegt.

Op de terrassen en per e-mail beginnen de eerste Brood-grappen te circuleren. ('Hoe voeren ze de vogels in Amsterdam?' 'Ze gooien Brood van het dak.' 'Wist je dat Herman Brood zijn papegaai wilde leren praten? Toen dat niet lukte, probeerde de papegaai hem te leren vliegen. Ook niet gelukt.' 'Volgende week woensdag gooien we Marco Bakker van het Hilton. Als we geen Brood meer hebben, hebben we ook geen Bakker nodig!') Het zal wel een vorm van rouwverwerking zijn. Utrecht is inmiddels in een soort halve hittegolf gedompeld. De mussen vallen hier van het dak, ik zit op het balkon en kijk met een schuin oog naar een documentaire over, jawel, ijsberen. Vanavond ga ik met Kees Wenneken-donk barbecuen bij mijn oude studie- en poëziecircusvrienden Tim en Alaude.

maandag 30 juli – Mijn hemel, wat is het vandaag maandag. Ik heb een kater van de hitte en de drank, mail en internet doen het niet – wat verdomd onhandig is als je een e-mailcorrespondentie moet voeren voor de *Nieuwe Revu*. De Parade is weer vertrokken, zonder dat ze een moer met het raadsel hebben gedaan dat ik zo nodig snel voor ze moest schrijven. Vandaag ga ik de factuur maar eens posten. Mijn nieuwe airco ruikt nog steeds naar schoensmeer en een geschifte overbuurman besluit om in deze hitte alle ramen eens lekker open te zetten en met zijn klopboor te gaan spelen. Niet dat het gisteren ongezellig was. Sterker nog, het is altijd heel gezellig bij Tim en Alaude. Ze wonen leuk en koken goed. Kees heeft

de meest geweldige verhalen verteld. Zo heeft hij nog een tijd de kost verdiend met het maken van een stuk of zeshonderd boemerangs en speelde hij begin jaren tachtig in een kroeg een halfuur quatre-mains met Herman Brood, terwijl hij daar pas achter kwam toen Brood allang de kroeg weer uit was. Naar aanleiding van de boemerangs begonnen we met het uitwisselen van verhalen over merkwaardige baantjes. Zo werkte ik een blauwe maandag bij een felicitatieservice, die behalve wandelende paaseieren en stripteases een zeer bijzondere dienst aanbood: het Abraham-telegram. Ik werd onherkenbaar gemaakt met een rubberen masker, gehuld in stinkende zwerverskledij en voorzien van een pot mosterd. Dan werd ik in een bestelbusje naar het verjaardagsfeest van het nietsvermoedende slachtoffer gereden, dat angstig glimlachend een spotdicht over de ouderdom moest ondergaan en daarna met een lik mosterd op zijn voorhoofd tot Abraham werd gedoopt. Ik schreef het telegram niet zelf: het was een standaardtekst, die per klant door de baas werd verrijkt met vertrouwelijke informatie van de dochter of de echtgenote van de jarige. Hoewel de teksten erbarmelijk slecht waren, werden ze altijd enthousiast ontvangen, zeker als er veel intieme details in stonden. Tims eerste bijbaantje loog er ook niet om. Hij moest ooit sjouwen met vijftig-litervaten waarin zulke giftige rotzooi zat dat iedereen verplicht was om handschoenen te dragen. Het was streng verboden om daarmee aan je voorhoofd of in je ogen te zitten. Alaude heeft ooit in een stationssnackbar gewerkt waar ze voortdurend ijsjes in de chocodip liet vallen. Kortom, het was een mooie avond. Het rottige is alleen dat Tim en Alaude nogal een eind buiten de stad wonen – zo ongeveer op de fictieve cirkel die door mijn reisangst om Utrecht wordt getrokken. Ik voel me prettig omdat ik bij een paar van mijn beste vrienden ben, maar tegelijkertijd angstig omdat het centrum net iets te ver weg is. Vijf uur lang barbecuen is dan opeens een heel lange tijd, zeker als je je schuldig zit te voelen omdat je het liefst naar huis zou willen rennen. Alles bij elkaar was het knap vermoeiend. Ik kan niet zeggen dat mijn fobie mijn leven domineert – het komt maar weinig voor dat ik me beperkt voel in mijn bewegingsvrijheid, al moest ik wel drie keer slikken toen de intens

vriendelijke jazzgrootheid Michiel Borstlap me deze winter op een gemeenteborrel voorstelde om een keer samen naar New York te vliegen. Afgezien van dat soort momenten, waarop het me oprecht spijt dat ik niet de volgende dag op Schiphol kan staan met mijn koffer, kan ik niet zeggen dat ik het gevoel heb dat ik veel mis.

Goed, ik mis de zee, omdat ik daar zo veel van hou. Ik mis Praag, want daar woont mijn lievelings-ex Markéta, die allerlei onduidelijke dingen met film doet en fantastisch is in het imiteren van pinguïns. Ik mis Rome, want die stad heb ik voor het eerst en het laatst gezien toen ik zeventien was, tijdens een schoolreis (in de trein op weg naar huis kreeg ik mijn eerste zoen). En ik mis optreden in het hele land, zelfs in de schimmige gaten waar ik stond met mijn eerste optreedcollectief De Garagedichters (Baarle-Nassau, Winterswijk, Obdam, Helmond en nog een aantal andere durpen die voorgoed zijn bedolven onder de mantel der vergetelheid). Voor het overige gaat mijn leven in zo'n verschrikkelijke vaart voorbij dat ik niet zou weten waar ik de tijd vandaan zou moeten halen om overal te kunnen gaan en staan waar ik zou willen.

In de zomer wordt het een ander verhaal. Het benauwende, broeierige, verstikkende en vochtige Hollandse weer van juli en augustus brengt zowel mijn lichaam als mijn hersens volkomen van slag. De doffe hitte van de nachten maakt radeloos, de onmogelijkheid om even lekker te gaan uitwaaien op het strand bloed- en bloedchagrijnig. In de hondsdagen moet ik werkelijk oppassen om niet elke avond dronken te worden ter compensatie.

dinsdag 31 juli, 12.00, 't Hoogt – Goeiemorgen, wat ben ik naar de kloten. Gisteren was ik zo moe geworden van al het gelazer met internet dat ik uiteindelijk maar in het park ben gaan zitten lezen in *Agnes* van Peter van Straaten. Het is troostrijke lectuur: hoe stuurloos ik af en toe ook zijn mag, Agnes is nog veel en veel stuurlozer. Ongemerkt werd ik denderend bruin en voelde me beestachtig aantrekkelijk. Tijd dus om maar eens naar de kroeg te gaan met een van mijn liefste vriendinnen, Anneke Jansen. Voor haar schreef ik ooit het gedichtje

EENDJE

*Er viel een eendje van de kast toen jij me kuste.
Liever zou ik schrijven dat de klokken dertien sloegen,
tafels door de kamer dansten en de maan verduisterd werd
of wat je verder kan verzinnen – maar je vriend kwam binnen
en er viel een eendje van de kast.*

Anneke is bezig met plannen om het Schillertheater over te nemen. Het is een schattig off-Broadwayzaaltje van zeventig stoelen in de Minrebroederstraat, waar wijlen Hennie Oliemuller kleinkunst be- dreef. Als Utrecht een eigen gevoel voor humor had, dan moet wor- den gevreesd dat dit samen met Hennie is begraven. Persoonlijk was ik geen fan – een programmatitel als *Gejaagd door de pint* sprak boekdelen over de grappen die je als argeloze bezoeker te wachten stonden – maar Hennie Oliemuller is de enige echte nestor van kleinkunst die we in Utrecht ooit hebben gehad. Omdat de ge- meente niet zo goed raad weet met het theatertje, is er een oproep in de krant gezet: iedereen die een idee heeft hoe het theater op ei- gen kracht draaiende kan worden gehouden, mag dat indienen. Komt er geen goed plan uit de bus, dan wordt het een winkel met een bovenwoning. Nu is Anneke goed bezig met haar theatergroep Tweelicht. Een eigen theater zou natuurlijk geweldig zijn. Ik heb me voorgenomen om haar te helpen waar ik kan (aangenomen dat iemand naar me luistert). Al plannen makend en pratend met al- lerlei vrienden van Anneke heb ik tot sluitingstijd in zo'n moor- dend tempo rosé gedronken, dat ik vandaag niet weet waar ik het zoeken moet van ellende. Mijn hoofd bonkt, de airco ruikt in- middels naar dode eendjes en zorgt voor een vreemdsoortig knet- terende lokale onweerslucht, alsof een demonisch wezen zich pro- beert te manifesteren in mijn studeerkamer. Morgen moet ik maar eens terug naar Megapool.

woensdag 1 augustus – Zo, de A zit weer in de maand. Ik heb er twee uur fitness op zitten en voel me alsof ik een berg heb verzet. Wat begin ik lui te worden, de laatste tijd. Over stukjes die me nor-

maal een ochtend werk kosten, kan ik vijf lusteloze dagen zitten emmeren. Toen ik gisteravond de column voor het blad *Onze Taal* af had, ben ik naar de mooie blonde Mariëlle gefietst, die niet alleen thuis was, maar ook vrolijk een fles wijn opentrok. We praat-ten over huizen, de liefde (allebei ietwat somber; ik heb mijn meis-je een paar dagen niet gezien en vraag me af waar ze uithangt; Mariëlle heeft al jaren een ingewikkelde relatie met een Amerikaan overzee) en werk (ondernemen of loondienst). Het valt me de laat-ste tijd op dat ik met vrienden als Vrouwkje, Mieke, Mariëlle, Mi-chiel, Arnoud en Sibylla in een soort *Friends*-achtige levensfase ben beland. Niemand heeft echt grote kopzorgen. We kunnen allemaal zo'n beetje doorgaan voor geslaagd in het leven, maar niemand lijkt te weten waar het met ons naar toe moet. Sommigen van ons hebben een vaste relatie met samenwonen erbij maar de meesten klooiën maar wat aan. Werken voor een baas, freelance of iets er-tussenin, wel of geen kinderen, huizen kopen of huren – het zijn opeens reële gespreksonderwerpen. Ik kijk in de spiegel en zie een dertiger. Wat is er toch met ons gebeurd? Het werd een onrustige nacht, waarin ik niet alleen werd opgevreten door de muggen, maar ook droomde dat ik al mijn ex-vriendinnen betrapte met hun exen en dat ik nooit meer van die airco af kwam et cetera.

Sommige mensen lijken dan weer niet gebukt te gaan onder wel-ke twijfel dan ook. Mijn oude studievriendin Anouk gaat volgen-de week trouwen met haar vriend Dick. Dat is nu eens een huwe-lijk zoals het hoort. Ze zijn nu zeven jaar samen, hebben een geweldig huis gekocht achter in Zuilen (waar je nog Tuindorp-ach-tige wijkjes hebt). Als ik me niet vergis laten de kinderen niet meer zo lang op zich wachten. Anouk, die een meer dan bewogen leven achter de rug heeft, verbaast me altijd doordat ze nagenoeg ner-gens onder gebukt lijkt te gaan. Het is een zeldzaam type mensen dat blijmoedig blijft zonder flets of vlak te worden. Hoe dan ook, Anouk heeft mij gevraagd om een paar gedichten voor te komen lezen. Nu zijn mijn gedichten thematisch bijzonder geschikt voor bruiloften en crematies, zij het dat de troostende of wervende wer-king ver te zoeken is. Met name de liefdesgedichten hebben de nei-

ging om slecht af te lopen. Wonder boven wonder hebben we toch een heel aardige set weten samen te stellen.

15.00 uur, *Pannenkoekenhuis Rhijnauwen* – Na een kort, mismoe-dig onderhoud met de peervormige machtswellusteling die het fi-liaal van de Megapool in Hoog Catharijne bestiert (zijn naam is Gaalstra en ik hoop dat hij dit leest), was het me duidelijk dat ik een *refund* van mijn miskoop wel op mijn buik kan schrijven. Een airconditioner wordt net zo min teruggenomen als een scheerap-paraat of een elektronische tandenborstel, ook al is hij incompleet, vuil en zonder handleiding geleverd, ja, zelfs al verspreidt hij al drie dagen lang de geur van beschimmeld ondergoed. ‘Maar,’ probeer-de ik nog bedeesd, ‘een airconditioner is toch iets heel anders dan een tandenborstel? Denkt u soms dat ik er stiekem in zit te hoest-en, of ’s nachts opsta om tegen het luchtrooster te pissen? Wat kan er in godsnaam mis zijn met een airco die nog geen week in gebruik is?’ Waarop Faalstra vlijmscherp riposteerde: ‘Als er niets mee mis is, dan hoeven we hem zeker niet terug te nemen. En die hulpstukken hebben ze bij de importeur wel.’ Op zulke momen-ten blijkt altijd weer dat ik niet goed heb opgelet tijdens mijn op-voeding. Ik zou toen en daar een moord op die filiaalmanager heb-ben gedaan voor het temperament van mijn vader. Die deinst er niet voor terug om in de winkel een oudtestamentische scène te maken als er, bijvoorbeeld, een krasje op de bodem van een pas aangeschaft broodrooster zit of een controlelampje groen is als het rood moet zijn (alles met een stekker in mijn ouderlijk huis is als beste getest door de Consumentenbond).

Mislukt als consument en als zoon sloop ik de winkel uit met een briefje waarop, in Gaalstra’s triomfantelijke hanenpoten, het telefoonnummer van de importeur stond geschreven. Buiten ge-hoorsafstand moeten de verkopers gillend van het lachen over de grond hebben gekropen. Zoek het maar uit. Stik maar in het be-dorven windei dat wij u voor frisse lucht in de maag hebben ge-splitst. Met alle kracht die ik na deze ellendige dag nog in mijn li-chaam heb, wil ik, Ingmar Heytze, al wie dit leest toeschreeuwen: koop nooit, maar dan ook nooit iets bij de Megapool Des Verderfs!

Ik verbied u, lezer van mijn zomerse avonturen, om daar ooit nog een voet te zetten! Of, beter nog: ga er juist wel naar toe! Met zijn tweeën! Niet om er iets te kopen, maar om wraak te nemen voor het mij aangedane onrecht! Zoek en Verknal! Als één van jullie de verkoper bezighoudt, moet de ander met een geslepen schroevendraaier in het duurste stuk witgoed dat hij kan vinden krassen: ‘Gaalstra Stinkt!’ Zo, dat lucht op. Die airco zet ik wel in de krant. Anders gaat hij volgende week maar bij het grofvuil.

Onderweg hiernaar toe opeens ontdekt dat Maartens bankje weg is. Langs het fietspad naar Rhijnauwen staat een aantal bankjes met uitzicht op Amelisweerd, grasland en akkers waar de maïs nu manshoog staat. Toen Maarten Blaauw (dichter, cabaretier, held) was overleden, heeft Keke op een van die bankjes zijn naam gekerfd, zodat iedereen die in de buurt was en Maarten had gekend, op dat bankje kon gaan zitten en nog eens aan hem denken. Wie langs fietste of op dat bankje zat, heeft zich misschien weleens afgevraagd: wie is Maarten Blaauw en waarom staat zijn naam in dit bankje gekerfd? Nu het hout is vervangen, weet straks niemand meer waar Maartens bankje was. En op den duur fiets ik er misschien langs en denk op een dag niet meer, zoals in het begin: nu ben je lang genoeg dood geweest. Kom op, terugkomen. Verder leven.

Zittend achter mijn eMate, met uitzicht op de Vecht, de zon op de weiden, en een groot zonnig terras vol spelende kinderen, denk ik nu aan Maarten Blaauw. Ik heb hem misschien vijf keer van mijn leven ontmoet. Hij wist al jong dat hij niet oud zou worden door een erfelijke ziekte. Op de een of andere manier is hij erin geslaagd om een heel leven in vijftientig jaar te proppen. Zelden heb ik iemand ontmoet die zo kwetsbaar was en tegelijkertijd zo veel respect afdwong. We zouden nog eens een borrel gaan drinken. Voordat we daartoe gekomen waren, was hij dood. Dat is nu anderhalf jaar geleden. Zijn ouders hebben een stichting opgericht om zijn gedichten en prozastukken uit te geven. Het boekje is mooi geworden. Die borrel drink ik nu maar (terwijl ik dit schrijf proost ik met een glas witte wijn met mijn eMate, wat enkele vreemde blikken van de mensen om me heen oplevert. Je ziet dat geen moei-

te me te veel is om te herdenken wie ik graag lijden mocht).

Als ik erover nadenk, is dat precies wat altijd maar op één plaats zijn oplevert – gevoel voor hoe de dingen waren voordat ze zo werden als ze nu zijn. Marco Zuilhof, een programmamaker van de NPS die ooit een item voor *Urbania* over mij heeft gemaakt, vertelde me eens het verhaal over een man die ergens in de Lange Nieuwstraat woont. Hij zat elke avond in zijn eentje televisie te kijken. In het steeds wisselende schijnsel van de beeldbuis kon je op de achtergrond een contrabas werkeloos tegen een kastje zien staan. Op een dag was die contrabas weg. Wat bleek er aan de hand te zijn: op een avond was er een bassist uit het Rotterdams Filharmonisch Orkest langsgelopen, stil blijven staan en op zijn schreden teruggekeerd. Er was iets met de gestalte en de krul boven aan de hals, dat maakte dat hij de contrabas even wilde zien. Hij werd binnengelaten en zijn vermoeden dat het hier om een bijzonder instrument ging, bleek terecht. Het werd gezellig. Na een paar borrels zei de bassist van het Rotterdams Filharmonisch: 'Ik moet nu naar huis, maar ik zou het heel gezellig vinden om volgende week nog eens een borrel te komen drinken.' Waarop de Utrechter zei: 'Jij vond het helemaal niet zo gezellig; jij wil die bas hebben. Ik vind het best, want ik heb er al jaren niet meer op gespeeld. Hij is voor jou. Ik zal je zeggen hoe we dit gaan doen. Jij komt hier volgende week terug met een envelop en daar stop je het bedrag in dat-ie waard is. Je legt die envelop op tafel en je neemt die bas mee. Akkoord?'

Zo is het gegaan, en ik weet daarvan. Dat is precies wat mijn gebondenheid aan Utrecht voor me betekent. Het moet mooi zijn om de wereld over te kunnen reizen en overal te kijken hoe het daar op één bepaald moment is, maar ik heb het privilege om op een plaats vooruit in de tijd te mogen reizen. Ik zie Utrecht veranderen, soms ten goede en soms ook niet. Ik ben aardig op weg om iedere steen van deze stad te leren kennen. Langzaam aan lijkt de binnenstad te verrijzen uit de puinhopen, verbouwingen en wegwerkzaamheden van de laatste jaren. Maar juist de stad die er straks niet meer is, de stad van de laatste twaalf jaar, de periode dat ik binnen de singels woon en vooral van de laatste zes jaar waarin

ik er nauwelijks uit ben geweest, schijnt er voortdurend doorheen. De meeste mensen die 's avonds door de Lange Nieuwstraat lopen, zien halverwege een ineengedoken gestalte voor de televisie zitten. Ik zie een man zonder zijn contrabas.

donderdag 2 augustus, 12.30, 't Hoogt – Vrouwkje en ik zouden gaan zwemmen, maar haar fiets is gejat. Ik ben dus maar alleen gegaan, al moet ik zeggen dat de workout van gisteren nog stijf in mijn spieren zit. Na vijftientig minuten en dertig baantjes beulen gaf ik het op. Gisteravond ben ik met Melissande uit eten geweest bij Luden. De relatie met Melissande, een donkere decembermaand lang, behoort tot de kortere en meer ingewikkelde verhoudingen die ik heb gehad. We hebben vreemde dingen meegemaakt, zoals een kerstdiner in een Youth for Christ-studentenhuis en een zeer dronken vrijpartij om halfvier nieuwjaarsochtends (we zaten op een wankel bureaustoel) terwijl mijn ex Marleen uit Curaçao juist dat moment uitkoos om een emotioneel verhaal in te spreken op mijn antwoordapparaat. Zelden heb ik me zo vreemd gevoeld: luis-terend naar de goede wensen van een snotterende ex aan de andere kant van de wereld terwijl ik nog hoopvol en vertwijfeld zo'n beetje half doorhobbelde met Melissande, die steeds maar in mijn oor siste: 'Wil je nou opnemen of niet?' Marleen had de zomer daarvoor na een wilde nacht op haar beurt een plaatselijke film-ploeg (waarvan ik was vergeten dat die zou komen) verrast door dwars door de opname naar buiten te rennen onder het roepen van de historische woorden: 'We faxen!'

Zoals verschillende vrouwen die om onduidelijke reden ooit iets in mij zagen, koppelt Melissande een grote intelligentie aan een ietwat labiel gevoelsleven (dus ongeveer zoals ik, maar dan dus wel slim). Ik ben me er niet van bewust dat ik zo'n rustgevende werking op vrouwen heb, maar kan het magnetisme op de, laten we zeggen, iets minder stabiele vrouw niet anders verklaren. Of het is gewoon soort zoekt soort. Evenwichtige vrouwen vallen blijkbaar niet op dichters. Of misschien bestaat dat soort vrouwen wel helemaal niet. Melissande verzuchtte gisteren dramatisch dat artistieke mannen interessant zijn maar niet bruikbaar voor een sta-

biele relatie, terwijl evenwichtige mannen haar weer te saai zijn om iets mee te beginnen. Het blijft tobben.

Vandaag mailde Jerry het resultaat van onze e-mailcorrespondentie voor *Nieuwe Revu*.

OPTREDEN IS VERSIEREN

Schrijver/columnist Jerry Goossens en dichter/schrijver Ingmar Heytze lezen beiden voor op Lowlands. Uit eigen werk. Eerstgenoemde in levenden lijve. De ander virtueel, omdat hij een reisfobie heeft. Per e-mail corresponderen ze over hun voorleesmotief.

Ingmar!

Ik zag tot mijn stomme verbazing jouw naam in het Lowlands-programma staan. Mijn verbazing betreft niet zozeer het feit dat je aan de line-up bent toegevoegd (een talent als jij is per slot van rekening een parel voor elk festival, of dat nu Lowlands is, of de agrarische feestweek te Rochel), nee, ik ben vooral blij verrast dat je je reisangst overwonnen hebt en naar Dronten komt. Hulde, m'n jongen. Treffen we elkaar backstage voor een Flevo-sapje?

Collegiale groet,
Jerry

Ach, Jerry,

Wat had ik graag een glas van dat heerlijke vocht met je gegeven. Helaas zal ik slechts virtueel op Lowlands aanwezig zijn. Dat komt zo: de laatste keer dat ik lijfelijk optrad op Lowlands (The Beatles waren net uit elkaar) heb ik een salsa-trauma opgelopen. Ik herinner me nog dat de acht minuten rock-'n-roll die mijn toenmalige cellist Alex Burghoorn en ik mochten beleven tijdens ons optreden werden gehalveerd door een idioot in een boswachterspak. Mijn aanvankelijke woede – we hadden de tent net leuk mee – sloeg om in blinde adoratie toen bleek dat er een optreden van de jarige Freek de Jonge met de formatie Stips was ingelast. Het was erg leuk. De 800 salsa-eitjes die Freek voor het publiek achterliet, waren weer iets minder leuk, tenminste voor de schrijvers die daarna nog probeerden op te treden.

Voor alle zekerheid hou ik het deze keer op een videobrief, maar ik zal een backstage-videofragment toevoegen waarop ik proost met jullie allemaal. Er is vast wel ergens een tourbus waar ze die willen draaien, toch? Jij komt als razende reporter, columnist en literator natuurlijk veel vaker op dit soort festivals. Mis ik daar nu veel aan?

Sterkte alvast,
Ingmar

Nou Ingmar,
Wat je in ieder geval mist zijn moorddadige zenuwen. Ik heb in alle hoedanigheden die je noemde inderdaad menig popfestival bijgewoond: op, voor en achter het podium. In mijn voortijdig gestrande popstercarrière heb ik voor uitzinnige mensenmassa's gestaan (in je herinnering worden die drie mensen op de agrarische feestweek te Rochel al snel honderdduizenden fans), toch ben ik nooit zenuwachtiger geweest dan die eerste keer op Lowlands. Ik deelde een kleedkamer met Adriaan Bontebal en Hermine Landvreugd. La Landvreugd was te cool om zenuwachtig te zijn, maar Adriaan, die toch ook al een jaartje of honderdvijftig meeloopt, wilde van pure wanhoop zelfmoord plegen. En ik wilde er een duo-suicide van maken. Want weet je wat het is: muzikanten kunnen hun podiumvrees nog bezweren met drank en drugs, de ervaring heeft mij echter geleerd dat ik na één biertje al met dubbele tong ga praten. Dus dat is geen optie voor een schrijver. Het moment dat je door die tentflap naar binnen gluurt, en je de bloeddorstige wolven op de tribunes ziet zitten, terwijl hoofddompteur Willem Venema (vaak vergeefs) pogingen doet om de roofdieren in het gareel te houden, dát mis je, Ingmar. Prijs jezelf gelukkig. Maar eh... een cellist op Lowlands? Je moet maar durven!

Met klassieke groet,
Jerry

Jer-ry! Jer-ry! Jer-ry!
Ja, de zenuwen voor een voorstelling, daar wist ik vroeger alles van. Maar sinds reizen, eufemistisch gesteld, niet meer mijn grootste hobby

is, heb ik geen plankenkoorts meer. Tenminste, niet voor optredens buiten de stad. Geloof me, de poedertjes en pilletjes die sommige muzikanten menen te moeten innemen om zichzelf op te peppen, zijn snoepgoed vergeleken met de adrenaline die als speed door mijn aderen scheurt als ik zwetend en naar mijn hoofd grijpend, hard en vals meezingend met wat er maar in de discman zit, stijf van ellende in een treincoupé duizend doden lig te sterven. De schaarse keren dat ik buitengaats optreed is de reis erheen al zo slopend, dat ik me niet meer druk kan maken als ik het podium op loop. Ik ben al door de hel geweest. Mijn muzikanten stuiteren in de regel wel door de kleedkamer – niet van de dope, maar van de stress. Ik hou er niet van om uren rond te hangen voordat ik op moet – over het algemeen beschouw ik twee minuten voor het optreden als een aardige aankomsttijd. ‘Lul, waar zat je godv...’ is dan ook de hartelijkste begroeting waar ik op kan rekenen. Wat die cello betreft: Alex speelde in die tijd over een multi-effectpedaal dat in betere tijden aan een bassist had toebehoord. Hierdoor was hij in staat het instrument de meest onvoorstelbare geluiden uit te laten braken. Het Finse cellokwartet Apocalyptica was er een stelletje mietjes bij. Maar als liveoptreden dan zo’n ramp is, waarom ga je dan? Er is nog ruimte zat op mijn video!

Ingmar

Ing-mar! Ing-mar! Ing-mar!

Sorry voor mijn late reactie, ik moest zomerdingen doen: zwemmen, bbq’en, cabrio-rijden, dronken worden, liefde maken. Terugkomend op je vraag: ‘Waarom liveoptreden als dat zo’n ramp is?’: optreden is versieren, van tevoren poep je je broek vol omdat je bang bent een blauwtje te lopen, maar sta je eenmaal op dat podium, en is het publiek je gunstig gezind, dan is het alsof je de hele zaal hebt verleid. Die gasten in de Alpha-tent worden door tienduizend mensen tegelijk geneukt! Daarbij verbleekt video toch tot porno. Zijn wij (en die popsterren) in onze jeugd liefde te kort gekomen, dat we zo veel aandacht nodig hebben?

Liefdevolle groet,
Jerry

Lieve Jerry,

Natuurlijk is het allemaal ijdelheid, een kreet om aandacht, een zoektocht naar liefde. Volgens mij geldt dat voor bijna alles wat de menselijke soort aan moois en lelijks uitvreet. De wereld draait om de stupide misvatting dat je liefde (of tenminste seks) kunt verdienen, als je maar héél erg je best doet. Optreden is dan ook een geweldige fietspomp voor het ego. Zeker de helft van mijn vriendinnen en bijna alle contacten met een meer, eh, anekdotisch karakter heb ik ooit na optredens ontmoet. Niet dat ik het alleen met groupies doe, want literaire groupies zijn schaars en onaantrekkelijk. Mijn targets hadden het optreden meestal niet eens gezien. Heb jij nog weleens gescoord in een aanval van beroemdheid?

Mille fleurs,

Ingmar

Teerbeminde Ingmar,

Groupies? Anekdotische contacten? Fietspomp? Mijn god Ingmar, wat de poëzie al niet vermag! Misschien moet ik ook maar eens een bundeltje in elkaar flanzen, want romans & columns doen het lang niet zo goed bij de belezen meisjes. Ik heb in ieder geval nog nooit met het stompe potlood mogen signeren. Wel heb ik ooit eens gescoord met andermans beroemdheid. Was in een Duitse hotelbar. Deed ik me voor als de nieuwe drummer van The Cramps. De vrouwelijke helft van het echtpaar dat ik daar ontmoette, gleed na deze mededeling bijkans van haar kruk, en leek bereid zich ter plekke door mij te laten nemen. Haar man, een échte rockster die het voorafgaande jaar een miljoen platen had verkocht, was vol begrip. Helaas was zij ietwat aan de overrijpe kant. Ik heb het aanbod dus maar afgeslagen, en belandde alsnog alleen in bed. Schade. Verwacht jij na je virtuele Lowlands-optreden nog virtuele groupies in je virtuele kleedkamer?

Virtuele groet,

Poison Jerry Interior

Ha Jerry,

De poëzie is een vreemde, slopende, nutteloze bezigheid – maar je doet het voor de wijven. Naar alle waarschijnlijkheid gaan mijn cameraman Arnoud en ik na de opname naar het café om een keutje te leggen. Aldaar zullen we proberen om elke vrouw die we tegenkomen te verleiden tot het thuis komen bekijken van de video. Aangezien ik zeker weet dat dat niets gaat worden, overweeg ik om mijn telefoonnummer en adres onder in beeld voorbij laten komen. Je weet nooit wat voor stoot er opeens besluit om het Sodom en Gomorra van Dronten te verlaten om een arme dichter blij te maken. Kamperen, pillen slikken en naar harde muziek luisteren kun je immers ook in je eigen achtertuin. Toch?

Ingmar

Ingmar toch!

Laat ik nou altijd gedacht hebben dat het dichters alleen om de poëzie te doen was, om die ene fraaie metafoer, die ene allesomvattende strofe. Blijkt het jou ook alleen om de wijven te doen!

Ontstelde groet,

Jerry

Maar jongen toch,

Wat had je dan gedacht? Waarom zou je anders iets tegennatuurlijks doen als gedichten schrijven, laat staan op een podium klimmen om ze voor te lezen? Voor je gemoedsrust wil ik wel een aantal andere, meer verheven redenen verzinnen, maar ik vermoed dat er – afgezien van de verre lokroep van het stompe potlood – niet echt een reden is, behalve dat optreden gewoon bijzonder leuk is om te doen. Je komt een hoop leuke mensen tegen; je maakt de meest vreemde dingen mee. Bovendien kun je het alleen doen. Iedereen die weleens in een beginnend bandje heeft gezeten weet dat rock-'n-roll voornamelijk betekent: sjouwen met loodzware apparatuur, repeteren in kelders vol schimmelcultuur en doorlopend geruzie over geld, motivatie en prestaties. Ter compensatie

ben je twee keer per jaar twintig minuten beroemd op respectievelijk het schoolfeest en de dorpsbraderie. Een dichter reist echter zo licht als zijn woorden. Je hoeft niet eens te soundchecken!

Ingmar

Verder maar even gebeld met de importeur van de airco. Die bracht me op het pientere idee om eens in het luchtrooster te kijken of daar misschien de een of andere ongerechtigheid in lag. En verdomd, hij had gelijk: ik vond een inmiddels wat geblakerd prijskaartje. Het was een aardige man. We hebben samen nog een kwartiertje zitten kankeren op inhalige witgoedverkopers, die spullen incompleet leveren en het vervolgens aan de klant en de importeur overlaten om het op te lossen. Bovendien was hij nog zo vriendelijk om me wat tips te geven over hoe ik het apparaat het best kon installeren. En raad eens wat: hij loopt als een zonnetje. Buiten is het 28 graden, binnen een frisgeblazen 21. Deze zomer wordt kouder en beter.

Het is inmiddels avond en ik zit te schrijven in 't Hoogt. Het was een gezellige dag. Omdat mijn trouwe Gazelle het uit solidariteit met Vrouwkjes reservefiets heeft begeben en goed wordt nagekeken, rijd ik voorlopig rond op een mooie zwarte damesfiets die ik eens tweedehands heb gekocht. Vrouwkje en ik hadden om halfvier afgesproken om samen op zoek te gaan naar een nieuwe opoefiets. Nu kent Utrecht een levendige handel in tweedehands fietsen, en dat is precies de reden dat je daarvoor niet in een winkel moet zijn. Voor een goeie ouwe Fongers of Batavus-opoefiets ben je namelijk niet klaar onder de driehonderd gulden. Voor dat geld heb je dan wel een gietijzeren stalen ros, waarop je oma nog achter de Canadezen heeft aangereden. Je kunt ook voor vierhonderd gulden een betrekkelijk comfortabel nieuw imitatiebarrel aanschaffen. Hij roest weliswaar in drie jaar onder je kont vandaan, maar tot die tijd rijd je als een vorstin. Vrouwkje en ik besloten eens te kijken op het prikbord in Albert Heijn. We vonden drie briefjes die gewag maakten van tweedehands opoefietsen in verschillende prijsklassen, en ze hadden allemaal hetzelfde telefoonnummer (massale salmonellasterfte in het bejaardentehuis?).

Toen Vrouwkje opbelde kreeg ze een mismooide vrouwenstem aan de lijn, die bovendien nauwelijks Nederlands sprak. Fietsen, ja, wij ook opoefiets. Jij nu komen kijken. Havikstraat. Jij weet? Afijn, wij heen. Een Marokkaans aandoende vrouw met een hoofd-doekje deed wantrouwig open en slofte door een smalle gang voor ons uit naar een binnenplaats waar een stuk of dertig fietsen in diverse staten van ontbinding stonden, hingen of gewoon een beetje postmodern door elkaar op een hoop lagen. Er waren drie pas gespoten opoefietsen bij, waarin nog vaag een afgeragde Fongers en twee obscure Halford-imitaties te herkennen waren (wij keners). Een halfuurtje van testritten volgde, maar omdat met alle drie de fietsen iets anders vitaals mis was (diverse voor- en achterassen hadden ongeveer een centimeter speling, een frame leek op een haar na in het midden doorgeroest en een trapas zwikte door) kwamen we niet tot zaken. Bij een uitdragerij in de buurt vond Vrouwkje een perfecte fiets, die echter al beloofd was aan iemand anders die nog moest bellen. Wat nog erger was: ik vond een fantastische antieke Batavus Favoriet in nagenoeg perfecte staat. Een fiets die je maar beet hoeft te pakken of je voelt de wind door je haren en de zon op je wangen, terwijl een blikkerig orkest een kordaat, vaderlandslievend nummer inzet en de nasale *Polygoon*-stem van Philip Bloemendaal wordt ingedraaid: 'Op deze onbewolkte zomerse dag zien wij de finishbeelden van de ronde van Utrecht. En daar demarreert de kranige renner Ingmar Heytze, alias de Blonde Schicht van het Sticht, het peloton kansloos en verbijsterd achterlatend op zijn trouwe stalen ros! Men kan onder het in groten getale toegestroomde publiek een speld horen vallen als ten slotte de kopgroep van drie man het stadion binnen rijdt voor de laatste meters van deze klassieker. De strijd is sportief maar verbeten tot op het laatst van deze bloedstollende finale.' De stem van Bloemendaal verandert hier in die van Theo Koomen: 'Wat een spanning! Wat een zinderend gevecht! Dit is topsport, dit is een wereldrit, dit... Kijk, het is Merckx aan kop, nee, het is Zoetemelk, Heytze... Kan dit nog misgaan? Maar wat gebeurt hier? Het is niet te geloven... Een leuke band! Heytze krijgt een leuke band! Doortrappen jongen, je bent er bijna! Wat? Nóg een leuke band.'

Oooohhh Ingmar, wat doe je jongen, wat doe je nu? Het gebeurt echt, hij stapt af en neemt zijn fiets op zijn nek. Ja! Pak die fiets en loop wat je lopen kunt! En daar gaat hij, hij heeft nog een kans, Merckx kijkt om naar Zoetemelk en ai, dat had hij beter niet kunnen doen want nu gaat hij over de kop... Zoetemelk valt over hem heen... En het is Heytze, met nog geen half wiel verschil over de eindstreep! Wat een overwinning! Wat een emoties! Wat een verbluffend staaltje van topsport! Wie zou dit de sympathieke Utrechter misgunnen? en het was dat de voorvork vervaarlijk verbogen was, anders had ik hem stante pede gekocht.

zaterdag 4 augustus – Zoals iedereen weet bestaat reizen voor een behoorlijk deel uit heimwee naar huis en het verlangen naar schoon sanitair. De meeste enthousiaste reisverhalen zijn verzonnen uit verveling, want negen van de tien reizen komen neer op het rugzaksgewijs verplaatsen van kleding, pannen en campinggas. Waarom is reizen volgens zoveel mensen toch de moeite waard? Omdat je, volgens globetrotters, de wereld kunt zien, avonturen beleven, jezelf vinden en vooral: het onbekende ervaren. Het laatste argument is het domst. Op vakantie kun je van alles ervaren, maar niet het onbekende. Het onbekende is namelijk overal. De enige reden dat het zich niet manifesteert, is dat je het niet herkent. Als een Amerikaan naar Nederland vliegt voor een vakantie in Amsterdam, verwacht hij een overvloed aan raamhoeren en softdrugs, en die krijgt hij dan ook. Ervaringen die niet aansluiten op je verwachtingen, worden nu eenmaal moeizamer geregistreerd dan ervaringen die dat wel doen. Op reis zie je voornamelijk wat je wilt zien. Thuis trouwens ook. Jezelf vinden zit er op reis al helemaal niet in – als je je leven niet op orde had voordat je vertrok, zal het er onderweg niet beter op worden. De kans dat je jezelf verliest is veel groter. Jaarlijks worden er tientallen verwarde Nederlanders teruggehaald van hun vakantieadres, omdat ze op een trektocht door India of halverwege de Zijderoute opeens last krijgen van latente psychoses, depressies en andere mentale ongemakken die zich bij een veilig bestaan achter de dijken voor eeuwig koest zouden hebben gehouden.

Ook zo'n merkwaardig misverstand is dit: wie verre reizen doet, kan veel verhalen. Nou goed, misschien wel veel, maar niet speciaal onderhoudend of interessant – en wie dat wél kan, maakt gebruik van een talent dat hij al had voordat hij een voet buiten de deur zette. Voor een behoorlijk stuk proza of een mooi gedicht maakt het niets uit of je de wereld nu wel of niet hebt gezien. Exotische omgevingen zijn niet meer dan de decors voor eeuwige thema's als liefde, vriendschap, oorlog en dood. Sluit een groot stilist op in een zolderkamer en hij maakt nog altijd prachtige boeken, stuur een dilettant op reis en er rolt pulp van de persen. Het gaat er niet om wat een schrijver meemaakt, maar hoe goed hij oplet, en vooral: hoe goed hij zich dingen in het hoofd kan halen. En ik wil niet opscheppen, maar dingen in mijn hoofd halen, daar ben ik dan weer behoorlijk goed in.

zondag 5 augustus – Iemand mag me weleens komen uitleggen waarom zomer altijd te maken heeft met ziekte en dood. Keke stelde laatst vast dat alle sterfgevallen in haar omgeving hadden plaatsgevonden op woensdag, ik voeg daaraan toe dat de zomer bij uitstek het seizoen is voor de openbaring van rottige ziektes. Ik ben, nog enigszins blind van de wijn en pineau van gisteravond, 't Hoogt nog niet in gestrompeld (barmensen en andere intimi zeggen dat ze aan mijn gang kunnen zien of ik een kater heb of niet) of ik hoor een vreselijk verhaal van Liesbeth: haar vader ligt zo'n beetje op sterven, omdat hij een legionella-besmetting heeft opgelopen in Canada. Ik heb geen woorden. Het wonderlijke is dat ze er vandaag geweldig uitziet, na vijf dagen nauwelijks slapen. Rixt, die er ook met een denderende kater nog oogverblindend uitziet, besluit na een wat slordige opmaakbeurt dat ze het vandaag niet van haar heldere uitstraling moet hebben. Aan Rixt is het ook te zien: normaal gesproken schrijdt ze door het café als een Afrikaanse vrouw met een imaginaire waterkruik op het hoofd, nu sloft ze rond als een jong meisje dat zo plotseling in een vrouw is veranderd, dat ze nog geen raad weet met al die rondingen aan haar lijf. Hoe dan ook, er is geen beter argument voor schrijven in cafés dan deze zondagmiddag, zo'n beetje voor me uit tikkend in een halflege

ruimte, terwijl de zon over de tafeltjes buitelt en twee van de mooiste vrouwen die ik ken, heen en weer lopen met koffie. Gisteren was het een leuke avond: ik was uitgenodigd voor een diner bij Lydia, die ik nog ken uit mijn jaar huisfilosofie in het Centraal Museum, en haar vriend Gerard. Het werd een mooie avond met lekker eten en goede wijn, die bijzonder ontroerend werd toen Gerard 45-toerenplaatjes uit 1960 met opnames van dichters ging draaien. Een van de geregistreerde dichters was Hans Andreus en daar had ik nog nooit een opname van gehoord. Het was geweldig om door zo'n krakerig plaatje heen een van mijn grote favorieten te horen voorlezen met een stem die het midden hield tussen het ANP en de waterstanden. Toen ik om halfeen afscheid nam ben ik nog zwabberend naar Jeanne gefietst voor een Relatiegesprek. Dat soort gesprekken kan ik alleen voeren als ik goed dronken ben, omdat ik ze nuchter enerzijds niet aandurf en anderzijds van de zenuwen mijn lachen niet kan houden. Ik weet niet zeker meer hoe het is afgelopen, maar ik meen dat we nog hebben gevreeën, dus dan zal het wel goed zitten.

maandag 6 augustus, 2.45 uur, in bed – Denkend aan mijn lief kan ik niet slapen en niet slapend denk ik aan mijn lief. En vooral, aan het feit dat ze vertrokken is. Het zat helemaal niet goed, zoals ik vandaag na veel oeverloos geklets uit Jeanne moest trekken – wat me wel de kans gaf om voor één keer de pathetische zin: 'Is dit hoe het afloopt? Met een dronken vrijpartij op een mistroostige zolderkamer?' uit te kunnen spreken. Het is lang geleden dat ik door iemand werd achtergelaten (meestal stap ik uit mezelf op in het kader van de een of andere puberale artistieke vrijheidsdrang). Ik vind het geen succes. Ik heb dikke ogen van het gejack en bonkende hoofdpijn van de combinatie van wijn en bier en een kater van eergisteren, die nog klaaglijk in mijn hoofd zit te miauwen. Mijn hersens draaien een vreemdsoortige nachtdienst waarbij, tussen alle gedachtecronkels door (schrijf nog eens een fictieve rondleiding voor een niet-bestaande expositie, morgen komt de vuilnisman, heb ik wel genoeg feta in huis en zo ja, waarvoor eigenlijk, is de melk nog wel goed, zal ik nu wel of niet een digitale piano

kopen of blij ik zoeken naar een ouwe Fender Rhodes en wat tikt zo'n wekker eigenlijk hard als je er met wijdopen ogen en oren naar gaat liggen luisteren en was het nu Annie M.G. Schmidt die de onsterfelijke strofe schreef: 'uilen slapen niet, heb ik gelezen / maar hoe krijg ik een uil in dit vertrek? / En dan nog, al zou d'r eentje wezen / hebben we dan wel stof voor een gesprek?'). Tussen al deze hele en halve gedachten en invallen worden dia's van Jeanne op de binnenkant van mijn oogleden geprojecteerd. Zodra ik met mijn ogen knipper wordt de slede doorgeschoven, als ik ze dicht houdt blijft het beeld staan. En hoe is het tussen de oren? Wel, Bob, tussen de oren klinkt inmiddels al twee uur lang het nummer 'Tumble and fall' van Johan (er is beroerdere muziek om in je hoofd te hebben, zoals de Vogeltjesdans. O nee, nu heb ik dus de Vogeltjesdans in mijn hoofd). Kortom, lieve vrienden, trouwe lezers, ik ben hier aanbeland op de bodem van dit dagboek. Wij hebben nu alleen nog elkaar. Van nu af aan is het u en ik tegen het koude universum. Laat ik niet sentimenteel worden – de stormachtige relatie met Jeanne heeft met de hakken over de sloot een halfjaar geduurd en was tussen de momenten van haast ondraaglijk geluk door ook rijkelijk gevuld met krabben en bijten. Toch was het na een redelijk aantal betrekkelijk vage anekdotes die de naam liefde in ieder geval niet mochten dragen, iets waar ik meer toekomst in zag dan ik durfde toe te geven toen we er nog middenin zaten. Omdat ik gek ben op zielige relatieverhalen van anderen (toon mij een uitmaakscène van volslagen onbekenden op straat en mijn schouder begint al te jeuken) ben ik door geen enkele (drog)reden om een relatie te beëindigen meer verrast. Elke reden om het uit te maken is onzin. Er was ook geen reden nodig om eraan te beginnen. Jeanne wilde na acht jaar lange relaties eindelijk eens alleen leren leven. Een volkomen begrijpelijke en logische reden, maar niet beter of slechter als: 'Ik wil bij nader inzien toch liever seksslavin in een Hongaars bordeel worden.' Ik bedoel, er zijn geen zinnige redenen om te stoppen met leven, schrijven of liefhebben, alleen maar om ermee door te gaan, en dat is wat ik nu maar verder in mijn eentje doe.

11.30 uur – Er is iets tamelijk wanhopigs aan om al op de stoep van de kroeg zitten nog voordat hij opengaat. De koffie in 't Hoogt smaakt bitter als as. Chocolaatjes wil ik vandaag niet. Ik reageer in eerste instantie op liefdesverdriet als een wijf: lijnen. De mannelijke reactie komt iets later, met de aanschaf van een fles sterke drank en een partij pornografie, die ik een paar avonden lang gebruik om onder verdoving de slopende herinnering aan lichamelijke intimiteit met wortel en tak uit mijn systeem te rukken. Daarna gooi ik de hele rotzooi uit schaamte en schuldgevoel weer weg (de porno, niet de sterke drank). Na drank en masturbatie volgt een periode van zoetigheid zoals daar zijn grote repen butterscotch, stroopwafels, chocoladetoetjes en grote ijscoupes. Je komt er geen gram van aan, want normaal eten gaat er verder niet in. Vervolgens wordt het tijd om met een wanhopig soort blijmoedigheid meedogenloos uit te gaan in de hoop dat je je ex niet tegenkomt. Dat is Russische roulette in een stad ter grootte van een dorp.

Boven de bar van 't Hoogt stikt het van de fruitvliegjes, die door een onduidelijke seizoensgebonden wetmatigheid uitgerekend vandaag het café hebben ingenomen (*Lord of the fruitflies*). Ik denk dat ze overmoedig zijn geworden toen ze erachter kwamen hoe geschikt ze zijn voor genetisch onderzoek. Vanochtend had iemand de literaire zaterdagbijlage van de *NRC* in de bus gedaan (Jeanne? Lydia? Mijn moeder?) met op de voorpagina een groot interview met de Nederlandse grootmeester van het literaire dagboek, Hans Warren. Hij zegt: 'Ik vind niets zo erg als vervalste dagboeken, waarin de auteur zich met veren en lauweren opschikt om goede sier te maken of zichzelf te verbergen.' Hij heeft gelijk, al krijg ik het, vrees ik, niet voor elkaar om zo hartverscheurend eerlijk te zijn. Dat gaat beter in gedichten, hoewel die natuurlijk ook voor een belangrijk deel taal om taal zijn. Een tijdje terug schreef ik een opzet voor een gedicht over Jeanne, dat ik vandaag als volgt afmaak:

*De dichteres woont in een lichtblauw bos.
Ik tref haar aan een kleine tafel
op een open plek.*

*Ieder woord dat van haar lippen rolt,
vertelt ze, is voor haar. Zij is de dichteres.
Zij kan niet werken met bedorven taal.*

*Omdat wij over alles spreken,
raakt mijn schrijfblok langzaam leeg.
De dichteres weet wat ze doet:
'Ik heb je lief'*

*heeft ze bijvoorbeeld tactvol
voor het laatst bewaard, evenals
'het ga je goed'.*

'Nu begint het zwijgen,' zegt ze, schrijf ik op.

23.30 uur, thuis in bed – Hoe het is gelukt weet ik niet, maar ik ben de dag doorgekomen. Doodmoe en toch niet in staat om te rusten of te slapen heb ik door de stad gezworven. 's Middags ben ik met de overgave van iemand die alles doet om ergens niet aan te hoeven denken, in de weer gegaan met het uitzoeken van geluidsfragmenten voor de lessen die ik vanaf begin september zal gaan geven op de afdeling Dramaschrijven en literaire vorming aan de HKU. Veertien weken lang zal ik drie uur per week doorbrengen met een vijftiental eerstejaarsstudenten. In die tijd hoop ik ze – in weerwil van wat ik eerder zei over de geringe overdraagbaarheid van dichterschap – de beginselen van de dichtkunst bij te brengen. Dat wil zeggen, als er een dichter tussen zit, wil ik hem of haar de kans geven om daarachter te komen. De rest kan ik in ieder geval een hoop basiskennis verschaffen over het lezen, schrijven en voordragen van poëzie. De geluidsopnames die ik uitzoek, komen voor

een groot deel uit eigen archief. Ik heb de goede gewoonte om de laatste jaren mijn md-recorder mee te laten lopen met optredens, waardoor ik nu een leuke verzameling geluidstechnisch goede voordrachten van diverse gewaardeerde collega's heb. Na lang klungelen met kabeltjes, software en geluidskaarten kan ik die opnames in de computer zetten en daar weer cd's van branden. Met name de explosieve optredens van Arjan Witte, de Dichters uit Epibreren en Erik Jan Harmens beschouw ik als goed materiaal, net als sommige sessies met Ruben van Gogh, Hagar Peeters en Tommy Wieringa. Verder haal ik tracks van een paar Nederhop-cd's en van de projecten van Serge van Duijnhoven. In een van Lieke en Willem geleende beat-cdbox vind ik nog wat historische opnames van Kerouac, Ginsberg en Lenny Bruce. Verder zijn er nog opnames van de Vijftigers op Poetry, Kopland, Deelder en nog wat onduidelijke Amerikaanse jazz & poetry die ik eens in de bieb heb gevonden. Alles bij elkaar geeft het een aardig beeld van wat een dichter in een studio of op een podium met en zonder muziek kan doen.

Het afgelopen jaar heb ik druk mee gedebatteerd over de vraag of verstaanbare poëzie of podiumpoëzie slechter is dan onbegrijpelijke, omdat het op een podium moet en dus aan vermeende poëtische rijkdom inboet. De hele discussie zou meteen klaar zijn geweest als iedereen toef dat een scheiding tussen podium- en papierpoëzie volkomen kunstmatig is. Wanneer die scheiding wel reëel zou zijn, waren we trouwens ook snel uitgepraat. In dat geval gaat het immers om verschillende genres die je helemaal niet met elkaar moet willen vergelijken. Recensenten die beweren dat veel gedichten van podiumdichters 'op papier niet overeind blijven' vergeten erbij te zeggen dat veel gedichten van niet-voordragende dichters dat evenmin doen. De voordraagbaarheid van een gedicht zegt eenvoudigweg zelden iets over de literaire kwaliteit ervan.

Na lang polemiseren met mensen als Ilja Pfeijffer staat voor mij vast dat voordracht en schrijven een eenheid zijn. In mijn werk kan het een niet zonder het ander, omdat ik veel aandacht besteed aan ritme en klank – aspecten die grotendeels verloren gaan als je mijn gedichten alleen maar leest, zoals het lezen van bladmuziek ook niet hetzelfde is als het luisteren naar een muziekstuk. Ik wil graag dat

mensen mijn gedichten aan elkaar voorlezen, of desnoods geluidloos aan zichzelf. Ik heb nog nooit een letter aan mijn poëzie gewijzigd omdat het op een podium moest. Het is eerder omgekeerd: ik heb altijd een toegankelijke wijze van schrijven gehad en het leek me niet nuttig om het op geforceerde wijze meer literair te maken – als ik al enig idee zou hebben hoe ik dat had moeten doen.

Vannacht geschreven, met de hardnekkige, licht plat Utrechtse stem van Arjan Witte in mijn achterhoofd:

TANDELOZER WORDT HET NIET

*Hagelschot raakt niets en alles
droge strot vol dove kwartels
duizend nachten paarmuziek
iedereen zocht iedereen
maar niemand die je meenam
naar een bed of een portiek*

tandelozer wordt het niet

*dwars in bed en snotverkouden
warm is koud en koud is warm
niemand niets om vast te houden
dan je slappe grauwe touw
niets om mee te sjouwen
dan de ziel onder je arm*

tandelozer wordt het niet

*Sleets als steeds vergeet je
(weet je: waar je vuur ziet
is de lamp het heetst)
het uur U is niet geweest
maar komt nog steeds
en er is altijd wel een feest*

dus

*kam je haar, plamuur de gaten
praat jezelf in alle staten
aangespoeld en doorgezwoomen
dansen met je ogen dicht
tot ivoor en kronen
uit je schedel zijn geklommen*

naar het licht

dinsdag 7 augustus – Slecht en kort geslapen. Veel gedronken, gevloekt en aan Jeanne gedacht. Tussen alle ellende door nog wel erg gezellig met Vrouwkje gegeten in Springhaver, waar ze tegenwoordig een zeer machtige chocoladebol als toetje serveren. De ochtend begon dan wel weer leuk met een verliefderig mailtje van ene Carol, die ik me vaag kan herinneren als behoorlijk leuk, al hebben overspannen herinneringen mij vaker parten gespeeld op blind dates. Ik hoop haar snel te kunnen verleiden tot een uitje en wellicht een therapeutische wip. Ik ben een slecht mens als ik zonder vriendin zit. Bovendien kan dit dagboek wel weer wat vaart gebruiken en weet ik niet hoe lang ik nog kan profiteren van mijn ietwat ingevallen, *elegantly waisted* voorkomen als gevolg van nauwelijks eten, veel drank en weinig slaap. Juist in de rottigste tijden kun je er het best uitzien – het zal wel het een of ander Desmond Morris-achtig verklaarbaar overlevingsmechanisme zijn.

woensdag 8 augustus, 11.45, 't Hoogt – Verdriet maakt kwetsbaar. Van Carol heb ik tot nu toe niets vernomen, terwijl ik intussen wel mijn hersens pijnig over de vraag wie dat kind dan wel mag wезen. Internet leverde niet meer informatie op dan dat zij vermoedelijk fan van de band Texas is, wat Carol er niet direct aantrekkelijker op maakt. Verder is de rouw om Jeanne onverminderd. Zo flikkerde ik vanochtend in de fitnessruimte bijna van de loopband omdat ik op de cadans van het toestel wegdroomde in een tamelijk seksueel getinte herinnering. Nu ik hieraan terugdenk haal ik

meteen mijn gsm te voorschijn om haar nummers uit het geheugen te halen. Kon Jeanne maar met hetzelfde gemak uit mijn hoofd! Vanavond ga ik, als alles goed is, stappen met Maaik. Ik ben eraan toe, al heb ik ook deze nacht niet meer dan vijf uur geslapen. Vanmiddag moet ik een poging doen om er een column uit te rammen voor het *Utrechts Nieuwsblad*, terwijl ik geen idee heb waarover.

donderdag 9 augustus, 4.21 uur, thuis in bed

VESTING

*Een fort verweert en brokkelt af
tot stenen tussen mosgroen gras.
Klimop schiet de kantelen langs.*

*Wie weet nog hoe de muren braken,
wachters in de slotgracht stortten,
bliksem in de toren sloeg –*

*het viel voor jou, te laat, te hard.
Ruïne van een zomernacht.
Ruïne van een man.*

Slapen is een luxe waar ik voorlopig blijkbaar niet op hoeft te rekenen. Ik lig in bed en luister naar de regen – geloof het of niet, maar sinds Jeanne wegging is er nog geen nacht geweest dat ik niet wakker werd van regen, wind en/of onweer. Op zichzelf lag ik er keurig op tijd en nagenoeg nuchter in, want Maaik woont tegenwoordig in Holysloot (hij heeft een belangrijk deel van de avond besteed aan uitleggen waar dat ligt) in een boerderij met een soort Jiddische mama als huisbaas, wat weer een heel ander uiterste is dan zijn vorige woning – een monumentaal pandje in Utrecht met een tangodanseres. We gingen eten in Moby Dick, dat wordt gerund door een gemeenschappelijke kennis. In een dolle bui besloten we om alle tapas-achtige voorgerechten op de kaart te bestellen, zodat we een kwartier later waren omringd door een enorme hoeveelheid schaaltes inktvis met feta, tapenades met onder an-

dere blauwe kaas, maar ook makreel en vier soorten olijven, falafel met munt en knoflook, visballetjes met Thaise saus en Spaanse kaas met stroop en pijnboomspitten (nu ik dit opschrijf krijg ik onwillekeurig het lied 'Zuurkool met vette jus' in mijn hoofd). Aansluitend de verhalen. Maaik heeft een maand rondgedoold in de bergen, daar nog een korte flirt met een jonge schaapherderin gehad (erg stoer, zo ongeveer de enige vrouw die in die barre contreien dat beroep heeft gekozen, waarbij mijn hersens automatisch weer op de regels: 'De spoorlijn loopt dwars door het dal / een vrouw beheert de waterval' van Bergman komen. Daniëlle Serdijn heeft weleens gevraagd of ik niet doodmoe word van dat almaar ver en vreemd associërende brein. Het antwoord is ja. Mijn hoofd is een nauwelijks bestuurbare wankelmotor die alleen maar op topsnelheid kan werken. Ik heb weleens geprobeerd om een IQ-test in te vullen die werd verondersteld talige intelligentie te meten. Mijn score was op het randje van debiel, omdat ik niet in staat was om de meest logische associatie te maken. Een normaal mens krijgt misschien een of twee van een stuk of tien mogelijke associaties bij een bepaald woord, ik krijg ze allemaal tegelijk en word direct verliefd op de meest verzochte. Na het eten zijn we nog een pooltje gaan leggen in De Bastaard, waar we slecht biljartten maar wel een aardig scenariootje hebben bedacht voor een toneelstuk dat speelt in een sportschool. Maaik heeft nog wat gedichten en prozapogingen liggen, dus we zijn van plan om binnenkort eens een leessessie van elkaars werk te gaan houden. Met het tempo waarin ik nu dicht, zou ik eind augustus een nieuwe bundel af kunnen hebben. Ik heb me altijd verzet tegen het cliché dat een dichter het moeilijk moet hebben om mooi te schrijven, maar nu Jeanne weg is, ram ik er wel het ene gedicht na het andere uit – domweg omdat woorden weer iets voor me betekenen als ik ze uitspreek, omdat ik er weer iets bij voel als ik ze opschrijf. Misschien is het werkelijk zo belachelijk simpel dat inspiratie uit zelfbedacht leed komt.

*Op een dag ben ik een puzzel
en leg jij me in elkaar.*

donderdag 9 augustus – Vannacht dacht ik aan Bergman, vandaag houd ik hem in mijn handen. Hinderickx en Winderickx, een van de beste antiquariaten van Utrecht, heeft een geweldige poëziekast waar ik van mezelf slechts met mate uit mag kopen. Alles wat ik tegenkom van Alain Teister, Paul Snoek, Frank Koenegracht of Bergman mag ik echter altijd aanschaffen. Terwijl Vrouwkje met haar moeder naar Zwarte Beertjes van De Saint zat te zoeken (Vrouwkje spaart ze vooral voor de omslagen van Dick Bruna, hoewel ze ze af en toe ook schijnt te lezen) vond ik Bergmans bundel *De inhoud van het oppervlak* (1975, Querido), waarin ook zijn legendarische gedicht ‘Reisbrief’ staat.

Zeker in mijn werk van eind jaren tachtig klinkt het afgemeten ritme van Bergman door. Zoals met al mijn voorbeelden was het herkenning achteraf, want ik schreef gedichten voor ik ze las. Daardoor is het me gelukkig nooit gelukt om tot een diepgaande bewondering voor slechts één dichter te komen, laat staan tot een invloed die verder reikt dan een kortstondige flirt. Ik lees geen dichters, maar gedichten. Naam en faam van een dichter doen er eigenlijk alleen toe als je een mooi gedicht leest en je afvraagt of de dichter daarvan nog meer goede gedichten heeft gemaakt. Zelfs als je na het dichtklappen van een lijvig verzameld werk moet concluderen dat dat niet het geval is, blijft de schoonheid van dat ene gedicht. Wat dat betreft zit ik nog altijd te wachten op de bloemlezing waarin je alleen achterin kunt zien van welke dichter de opgenomen gedichten zijn.

Natuurlijk word ik weleens een tijdje van mijn sokken geblazen door een nieuwe ontdekking. Een gedicht als ‘Wees aardig voor veelbelovende mensen’ schreef ik toen ik net heel veel gedichten van Wisława Szymborska had gelezen. De goede verstaander zal ongetwijfeld enige invloed van de meesteres terugvinden, maar als het goed is, zou de sterkste invloed die van mezelf moeten zijn.

*Wees aardig voor veelbelovende mensen.
Ze hebben hun beloftes nodig
als een duiker perslucht.*

*Ze beloven sterren aan de maan,
aarde aan de regenwormen,
schepen aan de oceaan
en beterschap aan zerken –*

*ze gaan een lange, zware weg
naar oud en weinig waargemaakt.*

Om maar eens onaangenaam fysiek te worden: ik heb het werk van honderden dichters verslonden, verteerd en weer uitgepoept. Dat hun stem af en toe iets sterker meeklinkt in mijn eigen werk is onvermijdelijk – aan iemands adem ruik je ook wat hij gedronken heeft en ik had ooit een vriendin die aan mijn zaad kon proeven wat ik de dag daarvoor gegeten had – maar het blijft mijn eigen stront. De dichters van wie je een meer omvattende invloed op mijn werk zou kunnen aanwijzen, heb ik allemaal gelezen met een verbaasd gevoel van retrospectie: ik herkende de invloed die hun werk zou hebben gehad op het mijne, als ik dat werk had gekend voordat ik zelf begon te dichten. Bergman voor kernachtigheid en de kracht die uitgaat van *minor poetry*, Frank Koenegracht voor humor en beeldspraak, Paul Snoek en Hans Andreus voor massieve kracht en kwetsbaarheid, Tom Lanoye voor ritme en klank, Menno Wigman voor de overige techniek en Alain Teister voor Utrecht. Ik wil niet beweren dat mijn werk ook maar een gram bezit van de kwaliteit van dat van deze dichters, maar dit zijn de mensen die ik lees en aan wie ik mij optrek (op poëzie trekt men zich zelden af). Andere dichters die ik lees en waardeer, in alfabetische volgorde: Gerrit Achterberg, J.C. Bloem, Jan Boerstoel, Adriaan Bontebal, Bart FM Droog, Herman de Coninck, Lernert Engelberts, Eva Gerlach, Maurice Gilliams, Wouter Godijn, Ruben van

Arjan Witte

Gogh, Jo Govaerts, Guillaume van der Graft, Luuk Gruwez, Tjitse Hofman, Gerrit Komrij, Rutger Kopland, Erik Menkveld, K. Michel, Martinus Nijhoff, Hagar Peeters, J. Slauerhoff, Mustafa Stitou, Mark Strand, Toon Tellegen, Vasalis, Dimitri Verhulst, Eddy van Vliet, Hans Warren, Rogi Wieg, Willem Wilmink, Arjan Witte, Joost Zwagerman en vele, vele anderen.

vrijdag 10 augustus – En weer was de nacht kort en de slaap slecht.

Gisteravond ben ik met Arnoud en Michiel gaan borrelen in 't Hoogt. Op zichzelf ben ik dol op borrelen, alleen ben ik op mijn nuchtere maag binnen drie glazen wijn knetterlam, zodat er daarna snel gegeten moet worden, wil de rest van de avond nog ergens over gaan. Het eten deden we in De Knipoog, zolang het nog kan, want eigenaar Ko heeft een restaurant in De Bilt gekocht en verkoopt de boel. Aan de bar trof ik Ronald Giphart en Bert Natter, die vastbesloten leken er een leuke avond van te gaan maken in De Bastaard. Zelf kukelde ik na de saté om halftien doodmoe mijn bed in. Om halfeen was ik weer wakker, rusteloos maar niet bepaald uitgerust. De rest van de nacht voor uil gespeeld. Vandaag maar weer eens een frisse duik in het zwembad! Toen ik me afdroogde vielen me een aardige oneliner en twee kunstconcepten in:

HAIKU VAN NIETS

*Sommige dichters
hebben minder talent in hun pink
dan ik in mijn hele middelvinger*

KUNSTCONCEPT I: HET GROF-VUILONDERZOEK

We zetten een spelende televisie, die werkt op een ingebouwde accu, bij een grote stapel grofvuil en verankeren hem aan de grond. Met een verborgen camera in een huis aan de overkant registreren we wat er gebeurt. Ook uit te voeren met een compleet ingericht aquarium, een werkende lavalamp of een pan dampende soep op een gasbrander.

KUNSTCONCEPT II: GSM-CONCERT

Een concert alleen voor gsm-bezitters. Toegang alleen op vertoon van het toestel, met opgave van het nummer. Voorafgaand wordt iedereen vanaf het toneel gemaand om toch vooral alle toestellen aan te zetten. Het concert wordt gegeven door een receptioniste, die van achter een modern schakelbord de aanwezige toestellen in allerlei combinaties laat afgaan – van een enkel toestel op de achterste rij tot de hele zaal tegelijk, in golven, clusters en andere vormen die alleen de druk tikkende en stekkers verwisselende receptioniste kent. Het concert bestaat uit verschillende delen die op een programma worden voorgeschied, maar voor de luisteraars blijft geheel onduidelijk of het concert volgens een vast libretto gaat of geheel geïmproviseerd is, alleen al omdat er natuurlijk ook af en toe iemand écht wordt gebeld. Na afloop eventueel nog een jamsessie waarbij de receptioniste ook kan worden teruggebeld.

Langzaam word ik wakker genoeg om vanmiddag een beetje te kunnen presteren. Het weekend ziet er op zich wel interessant uit: Melissande legde het soort bezorgdheid in haar stem dat vaag doet hopen op een troostrijke omstrengeling na het eten van morgen in Palladio, en zondag ga ik iets drinken met de mysterieuze Carol, die ik er met het oog op de herkenning van heb overtuigd om rode schoenen aan te trekken.

Melissande, Michiel, Arnoud en Sibylla in Palladio

zaterdag 11 augustus – Eindelijk een goede nacht geslapen. Bij wijze van zelfoverwinning in alle vroegte de geluidsbestanden, foto's en brieven van Jeanne die nog in de computer zaten bij elkaar geharkt. De bestanden heb ik op een cd-rom gebrand en die samen met een slipje dat nog onder het bed lag door de bus gegooid. Dit bij wijze van antwoord op het huilerige bericht dat ik gisteren op mijn antwoordapparaat hoorde, toen ik het huis was binnen gestommeld (*piep* – 'Hallo, ben je er echt niet, ik wil alleen maar weten hoe het met je gaat, maar ik wist niet of ik je nou wel of niet moest bellen en nou ben je er niet en nou weet ik niet meer of het wel een goed idee was om je op te bellen of niet maar...'). Ze klonk alsof ze zich knap schuldig voelde. Omdat ik me vandaag prima voel maar geen enkele behoefte heb om dat aan Jeanne te vertellen, voelt het als regelrecht spijbelen van de tragedie van het bestaan. Het is heerlijk. Ik voel me volkomen *in control*. Wat Jeanne doet met wie en hoe ze zich daarbij voelt kan me vandaag even niet boeien. Het is een stralende, strakblauwe, zonnige dag, met een schaduw die vooruit valt naar september. Overal danst het licht

op het water en door bomen, waarvan de weerschijn een voortdurend veranderend lichtspel opvoert op werven, bruggen en muren. Utrecht is vandaag de mooiste stad ter wereld. Het is tien over tien, ik zit op het terras van Orloff met een streep zon op mijn kop en het voelt alsof ik een donkere tunnel uitrijd in een glimmende Rolls.

Gisteren heb ik voorgedragen op de trouwerij van Anouk en Dick. Dat ging wonder boven wonder nog behoorlijk goed ook – ik werd op den duur een beetje moe van alle mensen die me kwamen bedanken. Vervolgens heb ik met een onbestemd aantal mensen een even onbestemd aantal glazen geheven en later met Aart-Jan nog een stukje gegeten in Springhaver. Enige melancholie is ons niet vreemd – Aart is al honderd jaar vrijgezel en mijn relatie-blues speelde ook nogal op na die trouwerij – maar gezellig was het wel. Aart en ik hebben op dit soort gelegenheden hetzelfde gevoel: veel van de mensen die rondlopen op zo'n feest zijn weliswaar naar alle maatstaven geslaagd in het leven, maar erg gelukkig lijken ze daar niet mee te zijn. Er is altijd een soort prijs. Laat ik ons vrijgezelle bestaan op schitterende zolderappartementen in de binnenstad niet romantiseren. Ik denk dat Aart-Jan het ook wel anders zou willen als de gelegenheid zich voordeed. Dat neemt niet weg dat wij ons al jaren verbijsterd afvragen wat mensen toch zoeken in een koophuis op een ingepolderde Vinex-lokatie.

Terwijl ik dit schrijf komt een van de vaste koffiedrinkers – een man van een jaar of zestig die een oude krant als gezicht draagt – met veel geraas en een ritueel assortiment aan oude grappen het café binnen. Ik vraag me af of Aart-Jan en ik, als we twee keer zo oud zijn, ook hier komen zitten om vijfentwintigjarige serveersters te vervelen. Een cafébaas en zijn stamgasten zijn tot elkaar veroordeeld. Het zou een ergere wurging zijn dan een slecht huwelijk, als het niet aan sluitingstijden was gebonden.

zondag 12 augustus, 13.30 uur, 't Hoogt – Het is lang geleden dat ik me zo vreemd voelde. Ik zit te wachten op een meisje van wie ik maar twee dingen met zekerheid weet: dat ze Carol heet en vandaag rode schoenen zal dragen (misschien hadden we beter in de

Efteling kunnen afspreken). Al het andere is in nevels gehuld. Het schijnt dat wij elkaar ooit hebben ontmoet in de rij bij een signeesessie van Herman Brusselmans. Wij moeten toen drie minuten met elkaar gepraat hebben. Meer is er niet over Carol bekend en ik vraag me dan ook af waarom ik in godsnaam in de kroeg op deze vrouw zit te wachten. De twee blind dates die ik tot nog toe in mijn leven heb gehad, zijn uitgedraaid op een debacle: een keer omdat het meisje al halverwege de avond concludeerde dat ik eigenlijk heel anders was dan op de foto die ze in de krant had gezien. De andere date ging de mist in omdat ik niet meer wist welke van twee meisjes ik in de overwinningsoes na een optreden had uitgenodigd (het bleek de verkeerde). Om het nog gezelliger te maken zit 't Hoogt tamelijk vol, zodat straks iedereen mee kan genieten als er een psychotische feeks met een fietsband om haar nek binnenkomt en aan mijn tafeltje de Internationale begint te zingen. In plaats daarvan komt Liesbeth binnen, op zilveren gympen en met goed nieuws: haar vader is aan de beterende hand.

maandag 13 augustus, 19.45 uur, 't Hoogt – Nee, ook de derde blind date in mijn leven kunnen we op geen enkele manier een succes noemen. Een blind date is een cadeau onder de kerstboom, of een dikke brief met interessante poststempels erop. Zolang je de brief niet openmaakt, het cadeau niet uitpakt, de mysterieuze vrouw nog niet is gearriveerd, is alles nog mogelijk. Het moment waarop de blinddoek wordt afgerukt en je afspraak voor je staat, betekent de reductie van alle mogelijkheden tot een enkele, die eigenlijk nog geweldiger zou moeten zijn dan alle vooraf gedroomde meisjes bij elkaar. Kortom: een blind date is de overwinning van de hoop op de ervaring.

De reductie genaamd Carol was een nerveus, wat marmotachtig meisje, dat de ene sigaret met de andere aanstak, Liptonice dronk en een tamelijk vreemd levensverhaal vertelde, waarvan de *bottom line* was dat ze al zo lang samenwoonde met haar vriend, dat zij inmiddels een soort vrij huwelijk hadden en er wisselende minnaars en minnaressen op na hielden. Voor mijn geestesoog veranderde 't Hoogt in een parenclub. Aan de ene kant wond de ge-

dachte om speciaal met dit meisje in bed te liggen me totaal niet op, aan de andere kant overviel me een soort sombere baldadigheid. Wat deed het er ook allemaal toe? Echte Liefde was tot nu toe ook geen onverdeeld succes. Ik dacht: hier zit een vrouw voor me die zo ongeveer zegt: neem me mee naar huis en geef me een beurt, dan hoepel ik weer op, en als het leuk is doen we het volgende week weer. Goed, ik vond haar niet speciaal aantrekkelijk, maar mijn onderbuik won het van mijn verstand – weet ik wat ik doe in mijn smart – en ik nam haar mee naar huis. Na een soort halve vrijpartij bleek dat echte intimiteit er niet in zat. We dronken nog een kop thee, ik bakte nog een roerei en Carol verdween net zo geruisloos uit mijn leven als ze het twee uur daarvoor had betreden. Ik voelde me vies, hufterig, dom en vooral: alleen. Ik heb alle ramen tegen elkaar opengezet. Toen ben ik de stad ingegaan om mezelf laveloos te drinken en dan Jeanne midden in de nacht op te bellen om haar eens flink stijf te vloeken. Zo ver kwam het niet. Na een paar glazen rosé met Rixt in 't Hoogt belandde ik in De Bastaard (alwaar Rixt de week daarvoor het voorstel van een Beroemde Utrechtse Schrijver om samen zijn kantoor even te gaan bekijken, resoluut van de hand had gewezen). Toen ik een kwartier somber in mijn dubbele wodka met lime had zitten staren, kwamen Jack Nouws en Tommy Wieringa binnen. Het werd bijzonder gezellig. We spraken over plaatselijke politiek en Tommy gaf een gouden tip voor orale seks ten beste (vraag aan je vriendin om wat gecrushte ijsblokjes in haar wangen te stoppen voordat ze jóú in haar mond neemt. Het resultaat schijnt geweldig te zijn). Toen ik eenmaal thuiskwam was ik zo moe en dronken, dat de voorgenomen scheldkannonade meer een soort kruising tussen monkelen en snurken werd. Nu ik dit schrijf, belt Jeanne me op dat ze mijn spullen bij elkaar heeft gezocht. Die ga ik dan maar ophalen. Zou ze ijsblokjes in huis hebben?

dinsdag 14 augustus – Buiten is het 28 graden, binnen zit uw wakere reporter. Wonderlijk genoeg heb ik gisteren een heel gezellige avond met Jeanne gehad. Uit is uit, maar de rouw is voorlopig even voorbij. Het was goed om Jeanne even te zien, te horen dat

het redelijk met haar gaat, en dat we het wel redden zonder elkaar. Voor het eerst in een week niet dronken naar bed gegaan en zo-doende nuchter en zonnig opgestaan voor een dag zonder trillende handen en bonkende slapen.

Allereerst heb ik geluncht in de stad met een bruin broodje Parmaham van de geweldige Italiaanse afhaalwinkel in de Schoutenstraat, waar de mooiste meiden van Utrecht werken. De heilzame werking van dit broodje onmiddellijk weer tenietgedaan met mijn favoriete ijscombinatie bij Il Mulino aan de Bemuurde Weerd: citroen en witte chocola. Bij Steven Sterk een paar exemplaren van mijn huisfilosofisch Centraal Museumdagboek *Het voordeel van de twijfel* gesigneerd (met kreten als: 'Zou u denken?' 'Dat had u gedacht!' 'Met vertwijfelde groet' et cetera).

Gisteren goed met Vrouwkje gewerkt aan onze erotiekbloemlezing voor Uitgeverij 521 (wij hebben de ondankbare klus op ons genomen om vele duizenden Nederlandse gedichten door te nemen, op zoek naar gedichten over De Daad). Verder lang gesproken over een megaklus voor september en oktober: Ruud Hollander van *Rails* heeft bedacht dat Vrouwkje en ik samen het decembernummer gaan volschrijven met honderd noviteiten voor 2002. Vrouwkje wil wel, ik twijfel sterk aan mijn mentale en fysieke capaciteiten om dit te volbrengen. Voorlopig maar gezegd dat we het wel willen doen, liefst voor een astronomisch bedrag, wat ik dan weer grotendeels aan acupunctuur en massage mag uitgeven. Het rottige aan werken voor *Rails* is dat het domweg veel te leuk is om niet te doen, maar me tegelijkertijd altijd weer af lijkt te houden van het definitieve gedicht of de aanzet voor een roman, toneelstuk of filmscript. Het leven is moeilijk als je er alles van wilt.

Inmiddels ben ik met de eMate verhuisd naar het Wilhelminapark, waar ik in de zon zit te werken op een grasveld dat nog nat is van de moesson van de laatste dagen. Om mij heen zitten en liggen mannen en vrouwen in diverse staten van ontkleding. Honden springen in en uit het water, eendjes zwemmen rondjes om de fontein en de bomen staan als vriendelijke, groene ouders om ons heen. Utrecht is gisteren veranderd in het grote studentenfeest dat introductiedagen heet. Je kijkt je ogen uit qua aangenaam golven-

de meisjes van achttien die op hun voorhoofd de woorden ‘wij weten van niets, versier ons!’ lijken te hebben. Dit is het levenselixir voor de stad. Waarom ik er nu op kom weet ik ook niet, maar Vrouwkje vertelde me gisteren dat warme thee qua verrassend pijpen ook geweldig werkt, terwijl pindakaas daarentegen... Soms denk ik dat ik ben omgeven door uitzinnige seksmaniakken, maar voordoen ho maar.

woensdag 15 augustus, 11.30, terras Orloff – De dag die de geschiedenis in zal gaan als de warmste van deze zomer begon met een misselijkmakend gezonde workout in de sportschool. Laat ik niet denken dat ik een doorstartend buikje weg kan werken met anderhalf uur lamlendig in de katrollen hangen, maar vanavond moet ik met Ronald Giphart, Arjan Witte en Ruben van Gogh optreden voor de verse eerstejaars. Zoals gebruikelijk in dit bestaan is het weer vreemd verdeeld: Ronald heeft een soort one-man-show van anderhalf uur, waarna de drie dichters samen nog drie kwartier mogen vullen voor een ongetwijfeld halflege zaal. Terwijl ik dit schrijf vallen er, ongelogen, drie fietsen om die op de een of andere manier in beweging zijn gebracht door de zwarte kat van café ’t Heen en Weer. De horeca van de binnenstad kent een paar legendarische katten. Dit is er wat mij betreft een van. Dan heb je ook nog de enorme lapjeskat Ilja, die in Springhaver altijd op je krant komt zitten, en het rooie scharminkel Dicky, die meestal in een streepje zon op de bar van Orloff ligt te slapen en iedereen bijt die hem probeert te aaien. Op koude dagen hangt hij voorover te slapen in de kopjesdroger, wat er bespottelijk uitziet. Eigenlijk zou elk café een eigen kat moeten hebben.

Vandaag allemaal Belangrijke Post: de najaarsaanbieding van Podium voor *Alle goeds*, waarin staat dat ik een spetterende presentatie in Kikker ga geven (juist, ja. Fijn dat ik het ook weet) en twee uitnodigingen voor een diner met bal en een paar weken later weer een andere dansavond, allemaal in verband met het zoveeljarige bestaan van de Stadsschouwburg. Ik wil overal heen met iedereen. Gisteravond nog even naar ’t Hoogt geweest, alwaar Desmond en een collega-musicoloog, en het grootste deel van de

avond over songteksten van Nederlandstalige bands gepraat. Slechts een enkele rosé gedronken (na achtenveertig uur droogstaan was ik bijna vergeten hoe het smaakt). Het lukt me met dit weer niet om thuis te blijven: de stad en haar terrassen zingen een onontkoombare sirenenzang en na de ramp van zondag wordt het tijd voor een nieuwe versierpoging.

De eerste versie van een gedicht voor alle mooie vrouwen die ik ken:

DE MOOISTE MEISJES

*De mooiste meisjes hebben nooit gevraagd om mooi te zijn,
opgesloten in een levenslange slavernij van lijn en vorm.
Ze rammelen bevallig aan hun gouden tralies en ze zingen:
'wij hebben hier niets voor gedaan! Wij hebben nooit
vooraan gestaan!*

*Goed, de sterren glimmen in ons haar, onze gezichten
zijn zo mooi als nachtpauwogen, onze lippen glimmen als satijn
en o, natuurlijk smaken ze als water na een week in de woestijn.
Het is een truc van de natuur, de gave is aan ons verspild,
wij zijn sirenen van de genen, ongewild –'*

De mooiste meisjes zijn het mooist uit woede dat ze mooi zijn.

Donderdag 16 augustus, 10.00 uur – Grauwe, suïcidale ochtend. Ik ben zojuist bijgekomen uit een delirische slaap. Het optreden van gisteren was een tamelijk teleurstellende ervaring. De zwartgallige Franse symbolist Alphonse Rabbe (1786-1829) schreef: 'Mijn ogen straalden altijd van genegenheid wanneer ik een medemens zag. Nu zegt mijn schuwe, sombere blik tot iedereen: ik heb geleefd, ik heb geleden, ik heb u gekend en ik wil sterven.' Gisteravond, na een slecht verlicht optreden met Arjan en Ruben voor zes hazige eerstejaars in een broeierige en bloedhete zaal, leek alles wat ik nu nog op een podium kan doen, een herhaling van zetten te zijn.

Gezien het late tijdstip en het geringe aantal bezoekers hadden

we gekozen voor een gemeenschappelijke sessie. Ruben begon met een gedicht, ik zocht razendsnel een passende opvolger uit, waarna Arjan, dan weer Ruben enzovoort. Deze aanpak, die we vroeger ook veel gebruikten bij mijn eerste collectief De Garagedichters met Sylvia Hubers en Thomas van Straaten, heeft voor- en nadelen. Een voordeel is dat je elkaar inspireert tot het voorlezen van andere dingen dan je gewend bent, en elkaar uitdaagt om zo goed mogelijk op te treden. Je stelt elkaar in staat om je eigen werk te herontdekken. Een ander voordeel is dat je altijd een uniek optreden geeft, want iedere avond is weer anders. Het heeft alles bij elkaar wel iets van een lang freejazznummer, waarbij iedereen omstebeurt een solo krijgt, zij het dat de solo's thuis zijn bedacht. Een nadeel is dat je gedurende het hele optreden in het zicht zit. Ik hou daar niet van, omdat ik geen acteur ben. Los van het feit dat ik mezelf buitengewoon onaantrekkelijk vind, is er aan mij werkelijk niets te zien als ik niet sta voor te dragen. Bovendien voel ik me te veel op een podium waar iemand anders staat voor te lezen. Het grootste nadeel is echter dat je door de beurtwisseling niet in het ritme van je eigen voordracht komt. Het heeft iets van met veel mensen op een te kleine dansvloer staan, of biljarten met zijn vieren. Je beheersing van de situatie komt niet verder dan de speelruimte die anderen je bieden. Ruben en Arjan waren enthousiast over de wisselwerking – en ik geef toe dat die mij ook niet is ontgaan – maar ik was na afloop van het optreden aardig gecrasht. Ik had het gevoel dat we meer hadden kunnen zijn dan de som der delen, als ik beter mijn best had gedaan. Het was de eerste keer in vijftien jaar dat ik me na een optreden slechter voelde dan ervoor. Geluidsopnames en foto's zijn gelukkig allemaal mislukt.

Goede dingen van gisteravond waren overigens een gezellig etentje met Giphart in een Indonesisch eethuisje aan de Biltstraat en de ontdekking van de bijzonder goede funkachtige band Variomatic, die na afloop van de avond iedereen naar huis stond te spelen in de foyer van Parnassos. Ronald hield tegen een uitzinnige meute van elf eerstejaars nog een leerzaam betoog over boektitels: mensen blijken boeken zeer vaak op de titel te kopen. De uitgever van zijn debuut wees de titel *Twee jongens en een boot* indertijd re-

soluut van de hand ten gunste van *Ik ook van jou*. Zelf heb ik met titels als *Sta op en wankel* en *Aan de bruid* ook leuk verkocht. Ik verwacht in dit opzicht ook veel van mijn verzameld werk *Alle goeds*, dat als alles klopt al in herdruk zou moeten gaan tegen de tijd dat u dit dagboek leest. Hoe zou ik dit dagboek eigenlijk moeten noemen? *Een dichter en een Dom of Liefs uit Utrecht?*

21.30, thuis

VOOR JAN ARENDS II

*Het is te zwart
voor woorden
in mijn hoofd.*

*Deze zijn
ternauwernood
ontsnapt.*

*Soms denk
ik: hoe kan
zoveel licht
gestolen zijn
door één persoon?*

Dan wordt het nacht.

Zojuist een beetje zitten schrijven in 't Hoogt. Behalve bovenstaand gedicht nog een aardige openingszin bedacht en op een bierviltje achtergelaten voor de onfortuinlijke vinder:

*Wij zijn niet meer
dan schepen in de nacht,
maar laten we tenminste
proberen om elkaar
naar de kelder
te jagen.*

Verder viel me een Woody Allen-achtige oneliner in:

De pen is machtiger dan het zwaard, maar op de korte afstand preferer ik een loden pijp.

En een kunstconcept.

We publiceren een dichtbundel met voornamelijk lege bladzijden. Af en toe staat er ergens een verdwaald woord als ‘magnaat’ ‘damast’ of ‘sarcofaag’. Titel: ‘Ver verspreide gedichten’ of ‘Verstrooide verzen’.

Afgezien van deze uitspattingen van ongerichte creativiteit is het een tamelijk vreselijke dag. De opening van Pipilotti Rist in het Centraal Museum trok een hoop vreemd volk uit Amsterdam. Op stap door een overvol museum met Willem en Lieke en Vrouwkje en Rogier was ook al niet echt een succes. Dat lag niet aan hen, maar aan mij. Als je niet al te goed in je schoenen staat vanwege een vertrokken vrouw, moet je niet op stap met twee koppels (van wie één vier maanden zwanger) die het manifest geweldig met elkaar lopen te hebben. Ik ben bijzonder blij dat mijn twee beste vriendinnen zo leuk onder de pannen zijn – zelfs hun vriendjes ben ik min of meer als vrienden gaan beschouwen, in plaats van als noodzakelijke wormvormige aanhangsels. Toch kon ik meer met ze lachen toen we alledrie nog min of meer alleen en wanhopig waren. Wat niet wegneemt dat ik nu al een kwartier gek word gebeld dat ik, hè, kom op, doe niet zo flauw, nog even naar café België moet komen. Ach, waarom ook niet?

vrijdag 17 augustus, ergens in de ochtend – Ja, waarom ook niet, dat weten we dan nu ook weer. Omdat ze in café België Absolut-wodka schenken. Wodka en ik kunnen elkaar over het algemeen uitstekend lijden, maar van Absolut word ik altijd beroerd wakker. Er bestaan medicijnen voor alcoholisten, die ervoor zorgen dat je al van de geringste hoeveelheid alcohol ontstellend ziek wordt. Volgens mij wordt dat spul (Refusal) in de stokerij standaard aan Absolut toegevoegd. Normaal gesproken drink ik, in aflopende mate van waardering, Moskovskaya, Stolichnaya of Smirnoff. Na twee glaasjes vind ik het al gezellig, na zes sta ik aardig op mijn kop en na acht probeer ik op de bar te dansen; maar ik hou er weinig aan over. De volgende dag voel ik me alsof ik de hele avond braaf Flevosap hebben zitten drinken. Na een avondje stevig Absolut hijzen is het alsof iemand een spelletje Quake heeft gespeeld met mijn hersencellen. Reconstructie: in België waren Lieke, Vrouwkje met Rogier en een vrijgezel genaamd Matthijs, wiens situatie op veel punten vergelijkbaar was met die van mij. We zijn allebei niet moeders mooiste, maar wel grappig. We hebben allebei altijd wel iets vaags lopen (zij het urine, zij het een vrouw) en we weten allebei geen van beiden wat we daar precies mee aan moeten. Ik geloof dat we erg hebben gelachen. Op een zeker moment stelde iemand voor om nog even te gaan kijken op de Pop-O-Matic, de donderdagse dansavond van Tivoli, die Vrouwkje, Lieke en ik vroeger nooit oversloegen. Utrecht is een studentenstad en donderdag is de favoriete uitgaansavond voor studenten (mensen die werken voor hun geld hebben de vrijdag en de zaterdag). In Tivoli heb ik een halfuur vanuit een hoek zitten kijken naar het nooit ophoudende spel van aantrekken en afstoten, van honger en wanhoop, van liefde en geluk. Wie het aankan, moet een avond lang met oordoppen in naar een dansgelegenheid, alleen om te observeren wat er gebeurt. De menselijke natuur toont zich in al haar verschrikkelijke schoonheid. Ik heb een halfuur zitten kijken en daarna was ik toch zo blij dat ik geen twintig meer ben. Jong zijn vind ik meer iets voor de jeugd, ook al vallen er hier en daar stukjes van mij af en ben ik elke ochtend weer blij om te ontdekken dat al mijn tanden nog stevig in mijn mond zitten.

22.00 uur, thuis

*Deze winter
stond er zomaar
een verdwaald
conifeertje
voor het huis*

*een schoteltje
warme melk
deed wonderen*

Mijn lichaam wreekt zich op mijn geest. Jesus *tapdancing* Christ, mijn hersens hangen scheef. De hoofdpijn van vandaag was niet normaal meer. Volgens mij begint er ergens een of andere bijholte te ontsteken, of komt er een verstandskies ondersteboven door, of wat een hypochonder met een kater van een week nog meer kan verzinnen. Vanmiddag een geweldige Jugendstil-achtige kandelaar gekocht in antiquariaat De drie uilen en een gezellige *walking lunch* gehouden met Lieke. Daarna een lange fietstocht langs een aantal Rietveldhuizen gemaakt onder de bezielende leiding van Ida van Zijl van het Centraal Museum, die daar een boekje over heeft samengesteld. Van een medefietser hoorde ik slecht nieuws: Henk Westbroek schijnt keelkanker te hebben. De politieke gevolgen daarvan zijn nog niet te overzien, zeker niet voor wethouder van Cultuur Kees Verhoef, die ook meefietste. Zojuist zitten schrijven in 't Hoogt, nadat ik een beetje had zitten wroeten in oude dagboeken. De onvermijdelijke ontdekking dat mijn problemen in tien jaar tijd nauwelijks zijn veranderd, is precies net zo geruststellend als verontrustend. Een paar nooit gebruikte aanzetjes:

*# Vroeger
had ik zoveel
slechte gewoontes,
dat het zorgvuldige planning
vereiste om ze allemaal vol te houden.*

*# Als de bliksem niet in de lucht zit,
verbergt hij zich in deurknoppen
en stopcontacten.*

*# Er is genoeg liefde in de wereld.
Kijk, daar staat een auto
een boom te omhelzen.*

Naar de kapper is een beetje naar de hoeren.

Thuis is waar de afwas staat.

Wist je dat ik handen heb als spiegels?

et cetera. Tussen al die onzin staan dan wel weer de oerversies van gedichten als ‘Solliciteren’, ‘Afstuderen’ en ‘Genezing’.

zondag 19 augustus 2001, 10.25 uur – Slecht geslapen door diverse soorten muskieten en het gebonk van het ongelofelijke kutfestival U-dance. Zou ik vandaag niet gewoon in huis blijven en eindelijk al die stukken en gedichten schrijven die ik in betere tijden beloofd heb? Gisteren heb ik op aanraden van Aart-Jan wat rondgesurft langs contactadvertenties van diverse sites, opdat ik een idee krijg van wat me te wachten zou kunnen staan wanneer ik er zelf een in de krant zou zetten. Het valt me eerlijk gezegd niet tegen: er zitten behoorlijke spetters tussen. Zonder moeite vind ik drie vrouwen in Utrecht, tussen de vierentwintig en vierendertig, met wie ik op grond van hun praatje en foto best eens koffie zou willen gaan drinken. Aan de tellerstanden van reacties te zien, hebben al enkele honderden mannen er ook zo over gedacht, dus ik vermoed dat ik

beter zelf kan adverteren dan reageren. Misschien wordt het tijd om af te rekenen met de koudwatervrees die ik altijd heb gehad voor contactadvertenties. Het lijkt erop dat veel mensen van mijn leeftijd ongeveer dezelfde stoelendans maken als ik. Zelfs de meest geramde huwelijken tussen dertigers die ik ken, vallen op den duur uit elkaar als zandkastelen. Nagenoeg alle kennissen die gelukkig bezet waren toen ik ze leerde kennen, zijn weer vrij of bezet door iemand anders, en van bijna iedereen die nog bij zijn partner is, weet ik wel slippertjes of verdachte acties die ik de partner in kwestie maar niet ga vertellen (trouwens, die zal op zijn of haar beurt ook wel weer het een en ander op de kerf- of eierstok hebben). Maar goed, misschien moet ik het maar gewoon doen. Laat ik op zoek gaan naar de liefde, en daarbij paden betreden die ik nooit eerder insloeg! Hoe pakken we dat aan? Op dit moment begint er een stem in mijn achterhoofd te doceren:

‘Geachte cursisten! Stel dat alleen de liefde werkelijk gelukkig maakt. Dan is het antwoord op de vraag hoe je gelukkig wordt, te herleiden tot de vraag: hoe vind ik liefde? Het antwoord kunnen we zelf bedenken: liefde vind je niet – liefde vindt jou, bij voorkeur onverwacht. De meesten van ons kunnen uit eigen ervaring zeggen dat liefde inderdaad gelukkig maakt. Het omgekeerde is trouwens ook waar. In gelukkige periodes vinden we veel sneller liefde dan wanneer de wanhoop uit onze ogen straalt. Daarom heeft zoeken naar liefde ook betrekkelijk weinig zin. Hoe wanhopiger men zoekt, hoe moeilijker het wordt. Natuurlijk kunnen we proberen om zo veel mogelijk mensen te ontmoeten – er hoeft er immers maar één tussen te zitten met wie we samen op weg kunnen naar het geluk – maar het wonderlijke is dat de wet van de grote getallen in de liefde niet werkt. Een stampvolle kroeg binnen lopen en er een uur later met de liefde van je leven weer uit komen, gebeurt betrekkelijk weinig. Hoe het dan wel moet, blijft een mysterie. K. Schippers schreef ooit het gedicht “No, no Nanette”. Het gaat zo:

*Tea for two heeft voor de oorlog
iets voor mijn vader gedaan.
En ook voor mij.
Hij liep langzaam om
het langer uit een huis
te kunnen horen
en miste zo lijn 2.
In de volgende zat mijn moeder.*

Zo helder is het geluk alleen achteraf. Vooraf is alles toeval. Het is een combinatie van tijd, plaats, kosmos en een aantal factoren die ook achteraf maar gedeeltelijk kunnen worden herkend. Desondanks zal het niet helpen om thuis achter de geraniums te blijven zitten. Als wij echter gelukkig willen worden zonder de deur uit te hoeven, kunnen we de aanschaf van een computer overwegen. Natuurlijk laat de liefde zich niet dwingen, ook niet met een muis, maar een mens moet wat. Tot dat ene moment waarop de wereld een ondeelbaar ogenblik stilstaat voor ons en die ander die we nu nog niet kennen – dat moment dat we in twee prachtige ogen naar onszelf staren en zien: dit is het, hier heb ik naar gezocht, nu ben ik eindelijk werkelijk thuis – tot op dat ene moment, waarvan niemand ons kan garanderen of het ooit wel komen zal, is het afzien en behelpen met surrogaat. En waarom de natuur geen digitaal handje geholpen? Via het internet kunnen we wereldwijd, vierentwintig uur per dag, digitale cafés binnen lopen waar honderdduizenden zielen hetzelfde zoeken als wij!

Op sombere momenten denk ik weleens dat alle media die ons ter beschikking staan, uitsluitend zijn ontwikkeld op de motor van de eeuwigdurende zoektocht naar het meest povere aftreksel van liefde en geluk: de lust. Sinds we kunnen praten, slaan we gore taal uit, sinds we een penseel kunnen vasthouden, schilderen we naaktvoorstellingen, sinds de fotografie en de film zijn uitgevonden, worden er naaktfoto's en pornofilms gemaakt. In de jaren tachtig werd vhs, het videosysteem met de slechtste beeldkwaliteit, de wereldstandaard doordat er al vroeg seksfilms voor beschikbaar wa-

ren. In het digitale tijdperk is het uiteraard niet anders. Sinds het eerste vieze plaatje werd gedownload, heeft de mensheid ervan gedroomd om seks met en via de computer te hebben. De tijd dat je je pc niet alleen virtueel, maar ook fysiek kunt bespringen is niet ver weg. Zoals je in elke grote computerzaak force-feedback joy-sticks kunt krijgen die beginnen te trillen bij heftige spelletjes, zo zijn er via het internet hulpstukken te bestellen waarmee je je computer kunt aansluiten op je meest intieme delen en vervolgens cybersex bedrijven met iemand anders op de wereld. Vibrators en rubberen vagina's die je op de parallelle poort van je pc kunt aansluiten! Op die manier kun je virtueel vrijen met de computer zelf, of via het internet met iemand aan de andere kant van de lijn. De mannelijke kant van de zaak schijnt het al heel aardig te doen, de vrouwelijke laat nog veel te wensen over – net het echte leven dus. Cyberdildonics! Ik moet er niet aan denken. Laatst las ik in de krant dat ze zelfs bezig zijn om een heel rubberen pak voor cybersex te ontwerpen. Het lijkt me helemaal niks. Zelfs als zo'n ding volkomen natuurgetrouw de sensatie van seks met een mens kan imiteren, zie ik niet de digitale vrijpartij voor me, maar het moment dat alles achter de rug is. Uitgeput lig je op bed naast een sufgerekende computer en een zachtjes nabliepend modem. De harde schijf steekt alvast een sigaretje op. En dan moet je dat pak gaan schoonmaken. Vooralsnog wens ik niet zo diep te zinken.

Waarschijnlijk hoeft dat ook niet: toen ik deze middag mijn mobieltje aanzette, bleek er een gefluisterde boodschap van Jeanne op te staan, die nu een lesweek poëzie geeft bij Buitenkunst, een soort cultureel vakantiecamp ergens in de polder. Ze vertrouwde me voicemailsgewijs toe dat ze liever in mijn armen lag dan tussen al die mensen in een tent. Wat ik precies met deze ontboezeming moet, weet ik ook niet, maar het heeft iets troostrijks om te bedenken dat ik deze maand waarschijnlijk niet zonder lichamelijke aandacht hoef te zitten, al is het dan van mijn laatste ex.

Er huist veel dichtertelijke romantiek in de mobiele telefonie. Netwerken en toestellen worden langzaam beter, maar ze zijn nog steeds niet góéd. Dat gaan ze binnen afzienbare tijd natuurlijk wel worden. Ik maak me daar enige zorgen over. De mobiele telefoon

van nu is nog gezegend met kraak, ruis en onvoorziene signaaluitval. Bovendien loopt de accu spontaan leeg zodra er zich een betekenisvol gesprek aandient. Kortom, een gsm is het perfecte obstakel voor de romantische liefde. Niets zo mooi als een smachtend halfgesprek vol frustratie en misverstand door alle elektronische elisie. De vooruitgang, vrees en weet ik, is echter niet te stoppen. Binnen een paar jaar hebben we allemaal een mobiele telefoon waarmee we elkaar niet alleen in hifi kunnen bellen, maar ook met dvd-kwaliteit kunnen bekijken. Daar is natuurlijk geen zak aan. Het mysterie van de liefde is niet gebaat bij volledige ontsluiting. Er zijn goede evolutionaire redenen waarom mensen liefde zoeken in schaars verlichte ruimtes met harde muziek en veel alcohol. Blijkbaar gaat het leggen van de eerste contacten beter onder verdoving. Voor het onderhouden ervan is dan weer niets zo goed als een mobieltje. Steeds meer dertigplussers hebben behalve hun gewone nulzesje ook een *love mobile* – speciaal voor hun overspelige relaties. En maar liefst tachtig procent van de jongeren tussen zestien en negentien jaar gebruikt sms'jes om hun liefdesleven op peil te houden. Wij kunnen hier spreken van grote vooruitgang. Zelf ben ik nog van de generatie die besmuikt briefjes doorgaf in de klas. Bij dit archaische systeem ging over het algemeen zo veel mis, dat mijn ontmaagding pas ver in mijn studententijd aan de orde was. Maar dat is weer een heel ander verhaal.

In 't Hoogt (alwaar mijn liefste beschermengelen gratis decafé kwamen brengen) geen goed gedicht geschreven, maar wel een stel oneliners.

Mooie acteurs hebben altijd werk; lelijke dichters altijd stof.

Sommige vrouwen reageren op hun spiegelbeeld als eksters op blinkend chroom.

Veel vrouwen vallen op foute, mooie mannen. Dit brengt de problemen van de meeste mannen terug tot de vraag: hoe word ik mooi?

In de kunst is er geen dodelijker verschil dan dat tussen ‘niet slecht’ en ‘goed’.

Commerciële zelfmoord is een mooie dood.

Een echte klassieker hoef je niet meer te lezen om ’m gelezen te hebben.

Waarschijnlijk vecht ik tegen windmolens, maar zij zijn begonnen.

maandag 20 augustus, 20.15 uur – Thuis na een frambozenijsje bij Venezia en een mislukte schrijfsessie in ’t Hoogt (waar het veel te druk was om rustig te kunnen werken). Het wordt tijd om eindelijk het nieuwe gedicht voor *Filosofie Magazine* te gaan maken. Deze keer is het slachtoffer Willem van Ockham, die van het scheermes (The best a man can get). Hoofdpijn lijkt af en toe iets te wijken. Gisteren Zeer Vroeg naar bed gegaan, min of meer uitgeslapen tot halftien en vandaag voorzichtig een kop koffie geprobeerd op het terras van Orloff. De mist in mijn hoofd trok ietwat op en hoewel ik nog steeds erg moe ben, heb ik vanmiddag in zwembad De Kwakel nog heerlijk tussen de bejaarde zeekoeien door gelaveerd met een woest om zich heen trappende Vrouwkje. Ze vertelde dat Rogier zich ook niet al te best had gevoeld na het drinkgelag van afgelopen donderdag, omdat hij wodka en cognac door elkaar had gedronken. Tsja, dan vraag je er ook om. Het overmatig innemen van één soort gedestilleerd zou je met wat goede wil kunnen zien als een ongelijke strijd met een onvermoeibare bokser, die je per ronde steeds iets erger toetakelt tot je ofwel neergaat ofwel de handdoek in de ring gooit. Voor elke soort sterke drank die je erbij doet, komt er ook een bokser bij, die op je in gaat rammen als de eerste even pauze neemt. Om diezelfde reden drink ik zelden of nooit cocktails, want dan weet je op een gegeven moment helemaal niet meer wat voor knokploeg er op je in staat te beuken en met hoeveel ze eigenlijk zijn.

Deze middag kwam er een verslaggeefster van het radioprogramma *Nachtlicht* langs voor de opname van een paar erotische gedichten uit de komende bloemlezing, die als definitieve titel *Seks, de daad in 69 gedichten* meekrijgt. Rogier heeft een prachtig schilderij gemaakt voor het omslag. Gelukkig hebben we ook Vrouwkje zo gek gekregen om er drie voor te lezen, wat ze veel beter doet dan ze zelf denkt. Vanavond maar weer eens een lange nacht proberen te maken. Morgen wellicht weer eens naar de sportschool, hoewel ik me misschien beter nog even gedeisd kan houden. Jeanne belde opnieuw vanaf Buitenkunst met de mededeling dat ze veel aan me denkt. De vragen wat ik daarmee moet en waarom ze het dan eigenlijk heeft uitgemaakt, wist ik net op tijd in te slikken. Ik houd veel van Jeanne en ik zal wel altijd een zwak voor haar hebben, maar ik geloof dat ik haar niet zo nodig terug hoef – behalve in bed natuurlijk.

dinsdag 21 augustus, 10.45 uur – Door de voorgenomen fitnessochtend heen geslapen. Vannacht kreeg ik tegen vieren een klassieke dichterlijke bevlieging! Zo een waarvoor je je bed wel uit móét, omdat je voelt dat je op het punt staat om een goed gedicht te schrijven. Aan de hand hiervan kan ik mooi uitleggen hoe een gedicht bij mij ontstaat en welke weg het aflegt naar zijn voltooiing (sla deze dag over als je geen zin hebt in een literair exposé). De eerste, niet-herschreven versie, die ik in twee minuten op het papier heb geslingerd, gaat zo.

*Kon ik nog onschuldig zeggen
dat ik je vond toen ik domweg gelukkig
in de rij stond voor een kassa,
je aanspreken in een boekhandel
of een café, betoverd was
omdat je zomaar langs fietste
of dat je het boeket ving –*

*maar zo was het niet. Ik zocht je
[op een tak van een glasvezelboom / op een uithoek van een apen-
rots]
en ik was niet alleen;
ik was duizend mannen
die als zygoten de eicel
van jouw mailbox belegerden,
je volspoten met e-mail en chat,
elkaar van het net hackten*

Lavendeau, waar ben je gebleven?

*We waren soldaten voor een fort
met een firewall, wie werd binnengelaten
vertelde het niet of zag later mompelend in de
digitale dorpen van de draak als een vrouw,
Laveandean was haar naam –*

*Lavendeau, besta je wel?
Lavendeau! Schrijf je me snel?*

Vergeet niet dat ik dit gedicht heb neergekrabbeld in een staat van halfslaap. Daarom lopen sommige zinnen ritmisch wel, maar syntactisch nog niet. Als ik wakker was, zou me dat niet overkomen; dan zouden er veel meer puntjes hebben gestaan voor nog in te vullen lettergrepen, want met een vorm van 3 x 6/7 regels en een

afsluitend distichon ben ik al tamelijk tevreden; een soort uitgekledede ballade, een beetje zoals mijn gedicht 'Museumkwartier'. Ook herinnerde ik me in mijn nachtelijke *romantic agony* niet precies wat het woord *zygote* ook alweer betekent. Als ik het opzoek in het woordenboek, blijkt het niet geschikt te zijn voor dit gedicht (terzijde: dit overkomt me wel vaker. Ik kan zo verliefd worden op woorden waarvan ik de betekenis niet weet, dat ik ze eerst gebruik en later pas uitzoek of de betekenis wel klopt (terzijde binnen terzijde: 'The way to a woman's heart is with words' was de *catch phrase* van de fim *Il Postino*. Het klopt. Ik heb zien gebeuren hoe Vrouwkje drie maanden lang met telefoontjes en brieven het hof werd gemaakt door Bart FM Droog, voordat ze toegaf aan zijn avances. Natuurlijk moet er altijd wel een kiem van interesse voor de man achter de woorden zijn. Mijn vorige vriendinnetje Sterre werd verliefd op de woorden zelf. Kristal. Karaf. Dat ze later ook verliefd werd op mij had niet zoveel met die woorden te maken – als ik een zwiigende autist was geweest, maar verder net zo gezellig, was ze het ook geworden. Beweert ze. Ik weet het niet. Het is me nog nooit gelukt om een vrouw het bed in te zwiigen. Einde terzijde binnen terzijde). Het opduiken van los in mijn hersenschors rondscharrelende woorden kan soms misvormde resultaten opleveren, zoals de keer dat ik dacht dat 'damast' een heel mooie kleur blauw was (ik zág het voor me) in plaats van een soort weefsel in een tafel- of wandkleed. Een andere keer blijkt zo'n plotseling opduikend zwerfwoord goed te werken, toen ik de zin 'een druppel in een cataract' had geschreven en tot mijn enthousiasme in *Van Dale* ontdekte dat 'cataract' zowel 'grote waterval' als 'grauwe staar' betekende – precies de ambiguïteit waar ik naar op zoek was. Laat ik daaraan toevoegen dat dit soort meerduidigheid niet mijn voorkeur heeft. Ik deel de visie van Menno Wigman, die ergens stelde dat hij gedichten wil schrijven waarvoor de lezer nooit een woordenboek hoeft open te slaan om ze te kunnen begrijpen. Einde terzijde).

Dan is er de titel. Het zal niemand behalve de persoon die schuilt achter het e-mailadres lavendeau@freeler.net duidelijk zijn waarom het gedicht zo heet – het is een van de advertenties op lo-

Willem Barnard

ve.lycos.nl (tweede titel) waar ik vorige week op heb gereageerd en niets op heb teruggehoord (uit zelfbescherming neem ik aan dat Lavendreau helemaal plat wordt gemaaid door de meest gestoorde geile idioten en daardoor moeite heeft om een reactie van een leuke dichter uit de post te vissen). Pas na het opschrijven van die hele eerste versie kwam ik op het idee om de titel algemener te maken (Nickname). Ook daarvoor moet je enige kennis hebben van het internet, maar je hoeft als dichter ook niet alle kennis van de wereld voor te kauwen.

woensdag 22 augustus – Gisteravond gegeten in 't Hoogt met componist Rob van der Hilst en de grote dichter Guillaume van der Graft, alias Willem Barnard. Een fantastische avond. Als ik zo de leeftijd der sterken mag bereiken, zie ik er een stuk minder tegenop. Willem Barnard heeft een zeer vitale geest, waarin weemoed en levenslust een nooit besliste, maar altijd ontroerende strijd leveren. Het ene moment kan hij praten over dierbare overleden vrienden en peinen: 'Er worden steeds meer gaten in mijn verleden gesla-

gen', om zich vijf minuten later, als er een mooie serveerster langsluopt die zijn kleindochter zou kunnen zijn, hardop af te vragen: 'Wat zou de wereld zijn zonder vrouwen?' (waarop Rob zegt: 'Een stuk rustiger.'). Wat een ontmoeting met Willem Barnard voor mij betoverend maakt, is dat hij veel grote dichters uit zijn tijd gekend heeft. Martinus Nijhoff, J.C. Bloem, Gerrit Achterberg en Adriaan Roland Holst komen opeens een heel stuk dichterbij als je aan tafel zit met een man die ze allemaal persoonlijk ontmoet heeft. Zo hoorde ik dat Achterberg bijna nooit werk van andere dichters las omdat hij bang was om beïnvloed te worden, dat Nijhoff in zijn tijd werd aanbeden door veel jonge dichters maar zo'n ongrijpbaar karakter had dat bijna niemand hem werkelijk kende, dat Adriaan Roland Holst nog eens had gezegd dat hij liever Awater had dan wijwater en dat diezelfde Adriaan Roland Holst nog eens over de homoseksuele Boutens had uitgelegd: 'Hij is, tsja, hoe moet ik het zeggen... Il n'aime pas les femmes.' Willem Barnard wordt graag mee uit eten genomen, want aan koken heeft hij een hekel. 'Wat ik ook klaarmaak, het smaakt altijd naar iets dat ik zelf gekookt heb.'

donderdag 23 augustus – Gisteren opnieuw een indrukwekkende ontmoeting met een man uit 1920: gisteren hebben Ellen Wijers van het Centraal Museum en ik een videoportret gemaakt van de graficus Koos van der Sluys, die ergens achter in Zuilen woont. Wij troffen hem in een bijna lege flat, want hij voelt zijn einde naderen en wilde graag nog bij leven zijn spullen verdelen. Ik geloof dat ik zelden zo'n goedgehumeurd mens heb ontmoet. Hij is gelukkig met het verloop van zijn leven, klaar om te sterven en totaal niet geïnteresseerd in een hiernamaals: 'Dat is allemaal onzin. Er is gewoon niks. Gelukkig maar. Toch?'

Die avond heb ik nog een wat uilig interview gehad met Philip van de Poel van *de Volkskrant*. De jonge Utrechtse romancier Xander Michiel Beute, Tommy Wieringa en ik werden ondervraagd over onze studententijd en de betekenis van de universiteit voor de stad Utrecht. Het was een leuke ontmoeting, maar of het een goed stuk

Koos van der Sluys

wordt, is even afwachten. Niet dat dat aan Philip zou liggen, of aan ons: het is gewoon een tandeloos onderwerp. Iemand heeft eens gezegd dat Utrecht zonder universiteit een dorp zou zijn. Dat is waar. Maar dat Utrecht mét universiteit nog steeds een dorp is, is ook waar. Tommy bromt nogal door over zijn versie van de recente Utrecht-maffiageschiedenis, die volgens hem inhoudt dat ik Ronald Giphart tot een soort Don heb gebombardeerd en Tommy daarmee onrecht heb gedaan. Zo zie je maar weer hoe twee mensen een totaal verschillende beleving van die twee jaar literaire lentegeur in Utrecht kunnen hebben. In mijn beleving heb ik nooit iets anders gedaan dan mijn waardering uitspreken voor elke Utrechtse schrijver die ik goed vind, en daar horen zowel Giphart als Wieringa bij. Dat vond ik vier jaar geleden, en dat vind ik nog steeds.

Op de valreep nog een *Utrechts Nieuwsblad*-column geschreven, die voor het grootste deel uit oude doch nimmer gepubliceerde kunstconcepten bestaat. Wie wat bewaart die heeft wat.

Het is 24 augustus, Utrecht is veranderd in één groot terras en voor 29 augustus valt er niets cultureels of politieks van betekenis te melden. Omdat het komkommertijd is neem ik voor één keer de gelegenheid te baat om u een schaamteloze cultuurtip in de maag te splitsen. Op een tochtige, verwaaide en verkouden vrijdag in maart van dit jaar werd de expositie 'Kunst in de fortgracht' geopend; vijftien Utrechtse kunstenaars lieten hun werk in het water vallen in de hortus van de Uithof. Daar dobert, hangt en staat het nu nog steeds. Sommige objecten staan inmiddels in bloei. Leg dus deze krant terzijde en spoed u naar de hortus op de Uithof (wel eerst dit stukje uitlezen, natuurlijk). Hieronder alvast twaalf nimmer uitgevoerde concepten om in de stemming te komen.

1. Mensen bestaan voor het grootste deel uit water, terwijl ze daar helemaal niet om gevraagd hebben. Uit wraak perst een kunstenaar zich in een te klein aquarium, zodat de inhoud daarvan tijdelijk voor het grootste deel uit mens bestaat. Titel: *Zoetwaterwraak*.

2. Sterren en maan kunnen prachtig in het water schijnen, als het weer tenminste helder is. Voor bewolkte nachten maken we een melkwegstelsel van lichtjes op de bodem van de vijver. De bezoeker zou er langs moeten kunnen varen in een bootje met sterrenkijkers die ook onder water werken. Titel: *Sterrenvaart*.

3. We bevestigen een aantal drijvende rugvinnen met kabels aan een rails op de bodem van het water. De vinnen gaan, willekeurig versnellend en vertragend, heen en weer over de oppervlakte. Af en toe wordt er een met kracht naar beneden getrokken, om een paar seconden later geruisloos weer op te duiken in een plas kunstbloed. Titel: *De gevaarlijke vijver*.

4. Een lege wijnfles met een briefje erin is leuk, maar waarom pakken we de zaken niet wat grootser aan? Wat te denken van één fles ter grootte van een bestelbus met een briefje van twee bij vijf meter erin? Titel: *Groot nieuws uit Engeland*.

5. We voorzien water en rietkraag van een stuk of honderd periscopen die in een vreemdsoortige, asynchrone harmonie boven komen, even om zich heen kijken en weer ondergaan. Titel: *Nieuws-gierig*.

6. Een onbemand bootje gaat automatisch van de ene oever naar de andere. Gewaarschuwd door warmtesensoren vaart het altijd weg van de oever waar een bezoeker staat te wachten, om pas terug te

komen als deze wegloopt. Wanneer er op de andere oever ook een bezoeker gaat staan wachten, blijft het bootje behoedzaam in het midden liggen tot één van hen verdwijnt. Dat doet het trouwens ook als iemand er toch in slaagt om erop te springen. Titel: *Heen en weer*.

7. In het water leggen we een pad van verzonken stenen aan. De stenen komen pas omhoog als de voet van de bezoeker er vlak boven is. Titel: *Een zaak van vertrouwen*.

8. We installeren een enorme rubberen tentakel vlak onder de waterspiegel. Af en toe zwiept het ding te voorschijn en probeert een bezoeker onder te trekken, wat iedere keer ternauwernood kan worden verijdeld door de omstanders. Titel: *Kraken*.

9. In de rietkraag leggen we een circuit van tientallen waterbestendige speakers aan, waar dag en nacht harde operamuziek uit schettert. Titel: *Rietzangers*.

10. We verankeren een lege roeiboot in de bodem met zulke korte kettingen, dat hij net niet volloopt met water. Titel: *De boot is vol*.

11. Heraclitus heeft gezegd dat je nooit twee keer in dezelfde rivier kunt stappen. Om zijn ongelijk te bewijzen monteren we twee uitnodigende zwemtrappetjes tegenover elkaar, ieder op hun eigen oever. Bij het ene trappetje zetten we een bordje met de mededeling 'rivier', bij het andere 'dezelfde rivier'. Titel: *Zwemmen voor de oude Grieken*.

12. Precies in het midden van het water leggen we een piepklein, maar paradijselijk eilandje aan. Titel: *De waarheid*.

vrijdag 24 augustus – Gisteren heb ik op aanraden van Xander Michiel Beute het blad *Pa\$ionate* gekocht, waarin ene Harold Kerkhof een paar zeer akelige dingen over mij en mijn werk zegt. Ik speel met het idee om een stuk te schrijven waarin ik al die mislukte, jaloerse Neerlandici in één keer afserveer, ware het niet dat ik die tijd beter kan besteden aan het schrijven van nieuwe gedichten. Ik trek me dit soort dingen nog altijd te erg aan. De stijgende bekendheid als dichter en de bijbehorende voor- en tegenstanders zijn voor mij nog altijd een tamelijk vers gegeven en ik heb weinig eelt op mijn ziel. Het is nog niet zo lang geleden dat ik mij door elke tweedejaarsstudent liet verleiden tot oeverloos gepolemiseer, tot ik ontdekte dat terugschrijven meestal te veel eer

is. Nu de voor- en tegenstanders van mijn werk iets meer formaat krijgen, zoals daar zijn het Fonds voor de Letteren (tegen, althans, tot de volgende jurywissel), diverse recensenten (verdeeld), het academische wereldje in Utrecht (eveneens verdeeld) en een paar duizend lezers (voor), begin ik langzaam aan het idee te wennen dat veel mensen er blijkbaar een openbare mening over mijn werk op na willen houden, of ze het nu hebben gelezen of niet. Kritiek onder de gordel, op persoonlijke toon, kan ik nog steeds niet accepteren. Verbazingwekkend genoeg blijken de grofste stukken meestal een kreet om aandacht te zijn. Zo wees collega Droog me ooit op een vervelend stukje van ene Marc van Gestel, wiens grootste *claim to literary fame* is dat zijn naam in dit dagboek voorkomt. Van Gestel is webmaster van *Propria Cures* en probeert in zijn vrije tijd columns en gedichten te schrijven. In een satirisch verhaaltje naar aanleiding van mijn optreden in *Urbania* van de NPS schreef hij:

‘Niemand minder dan Ingmar Heytze, Utrechts meest invalide (RSI), getraumatiseerde (reisangst), hardleerse (gebrek aan talent) dichter (...) Omdat hij op een bepaald moment ervan overtuigd raakte dat hij reisangst had (het verwende kind vond alle reguliere fobieën klaarblijkelijk te min), liep hij een carrière in het schrijven van reisreportages voor de *Rails* mis. Een zucht van verlichting klonk door het ouderlijk huis toen de camera wegdraaide, maar de zucht verliet niet de lippen van het ongelukkige ouderechtpaar maar die van Ingmar, die in zijn streven naar erkenning plotseling ook astma bleek te hebben. Dit ongemak bleek zo nieuw dat de dichter nog geen tijd had gehad om de symptomen op correcte wijze in te studeren.’

Toen ik per e-mail informeerde waar ik dit aan te danken had, kreeg ik een huilerig mailtje terug met excuses, een warrig verhaal dat het afzeiken van mensen moest van de redactie van *Propria Cures* en een voorstel om een keer thee te gaan drinken. Een tamelijk vreemde omweg als het je daarom te doen is. Het was een goede les voor me: mensen die het hardst schreeuwen dat jij niets kunt, kunnen op hun eigen, gefrustreerde manier je grootste bewonde-

raars blijken – of op zijn minst in je buurt willen zijn, al was het maar door je de grond in te trappen.

Op het terras van Orloff nog een uurtje doorgewerkt aan ‘Nickname’. Diverse fysieke en digitale herschrijvingen later (die vooral te maken hebben met het lopend maken van de tekst en het uit de weg ruimen van al te plastische beelden) kom ik voorlopig op het volgende:

NICKNAME.NL

*Altijd dreef toeval een lief
in mijn armen. Domweg geluk
in de rij voor een kassa,
regenvogels onder een brug,
een bliksemblik in het café –*

*nu zocht ik, bladerend
door vrijgezelle schermen.
Ik was niet alleen. Honderd
mannen morrelden op afstand
aan dezelfde kuisheidsgordel.*

*Brieven, foto's, serenades
en aubades gaven nul
op het rekest. Sleutels braken.
Lavendeau, besta je wel?
Lavendeau! Schrijf je me snel?*

zaterdag 25 augustus, 23.00 uur – Het onweer van morgen hangt al te slapen tussen de zware, groene bomen op de singels. Ik kom net bij de verjaardag van vriendin Kim vandaan, waar het weliswaar gezellig was, maar het dagboek lonkte ook. Bovendien ben ik behoorlijk moe van het cafébezoek van gisteren: op weg om een grote ventilator te kopen bij de ietwat louche witgoedhal van Cor en Toos, kwam ik Anneke tegen. Gewapend met de ventilator zijn we witbier gaan drinken op het terras van De Zaak (de Utrechtse jazz-

muzikant Bubblin' Toorop kwam nog een paar standards zingen). Daarna hebben we gegeten bij Ajanta in de Zadelstraat. Na eten en ijs bij Il Mulino werd het tijd om weer eens een Nieuw Café op te zoeken. Anneke gaat vrijdagavond met regelmaat naar café Fokus in de Vogelenbuurt, net buiten de singels, en laat ik daar nu nog nooit geweest zijn. In Fokus bevonden zich een paar mensen van Annekes theatergroep, barman Björn en een aantal zeer dronken stamgasten. Halverwege de avond raakte ik aan de praat met twee erg leuke meiden, genaamd Alma en Elmira. We hebben tot sluitingstijd zitten kletsen.

maandag 27 augustus, 11.00 uur – De hele bloedhete zondag afwisselend in en op diverse bedden en terrassen doorgebracht met Jeanne. We hebben zitten lezen in een oude druk van *Litteraire kunst* van Lodewick. Het hoofdstuk 'stijlmiddelen' is ondanks de archaische voorbeelden (Vondel, Revius en andere kakelverse auteurs) een van de beste overzichten van de poëtische gereedschapskist. Na enige discussie over dit onderwerp wist Jeanne de meest lullige naam voor een prozadebuut te bedenken: *Bevroren kaas*. Nu ik dit opschrijf bedenk ik dat ik nog eens een toneelscène wil schrijven onder de naam *Koning Litotes*, waarin de hoofdpersoon voortdurend koffie krijgt aangeboden van een serveerster en daar steeds indirect op reageert met frasen als: 'Of ik koffie wil? Ha! Is de paus katholiek?', 'Nou, dat sla ik niet af!' of: 'Daar zeg ik geen nee tegen!'; waarop de serveerster steeds bozer wordt, omdat ze geen antwoord krijgt: 'Ik vraag niet wat je wel of niet afslaat, ik wil weten of je koffie wil, ja of nee! Zeg nu gewoon wat je wil, verdomme!'

Met Jeanne was het een dag als vanouds, wat natuurlijk enigszins verontrustend is als je net verse exen bent. We hebben zelfs nog de hele avond naar *Zomergasten* met Youp van 't Hek gekeken. Net toen ik Jeanne naar huis wou brengen, barstte het beloofde onweer oorverdovend los. Ik heb Jeanne om halfdrie thuisgebracht en de rest van de nacht wakker gelegen. Dat was dus weer eens niet zo'n heel goed idee.

De eerste berichten over Lowlands druppelen binnen bij mon-

de van Vrouwkje, die vanaf zaterdagavond heel erg rock & roll was omdat ze bij een stap van het podium een spier scheurde en naar de EHBO moest. Ronald schijnt het hele weekend niet geslapen te hebben, Jerry schijnt het nog wel te hebben geprobeerd in zijn auto (wat niet werkte) en Jack heeft een verhaal voorgelezen over polonaise. Straks ga ik zwemmen, maar eerst ga ik eindelijk even de heer Kerkhof aanpakken:

Neerlandicus of al die jaren nooit geweest

De prestigelezer Harold Kerkhof houdt in het zomernummer van *PaSionate* een klaagzang over mijn poëzie. Ik geloof niet dat ik ooit het genoegen heb gehad om hem te ontmoeten. Getuige de pakkende biografie achter in het nummer heb ik te maken met een man van dertig jaar, die een universitaire studie Nederlands heeft afgerond. In het licht daarvan is het niveau van zijn literatuurbeleving verontrustend laag. Harold Kerkhof geeft ruitertlijk toe dat hij geen literatuur wil lezen, maar op feestjes en recepties wil kunnen zeggen dat hij literatuur heeft gelezen. Zijn eerlijkheid is prijzenswaardig. We hoeven niet bang te zijn dat hier iemand aan het woord is die enige liefde voor literatuur bezit. Voor mijn geestesoog doemt een allerakeligst mannetje op. Brallerig, restjes spuug in de mondhoeken, nog nooit een vriendin gehad, dat werk.

In een onnavolgbaar stuk beschrijft Harold hoe hij ondanks een beginnende hernia manmoedig neerploft op de bank om een bundel van 'de onvermijdelijke Ingmar Heytze' te gaan lezen. Al na de eerste bladzijden moet hij naar de boekenkast strompelen om de *Van Dale* te raadplegen: zijn mentale hobbel betreft de titels 'hypochonder' en 'dilettant'. Dat niet iedereen deze woorden voor in zijn hoofd heeft zitten, geloof ik grif, maar dat een academicus ervoor naar de boekenkast moet lopen, lijkt me sterk. Tot mijn verrassing komt Harold met twee verkeerde interpretaties. Ik vind het niet nodig om mijn poëzie te verdedigen – goed werk verdedigt zichzelf en slecht werk verdient geen verdediging – maar iemand die niet begrijpt dat 'hypochonder' en 'dilettant' niet zonder betekenisverlies kunnen worden vervangen door 'zwaarmoedig' en 'liefhebber' is verloren voor de poëzie. Als ik me in 1997 had gerealiseerd dat mijn werk ooit

zou worden gelezen door intellectuele dwergen als Harold Kerkhof, had ik gekozen voor respectievelijk 'zwartkijker' en 'amateur'.

Een dilettant is een liefhebber in de zin van 'beginneling', zoals ook in het woordenboek staat: 'iemand die slechts oppervlakkige kennis van een vak, een kunst of wetenschap bezit'. De eerste betekenis van 'hypochonder' is inderdaad 'zwaarmoedig', maar er staat nog iets achter: 'in ernstige vorm een psychische ziekte waarbij de lijder zich voortdurend bezorgd maakt over allerlei ziekten en ingebeelde tegenslagen.' Ik vind het tamelijk zorgwekkend dat iemand die niet weet hoe hij een woordenboek moet gebruiken, een doctoraal Nederlands kan halen. Het vak literaire analyse was voor Harold blijkbaar ook te hoog gegrepen. Over het gedicht 'Schrijver in cafés' weet onze amateursycholoog het volgende te melden: 'Heytze is een schrijver in cafés, maar het liefst is hij daar onzichtbaar en hij voelt dat de gezelligheid pas echt losbarst als hij de zaak heeft verlaten. Volgens mij is deze angst slechts een momentopname en is het leven van Heytze niet zo zwaar.' Wat mij betreft heeft iedere mongool recht op een mening over mijn gedichten en desnoods over mijn leven, maar heeft nu werkelijk niemand Harold ooit verteld dat je de 'ik' in een literair werk niet zomaar gelijk mag stellen aan de auteur? Waar heeft deze man schoolgemaakt? Bij de LOI?

Na twee uur bladeren zijn alle gedichten uit mijn bundels *De allesvrezer* en *Sta op en wankel* door Harold gelezen, begrepen en vergeten. Dat beweert hij althans. Ten aanzien van het vergeten zou ik zeggen: goddank. Dat hij ook maar één regel van mijn werk heeft begrepen, is onwaarschijnlijk, als de titels al te moeilijk voor hem zijn en hij het verschil tussen leven en werk van een dichter niet kent. Maar eerlijk gezegd geloof ik niet dat Harold mijn gedichten heeft gelezen. Opvallend genoeg spitst zijn moordende kritiek zich toe op drie van de eerste vier gedichten uit één enkele bundel. Ik vermoed dat Harold mijn werk na vijf bladzijden als gelezen heeft beschouwd. Dat hij daar nog twee uur bladeren voor nodig had, pleit niet voor zijn snelheid van geest. Maar het ergste komt nog. Kerkhof heeft de grootste verrassing bewaard voor het laatst: hij blijkt zelf een miskend dichter te zijn! Alleen, zijn pennenvruchten blijken niet meer dan 'Heytze-achtige niemendalletjes, enkel leuk voor adolescenten

(moeilijk woord, Harold), want ze zijn zo lekker herkenbaar en gevat. Ze gaan bovendien over seks en bevatten soms een lastig poëtisch woord. In de overtuiging dat poëzie zo zeker niet moet zijn, gooi ik ze in een oude schoenendoos, misschien wel een leuke herinnering voor later.' Ach, zo zit het. Harold vindt zichzelf net zo goed als ik, maar houdt uit piëteit voor de poëzie zijn werk voor zichzelf. En dat terwijl we samen de literaire Acda & De Munnik hadden kunnen worden!

dinsdag 28 augustus, 20.30 uur – Een ronduit knorrige dag. Ik heb de hele tijd het gevoel dat ik van alles moet doen, maar er komt weinig uit mijn handen. Wel is het nieuwe gedicht voor *Filosofie Magazine* klaar.

DE BARBIER VAN OCCAM

*Men noemde mij beginner
maar ook zeer beslist magister.
Wie mij beschermde met het zwaard,
heb ik verdedigd met de pen.*

*Mijn grootste les: geloof of denk.
Neem enkel aan wat nodig is.
Wijs af wat niet bewezen werd.
Houd stevig vast aan wat nog rest.*

*Dit dacht ik zeven eeuwen terug.
Ik werd verguisd en vastgezet;
mijn scheermes is nog altijd scherp.
It is the best that God can get.*

Ondanks mijn monkelige humeur is er veel goeds te melden. Gisteren hebben Maartje Duin, Joost Nijsen en ik in een driftige telefonade besloten dat de presentatie van *Alle goeds* plaats zal vinden op de eerste herfstdag van het jaar, waarop ik ook dit dagboek af zal sluiten. Voor de lokatie ben ik vandaag gaan praten met de

Otto Hamer

directeur van Kikker. Lukt het daar niet, dan overweeg ik de Blauwe Zaal of het Huis a/d Werf. Verder heb ik met Ellen van het Centraal Museum een aantal afspraken gemaakt voor video-interviews met beeldend kunstenaars Otto Hamer, Charles Donker en Dolf Zwerver. In het bloedhete prentenkabinet op de zolder van het Centraal hebben we – met beschermende handschoentjes aan – het enorme boek *Jade* van Koos van der Sluys uitgepakt en gefilmd. De etsen be-

horen tot het beste dat hij ooit gemaakt heeft (terwijl ik de etsen zo voorzichtig mogelijk uitlegde en weer opborg, jeukten mijn handen onder het fluweel).

Gisteravond ben ik nog een beetje gaan schrijven en drinken in De Bastaard. Ik was met eigenaar Arnold Meulenbeld volkomen alleen in het café. Toen kwam er een aantrekkelijk meisje binnen – aantrekkelijk op een ietwat slordige, mollige manier – dat aan de bar driftig aantekeningen ging zitten maken. Nu ben ik na een halfjaar met Jeanne het spontaan contact maken met leuke meisjes een beetje ontwend. Onder het motto ‘Dan maar niet spontaan’ ben ik hakkend, klungelend en glazen omver maaierend in gesprek met haar geraakt. Het werd een leuke avond. Het meisje heette Gigi en bleek een vrij exotische internationale richting aan de Hogeschool voor de Kunsten te volgen. Ergens rond 19 september houdt ze een presentatie. Ik ga mijn best doen om te komen kijken. We hadden het over reizen, over kunst, over de liefde, het leven en wat we daarvan wilden... Ik was, kortom, al aardig op weg naar het soort van dieper begrip waarbij het helemaal niet raar is als je langer dan nodig is in iemands ogen kijkt, en vervolgens je tong in haar mond probeert te stoppen. Toen kwamen Henk Westbroek (vervaarlijk opgezwollen van de ontstekingsremmers, maar afgezien daarvan

blakender dan ik hem lange tijd heb gezien), Ronald Giphart, Broos Schnetz en nog wat andere Leefbaar Utrecht-paladijnen binnenzetten. Toen ik Gigi eenmaal had voorgesteld en had uitgelegd dat ik haar zojuist had ontmoet, gingen ze in een hoekje staan smoezen, om elke keer als Gigi naar de wc ging nieuwe glazen voor ons neer te zetten. Om met Ronald Giphart te spreken: 'Dat heb je snel voor elkaar. Ik geloof dat ik ook maar eens een dichtbundel moet gaan schrijven.' Tot mijn grote vreugde kon ik voor elven met Gigi de kroeg verlaten (*poésie oblige*), en hoewel ik geen vinger naar haar heb uitgestoken was ik kinderachtig blij met de gedachte dat Henk en Ronald nog een tijdje na zouden zitten praten over hoe ik 'm dat nou weer geflikt had. 'Er is maar één ding erger dan dat mensen over je praten, en dat is dat ze niet over je praten,' zei Oscar Wilde over zichzelf. *So are we downhearted? Not we!*

Deze avond de nieuwe column voor *Onze Taal* afgemaakt:

Dichters weten niets over poëzie. Toch krijgen ze regelmatig de meest verschrikkelijke vragen over hun vak. Wat inspireert u tot het schrijven van een gedicht? Dicht u alleen als u inspiratie hebt, of kunt u het altijd? Moet u dichten of zou u het ook kunnen laten? Is het schrijven van poëzie een vorm van therapie? Wat wilt u met uw gedichten zeggen? Kunt u ervan leven? Sommige dichters hebben de neiging om op deze vragen te reageren als spionnen, meesterdieven of slotenmakers. Ze doen er het zwijgen toe of geven een antwoord dat zo vaag en ontwijkend is, dat je er niets wijzer van wordt. 'Dichters liegen de waarheid,' zei Bertus Aafjes. 'Een gedicht bestaat uit woorden en de stilte daartussen,' vond Martinus Nijhoff. 'Dichten is afleren,' bromde J.C. Bloem. Op zichzelf zijn dit soort uitspraken allemaal waar en verdedigbaar, maar voor de geïnteresseerde leek niet erg verhelderend. Natuurlijk zijn er ook definities die wel degelijk een tipje van de sluier oplichten. 'De dichter is een blok kwarts dat elke nacht van diamanten droomt,' aldus Pierre Reverdy. En Nico Scheepmaker schreef: 'Poëzie is als je het hart opent met een zilveren sleuteltje dat ook op een fietsslot past.' Tot zover het *Spectrum Citatenboek*.

Dichters zouden met hun mystificaties de indruk kunnen wekken dat ze beschikken over een soort geheime kennis, die ze niet zomaar

met Jan en alleman willen delen. In werkelijkheid weten ze zich geen raad met vragen naar de aard van hun dichterschap. Vraag een buschauffeur naar zijn rijbewijs voordat u instapt, eis gerust dat de badmeester zijn diploma's laat zien voordat u een duik in zijn zwembad overweegt, maar val een dichter niet lastig met vragen over zijn werk. U moet niet bij hem zijn. Hij heeft het allemaal ook niet bedacht, hij heeft het alleen maar opgeschreven. Dit is niet uit te leggen aan letterkundigen, die voortdurend menen te moeten vorsen naar dieper gelegen betekenissen en intenties, ook al is ze honderd keer verteld dat elke bedoeling met een gedicht een bedoeling achteraf is. Ik word nog weleens zwetend wakker van het optreden dat ik vorig jaar gaf voor een aantal tweedejaars Nederlands. Achteraf begonnen de studenten vragen te stellen als: 'Wat is uw poëtica?' De verontwaardiging was groot toen bleek dat ik er geen had. Tenminste, geen poëtica zoals ze die op college hadden geleerd, maar een waarvoor ze zelf op zoek zouden moeten gaan in mijn werk. Het was niet in ze opgekomen dat je de bedoeling van een dichter zou kunnen gaan zoeken in zijn gedichten, in plaats van ze te gaan duiden met een handleiding voor installatie vooraf. Zoals Paul Valéry schrijft: 'Als een vogel precies kon zeggen wat hij zingt, waarom hij zingt en wat het in hem is dat zingt, zou hij niet meer zingen.' De waarheid is hard: dichters doen maar wat. Op den duur verzinnen ze wel een citeerbare legitimatie die de waarheid niet al te veel geweld aandoet, maar in feite weet een dichter bijna niets van zijn vak en leert hij er bitter weinig over, want gedichten schrijven komt voornamelijk neer op levenslang vergeten wat je wist en opnieuw beginnen. Dichten is een van de hoogste vormen van denken – in feite is het niet-denken. Daarom kan een dichter ook met geen mogelijkheid zeggen wat hem inspireert tot het schrijven van een gedicht. Het kan hem ook niet schelen totdat het zover is. Inspiratie is een kogel. Je voelt er niets van totdat hij inslaat, en dan heb je wel iets beters te doen dan uitleggen waar hij eigenlijk vandaan komt. Een dichter dwaalt door een donker huis. Af en toe voelt hij op de tast een raam, dat meestal dichtgetimmerd zit. Dichten is zoiets als morrelen aan dat raam. Als het opeens opengaat, mag hij heel even denken met de snelheid van het licht.

30 augustus 2001, 18.00 uur – Vanmorgen koffie gedronken bij Orloff met Vrouwkje en de uitgevers van onze seks-bloemlezing, Arjan en Harold. Vrouwkje kreeg het lumineuze idee om witte slippers bij de persberichten te doen, als verwijzing naar het ondergoed dat het model op de voorkant aan heeft. En waarom geen filmkeuringlogo voor seks op de rug? Vrouwkje en Rogier spreken onder elkaar over ‘Voetjesfilms’.

Weer thuis na een dag van werken in 't Hoogt aan de bloemlezing. Ik maak me op voor een optreden met Ruben van Gogh. We staan op de Smaak van Utrecht, een soort culinair tentenkamp op de Neude. Ik moet zeggen dat ik er nogal tegenop zie, omdat we maar liefst drie van de vier avonden moeten spelen en ik morgen nog een matinee heb en zaterdag weer twee andere optredens. Bovendien vindt De Smaak van Utrecht plaats onder de slechtst denkbare omstandigheden voor een voordracht. Het is buiten en onversterkt zodat je snel je stem forceert, het is voor mensen die zitten te eten en dus geen onverdeelde aandacht aan de voordracht besteden, en het gaat om ongevraagde voordrachten, zodat je ongeveer dezelfde respons krijgt als een straatorkestje dat spelend langs terrassen loopt. Diep in mijn hart heb ik de neiging om iemand die zegt: ‘Hou op met voorlezen, ik kom hier om te eten,’ groot gelijk te geven. Andere acts zijn straatartiesten die mensen afstoffen of een stukje banjo spelen – een soort couleur locale. Vorig jaar ben ik er diep ongelukkig geweest in mijn eentje, maar deze keer zijn we met zijn tweeën. In het tussenuurtje kunnen we misschien eens gezellig bijpraten.

22.45 uur – Op tijd thuis. Weliswaar met iets meer wijn op dan de bedoeling was, maar verder tamelijk ongeschonden. Al met al begon de avond niet eens zo vervelend. Optreden met Ruben is altijd erg gezellig en het ging ook goed, al blijft voordragen op dit soort braderieachtige evenementen slecht voor mijn humeur. Wat mij betreft hoeft niemand zich in aanbidding voor mij ter aarde te storten, maar het andere uiterste – een zestigplusser met een clubdas en een sigaar die niet wil geloven dat ik Ingmar Heytze ben – is harder dan ik hebben kan. Het blijft een droom om voor één

keer te kunnen schreeuwen: ‘Weet u eigenlijk wel wie ik bén?’ en dat dan iemand het ook werkelijk weet. Bovendien leent mijn werk zich niet voor zulke lawaaierige, kroegachtige omgevingen. We hebben één set akoestisch geprobeerd, maar ik kreeg niet het vermoeden dat onze stembanden het einde van deze rits optredens zouden halen. Daarom ben ik snel heen en weer naar huis gefietst om mijn kleine Pignose-gitaarversterkertje op te halen – een onvolprezen apparaat, waar je ook een microfoon op kunt aansluiten en dan met een metalige, megafoonachtige stem kunt voordragen.

Natuurlijk liepen er ook leuke mensen rond, zoals de lieve Mariken Gaanderse met haar vriendin Barbara. Barbara gaat binnenkort trouwen. Het aanzoek van haar vriend was typisch Utrechts: terwijl ze met een stel vriendinnen de Dom op klom, schilderde hij snel ‘trouwen?’ op het dak van hun huis in de Nobelstraat en belde haar op toen ze boven op de toren stond. Zelfs de huisbaas zag er de romantiek wel van in, zeker toen ze beloofden dat ze de verf ook weer zouden weghalen.

De Groningse schrijver Ronald Ohlsen, die eerder bij Ruben was komen eten, dribbelde zo’n beetje met ons mee, en heel even begon ik te geloven dat een leuke avond toch nog haalbaar zou zijn. Toen kwamen we de bekende Utrechtse kunsthandelaar Jan Juffermans met vrouw en schoondochter tegen. Om de een of andere reden zijn deze mensen bijzonder gefascineerd door mijn reisproblemen. Jan informeerde of ik nog last had van *vliegangst*, mevrouw Juffermans zei afwisselend dat ik het ook niet kon helpen en dat ik me er toch maar eens overheen moest zetten en schoondochter deed de gebruikelijke serie behulpzame voorstellen: ‘Ga met de trein, o dat gaat ook niet, nou dan laat je je verdoven, net als B.A. van the A-team, o dat wil je niet, ja, dan weet ik het ook niet meer...’ Dat ging ongeveer een kwartier zo door, terwijl ik met steeds meer moeite probeerde om vriendelijk te blijven en me voortdurend afvroeg: wie zijn deze mensen dat ze het leuk vinden om en public ongevraagd over mijn problemen te gaan staan oreren? Gelukkig won mijn verlangen om onder alle omstandigheden beleefd te blijven het van mijn ergernis.

Over fobieën heersen de wonderlijkste misvattingen. Tamelijk veel mensen zijn ergens onredelijk bang voor, maar dat wordt over het algemeen gezien als een zelfgemaakt probleem dat volledig kan worden opgelost met behulp van psychologen, pillendraaiers en goeroes. Daarom zie je op de televisie ook Emile Ratelband die over kolen loopt, of zwetende huisvrouwen met een tamme vogelspin op de arm (waarbij niemand zich afvraagt of dat arme beest niet veel banger is voor die vrouw dan omgekeerd). Wie een fobie heeft, moet daar iets aan doen, anders is hij ofwel een slapjanus ofwel een zielig geval. Het schijnt bij niemand op te komen dat je na een paar jaar van diverse therapieën besluit dat het mooi is geweest met alle nutteloze zelfoverwinning, en er verder het beste van maakt mét je fobie.

De afgelopen vijf jaar heb ik geleerd om niet al te mysterieus over mijn reisproblemen te doen. Het heeft geen zin om mensen die leuke vakantieplannen en ideeën voor uitjes hebben, zand in de ogen te strooien met mededelingen als: 'Nee, ik heb het heel druk, misschien een andere keer.' Ik zeg liever gewoon waarom ik niet mee kan, ook niet over een maand en ook niet als ik thuis word opgehaald door drie naakte vrouwen in een cabrio. De reacties zijn vrij vermoeiend; een uitleg is wel het minste dat van me wordt verlangd. Ik herken de ervaringen van veel mensen die een fysieke handicap hebben. Zij hebben hun beperkingen op den duur geaccepteerd, net zoals ik dat uiteindelijk met mijn reisangst heb gedaan maar hun omgeving niet. Ik schaam me om het op te schrijven, maar af en toe heb ik gewenst dat ik gewoon doof of blind was. Dan weet iemand tenminste meteen dat je iets hebt waar je niet meer van afkomt. Ik heb ook geen geduld meer met mensen die geen begrip hebben voor mijn reisangst. Dan begrijp je het maar niet. Wie het zwak vindt, zou ik het liefst een geladen pistool op de slaap zetten en zo vijf minuten rustig blijven staan. Hoe voel je je nu? Niet zo goed, zeker? Ja, dat dacht ik al, je trilt zo. Heeft iemand je al verteld dat je helemaal niet lekker ruikt als het zweet van je lijf gutst? Blijf je wel netjes stilstaan? Anders moet ik toch echt de trekker overhalen. Had ik al verteld dat dit een .44 Magnum is? Als ik schiet, zitten er meer hersens tegen de muur dan in

je hoofd. Trekt je leven zo'n beetje in een flits aan je voorbij? Ja, dat heb ik nou altijd als ik ergens heen reis. Alleen geen vijf minuten, maar gewoon de hele tijd. Van een retourtje Amsterdam moet ik ongeveer drie dagen bijkomen. Wat? Heb je het idee dat je gek wordt? Dat je doodgaat? Ben je daar bang voor? Goh, zwak van je, zeg. Ach, je bewoog. Tsja, daar ga je dan, hè. Klik. Wat? Klik. Kom op, zeg. Klik. Klik. Asjemenou! Vergeten te laden. Nou, heb jij even geluk.

Wat ik zeggen wil, is dit: hoe lang moet ik mijn angsten nog aan iedereen uitleggen en me ervoor verantwoorden alsof ik gestoord ben? Zelfs mijn ouders komen af en toe nog met een handenvringend voorstel om eens gezellig naar Texel toe te gaan, alsof ik daar niet al zou zitten als ik er enige kans toe zag. Ik ben zeer trots op wat ik bereik ondanks mijn reisproblemen, en ik kan ermee leven. Hoeveel goedbedoeld, contraproductief gezeur moet ik nog aanhoren voordat de rest van de wereld zo ver is? Maar goed, om met een Vlaamse schrijver en collega in angsten te spreken, dit alles terzijde. Laten we het toch vooral gezellig houden.

Zojuist had ik Tivoli-programmeur Willem van Zeeland aan de lijn (of, zoals Kees Wennekendonk pleegt te zeggen, aan de draad): of ik aanstaande zaterdag het hoofdpodium van het Utrecht Uitefeest op het Lepelenburg wil presenteren – men verwacht slechts een paar duizend man. Ik heb maar gezegd dat ik daar eerst een nachtje over wil slapen.

O ja, Kees Verhoef heeft het debat omtrent zijn functioneren op miraculeuze wijze overleefd. Hij wel.

vrijdag 31 augustus, 10.30 – Na een close finish tussen mijn gevoel en mijn verstand heb ik de optie om het hoofdpodium te presenteren, afgezegd. Ik zie het mezelf wel doen, maar niet op de valreep en niet van twee tot halfnegen als ik het zo druk heb als nu. In een heldere bui heb ik in drie kwartier duizend gulden verdiend door in één keer de opzet voor een 'eigentijds' gedicht voor Bureau Interim eruit te rammen:

*Anno ooit de richting kwijt
volstaat besef dat vuur uit steen
zo nieuw is als gewenst door wijzers
en dat zijt gij*

*mogelijk dat men op zo'n wankele plaat
niet balanceren kan het maakt onwel
op zoek naar geld vindt men de hel
en valt ontijdig als nijdige keizers*

*u rest slechts een troost begeleidt u bijen het zwermen
ieder prikuur is er één
en plotseling kan dan kast en muur
van leuterend plastic u laten weten
hier kom ik vandaan en daar ga ik heen*

Meestal is zo'n opdrachtgedicht een veel moeilijker bevalling, waarbij het geld dat ik ervoor krijg (tussen de 750 en 1500 gulden) achteraf in uren omgerekend nog tamelijk zuur verdient is. Maar het thema 'eigentijds' schreeuwde gewoon om deze herschrijving van het schitterende gedicht 'Poëzie is kinderspel' van Lucebert. Het parodiëren van Vijftigers is naar de aard van hun werk redelijk eenvoudig, zolang je je alleen bezighoudt met de uiterlijke vorm en de eis dat er enige meerduidigheid aanwezig moet zijn. De inhoudelijke meerduidigheid is natuurlijk onmogelijk reproduceerbaar en voor mij ligt daarin dan ook de uniciteit van Lucebert, Kouwenaar, Elburg en consorten. Laat ik eraan toevoegen dat de duidelijk herkenbare bewerkingen en parodieën die ik af en toe schrijf (op 'Jonge sla' van Kopland, 'Zie je ik hou van je' van Gorter en 'Voor de verre prinses' van Slauerhoff) bedoeld zijn als een daad van respect. Poëzie die me op geen enkele manier weet te raken, zal ik nooit parodiëren, en dichters die een parodie zijn op zichzelf (laat ik geen namen noemen) hoeven niet ook nog door mij in de zeik te worden gezet. Daar komt bij dat die dichters ei-

genlijk nooit een klassieker op hun naam hebben staan. Een grote bekendheid van zo'n gedicht vind ik wel belangrijk, omdat ik toch op herkenning van het origineel mik. Daarbij lukt een bewerking alleen, als het origineel een volslagen onwrikbaar gedicht is. In feite bekleed je een oerstevig karkas van ritme en strofen met nieuwe woorden, zoals je een bank ook opnieuw kunt bekleden. Als het een mooie bank is, kan hij ervan opknappen, een uitgesproken kutbank wordt er natuurlijk niet beter op.

Vandaag is de eerste dag waarop het in de lucht naar herfst ruikt. Toen ik langs het Centraal Museum fietste, dook er in de Agnietenstraat schielijk een winterkoninkje weg onder een geparkeerde auto.

23.00 uur – Weer thuis na de tweede avond optreden op de Smaak van Utrecht, alwaar ik opnieuw met een mengeling van afschuw, wanhoop en baldadigheid tussen de netwerkende horecaffers heb rondgelopen. Het is dat de organisatie en de helft van het publiek zo vriendelijk is, anders had ik me voor zondagavond ziek gemeld. Ik beschouw mezelf niet bepaald als sociaal gemankeerd, maar het moet gezegd: naast Ruben verbleek ik tot een autistisch muurbloempje. Met zijn aangeboren charme weet hij de meest verschrikkelijke mensen nog in te pakken – hij had verdomme gigo-lo moeten worden. Na het zoveelste mooie meisje dat hij warm groette vroeg ik: 'Wie was dat eigenlijk?' en Ruben zei: 'Dat weet ik niet, ze gaan het ene hart in en het andere uit.'

Een kwartier later maakte Ruben een andere gouden opmerking, toen hij weer eens een compliment kreeg omdat hij alles uit het hoofd voordraagt: 'Dat is helemaal niet zo moeilijk. Je hoeft eigenlijk alleen maar het eerste woord van het gedicht te onthouden, want daar is het ook mee begonnen. De rest komt er dan vanzelf weer achteraan.' Ik begin te geloven dat hij gelijk heeft. Ik draag nooit eigen werk uit het hoofd voor, maar vanavond moest dat af en toe wel, omdat ik in de ene hand een microfoon en in de andere een glas wijn vasthield. Uit het hoofd voordragen heeft iets weg van lopen door een donkere kamer die je goed kent – je moet er gewoon op vertrouwen dat alles er nog staat zoals je het achter-

liet en dat je je dat goed herinnert. Ik zou het eigenlijk wel vaker willen doen.

Koffie toe, en dan naar bed. Vanmiddag heb ik nog opgetreden voor eerstejaars Letterenstudenten. Erg leuk, vooral door het snoezige meisje Henriëtte, dat ik per abuis voor een eerstejaars aanzag terwijl ze al tweedejaars is – ‘De nadering der ouderdom / leest men het eerst in meisjesblikken,’ zoals de oude bok Driek van Wissen ooit dichtte.

zondag 2 september – O, de gala’s in mijn leven. Er is niets waar ik zo’n dubbele verhouding mee heb. In mijn hoofd woont een vermoeide cynicus die het allemaal decadente onzin vindt, maar ook een blozende naïeveling die in het geheim de dagen telt totdat hij, met zijn enige goede pak aan, een hopelijk spectaculair entree kan maken. Dit, vertelt hij zichzelf terwijl hij zijn rode strik rechttrekt voor de spiegel, wordt een avond met een gouden randje. Hartverwarmende ontmoetingen in het maanlicht, sprankelende vijvers van champagne, schoonheidskoninginnen die uit taarten komen dansen, prachtige gesprekken bij sluimerende wijnen. En aan het einde van het bal zal hij een betoverend meisje vinden – of ten minste een glazen muiltje, een zijden sjaal of een parfum dat hij door het veilige duister kan volgen naar een hemelbed. Natuurlijk is het altijd de naïeveling die net iets te vroeg het feest betreedt, en de cynicus die ver na het hoogtepunt de restjes opzuipt en verbittert boerend naar huis wankelt. Als het op gala’s aankomt, is Utrecht maar één keer per jaar werkelijk een bruisende metropool, en dat is tijdens het filmbal. De ingrediënten zijn eenvoudig: je ontvoert een aantal filmsterren uit Amsterdam om al dan geen Gouden Kalf in ontvangst te komen nemen. Je strooit kaartjes als manna rond onder producenten en aanverwante schurken. Voor het gewone voetvolk maak je het moeilijk om erin te komen. Maar, en hier treedt een briljant mechanisme aan de dag dat jaar na jaar zijn nut bewijst: je maakt het ook weer niet té moeilijk. De organisatoren van het filmbal weten dat je er niet bent met sterren, bobo’s en cameraploegen. Je hebt een menigte van jonge en mede daardoor appetijtelijke mensen (lees: vele lekkere studentes) nodig, die

zich de hele avond lopen te vergapen. Zij zijn de belletjes in de champagne. Minstens de helft van de aanwezigen op het filmbal heeft er werkelijk niets te zoeken, maar ze zorgen wel voor de broodnodige ooh's en aah's. Zelfs met een slechte smoes maak je nog veel meer kans dan je denkt. Mijn persoonlijke truc is om gewapend met een zelfgemaakte perskaart aan de balie op te duiken en te melden dat ik een gloedvol stukje moet schrijven voor het blad mompel mompel.

Ik vergeet nog één felbegeerd feest: het boekenbal, maar dat wordt dan ook niet hier gehouden. Gelukkig niet, zou ik zeggen, want het is een rijkelijk overschatte bedoening – ik word nog weleens zweetend wakker van de ene keer dat het me was gelukt om aan kaartjes te komen. Gelukkig leverde het nog een gedicht op.

*Ik kwam om reuzen te aanschouwen
en vond dwergen. Dwergen aan de bar,
dwerge in de boekenkasten,
dwerge met een praatprogramma,
dwerge zwervend door de hal.*

*En nergens kon je dansen
want de vloeren stonden vol
met dwergen, springend in de sneeuw
die stroomde uit hun binnenzakjes.
Met wilde, wijde oogjes
vierden ze kleingeestig feest.*

*Dwergen klommen op elkaar,
zwaaiden met hun handjes
en piepten later in hun krantjes
dat het prachtig was geweest.*

maandag 3 september, 1.30 uur – Sodeju, wat voel ik me beroerd. Ik heb een ouderwetse paniekaanval en ik begrijp absoluut niet waarvan of waarom. Ik voel me koortsig, draaierig, beroerd en anderszins onbekwaam. Laat ik allereerst toegeven dat ik volslagen dronken ben (mijn ogen zwemmen in hun kassen van asgrauwe ellende), daarnaast nogal in de war en dat mijn maag van streek is (terwijl ik dit schrijf hol ik voortdurend heen en weer tussen de tekstverwerker en de wc, om aldaar uit al mijn openingen in steeds dunnere substanties leeg te lopen) als gevolg van de laatste avond van de Smaak van Utrecht en, naar ik vermoed, van de ietwat bedorven peperkaas die ik zojuist bij Liesbeth van 't Hoogt heb gegeten, al kan het ook het noest door elkaar zuipen van vele soorten en kleuren wijn zijn (even naar de wc, zo terug), zo dat is beter, hoewel niet veel, want ik voel de volgende golf alweer aankomen, gadverdamme. Als ik mijn tong tegen mijn tanden leg, proef ik mijn maag. Goed. Ruben en ik hebben deze avond ons laatste op-

treden gegeven op de Smaak van Utrecht. Het viel opnieuw niet mee, hoewel we veel leuke mensen hebben ontmoet en allebei nog een boek hebben verkocht aan de zanger Han van Eijk, die mijn ouders nog van heel vroeger bleek te kennen. Jezus, weer kotsen. Goed, later meer.

7.00 uur – Nou, we zijn er weer uit. De regen geselt de ramen, dronkenschap het brakke lijf. Mijn hoofd bonkt alsof mijn schedel wordt uitgedrukt met een kleine, puntige hamer. En dat terwijl Vrouwke en ik vandaag onze eerste werkdag hebben bij de afdeling Studium Generale van de Hogeschool van Utrecht. Ik heb er echt zin in. En dan moet ik ook nog binnen twee dagen zien te regelen dat ik een presentatieplaats voor *Alle goeds* vind.

17.00 uur – Godverdegodver! Zojuist werd ik opgebeld door een hersendode bureauredactrice van het mij volkomen onbekende blad *Living*, die mij probeerde te boeken voor een fotosessie die ik ooit schijn te hebben toegezegd. Ik kan mij daar niets van herinneren en ik kan ook niet aan haar verzoek voldoen, omdat de fotosessie in Zándvoort is. Dat kan ik indertijd dus nooit hebben beloofd. Ik legde uit dat ik onmogelijk naar Zandvoort kon komen, nee, ook niet met een taxi, en dat de fotograaf van harte welkom was in Utrecht – overigens wordt hij wél betaald voor zijn tijd en ik niet, dus het is ook helemaal niet zo gek om te vragen of die man hierheen kan komen zodat hij zijn ochtend kwijt is in plaats van ik. Waarop de bureauredactrice vroeg of ik misschien een andere dichter wist die wél naar die fotosessie kan komen. Zijn ze godverteringtyfusnondedju helemaal van de pot gerukt bij *Fisting*? Het maakt blijkbaar geen moer uit wie ze voor de lens hebben, als-ie maar meewerkt! Ik heb Ruben maar doorgegeven, omdat ik hem de aandacht gun, en de bureauredactrice met alle beleefdheid die ik nog op kon brengen succes gewenst.

Schrijvers en media: hoeren en hoerenlopers.

dinsdag 4 september – Goeie naam bedacht voor een vegetarisch restaurant: Vlees noch vis. Klinkt zo goed dat het vast al bestaat.

woensdag 5 september – Utrecht ruikt nog steeds naar herfst, de benedenbuurman klaagt over lekkage uit mijn douche en wethouder Verhoef stapt alsnog op.

Vandaag viel het *Hollands Maandblad* in de bus, met daarin mijn ‘Letterenfonds blues’ en ‘Tandelozer wordt het niet’. Omdat ik relatief weinig in literaire tijdschriften publiceer, ben ik daar wel weer trots op. De gevestigde literaire periodieken en ik hebben nooit zoveel met elkaar op gehad. Vanaf 1985 publiceerde ik gedichten in scheef geplakte eigen beheer-boekjes, die ik stiekem kopieerde op het kantoor van mijn vader. Er had ook al wel iets op de kinderpagina’s van *Vrij Nederland* en de *VPRO-gids* gestaan, maar de eerste serieuze literaire tijdschriftpublicatie was pas in mei 1990. Tegen die tijd was ik tamelijk bedreven geraakt in het opsturen van kopij naar stofnesten als *De Gids*, *De Revisor* en *Raster*. Afgezien van de redactie van *De Tweede Ronde*, die niet alleen persoonlijk reageerde, maar bij nijpende kopijschaarste ook nog wel eens iets opnam in de veronderstelling dat het hier een kreupele vorm van *light verse* betrof, kreeg ik onophoudelijk beleefde maar besliste standaardafwijzingen. Ik paste mijn aanbiedingsbrieven daarop aan: ‘In afwachting van uw standaardafwijzing stuur ik u enkele gedichten van mijn hand,’ et cetera. Totdat Theo Sontrop het volgende briefje stuurde: ‘Geachte heer Heytze, Het zal u verbazen dat u geen standaardafwijzing ontvangt, maar dat is meer om uw wereldbeeld niet voor u in te vullen.’ Hij verklaarde zich bereid om het gedicht ‘In memoriam’ te verdedigen in de redactievergadering, en met succes. *Maatstaf* heb ik daarna nooit meer gehaald en ook andere gevestigde literaire tijdschriften hebben mijn werk per traditie gemeden als de pest. Wel heb ik de laatste vijf jaar redelijk veel gepubliceerd in literaire bladen met een jonger signatuur: *Vrijstaat Austerlitz*, *Millennium* (beide ter ziele, net als *Maatstaf* overigens) en *Pa\$ionate*. Ook heb ik een keer of drie het genoegen gehad om een gedicht te mogen schrijven in opdracht van *Rails* – lezersbereik ongeveer één miljoen mensen. Als een literair tijdschrift (of een dichtbundel, *for that matter*) daar één promille van bereikt, is het veel. Nu zou je kunnen zeggen: is

het louter belangrijk hoeveel mensen je werk lezen? Is poëzie immers niet slechts voor ‘enk’le fyne luyden’? Om weinig gelezen collega’s een hart onder de riem te steken, zou ik kunnen zeggen: nee hoor, hartstikke goed dat je drieënzestig bundels hebt verkocht aan familie, vrienden, medestamgasten en de universiteitsbibliotheek. Maar als je de waarheid wilt weten: het is gewoon een ongelooflijke kick om te beseffen dat vele duizenden treinreizigers een gedicht van je onder ogen hebben gehad. Ik wens het elke goede dichter toe.

donderdag 6 september – Onverwacht tussenuurtje achter een vriendelijk glimlachende bagel met kruidenkaas in ’t Hoogt. Tijd om een gedicht te schrijven over het opwindende bestaan ten bu-rele van de Hogeschool van Utrecht:

MISSION STATEMENT

*Klein en geslepen wil ik leven,
een moerasplant die slechts groeit
op weinig licht en zieke lucht.*

*Ik wens geen verantwoordelijk werk
maar wel kantines vol kroketten
die mij statig uit doen dijen.*

*En koffie. Liters slappe koffie
tot ik bleek zie als een vis
en nodig op vakantie moet.*

*Ik wil een alg zijn,
onbekend en onbekeken
traag vergroeien met bureau en stoel.*

Het was een goede week. De eerste twee ochtenden kantoorwerk voor de Studium Generale van de Hogeschool van Utrecht zitten erop. De traagheid van de organisatie is onvoorstelbaar. Vrouwk-

je krijgt er de zenuwen van dat niks het doet, ik voel me heerlijk bij de gedachte dat ik in de baas zijn tijd een beetje kan lopen kwekken en koffiedrinken. Tussen deze *Jiskefet*-achtige ochtenden in heb ik mijn eerste middag lesgegeven aan de HKU. Het was geweldig. Zestien jonge mensen die overal voor het eerst aan beginnen. Vier van hen hadden op een schrijfopdracht van een kwartiertje (schrijf een vers voor of tegen de herfst) meteen al zo'n verbluffend goed gedicht gemaakt, dat ik er alleen daarom al naar uitkijk om ze alles te leren wat ik weet. Maar wat valt er eigenlijk te weten over poëzie? Dichterschap kent geen diploma's. Opleidingen tot dichter bestaan al evenmin. Goed, er is een enorm assortiment aan goedbezochte cursussen en workshops. Blijkbaar wordt daarmee in een brede behoefte voorzien, terwijl het op voorhand duidelijk is dat je langs deze weg onmogelijk kunt leren dichten. Het probleem begint al bij de man of vrouw voor het bord. Didactisch en artistiek talent sluiten elkaar in de meeste gevallen uit: goede leraren zijn zelden goede dichters en vice versa, om maar niet te spreken van de ongelukkigen die geen van beide kunnen en desondanks allebei doen. Maar al zou je een maestro treffen die ook nog geweldig lesgeeft, dan geldt nog steeds dat de kern van dichterschap niet overdraagbaar is. De overige negentig procent is weliswaar te leren, maar niet zonder noodlottige simplificatie. Je kunt een beginnende dichter weinig bijbrengen door de poëzie in al zijn complexiteit op hem los te laten. Als literair docent kun je dit ondervangen door de trukendoos van de poëzie stukje bij beetje uit te pakken in de hoop dat je pupillen die stukjes later weer in elkaar weten te passen. Deze werkwijze lijkt nog het meest op een kampeertocht met een auto stampvol bagage. Als je de straat uit rijdt, ligt alles nog keurig op zijn plek, maar in de loop van de vakantie blijkt het steeds moeilijker om je spullen net zo economisch op te bergen als in het begin. Slaapzakken, tentzeil en gasstel hebben de vrijheid geroken en laten zich niet meer zomaar inpakken. De zwetende en vloekende vader ben jij, de spullen zijn alle bekende poëtica's en stijlmiddelen en je studenten zijn de kofferbak. En zoals een kofferbak nooit zal begrijpen waarom men spullen in hem wil stouwen die er blijkbaar niet

in passen, zo zullen je leerlingen op deze manier niets leren over poëzie.

Alle kennis en vaardigheden die te maken hebben met het hóe van dichten, kunnen worden verworven door jaren van studie en oefening. Men kan dit gerust zelf doen – een docent is er niet bij nodig, want niemand kan het wiel voor je uitvinden.

Alles wat samenhangt met het waaróm zit verborgen in de zwarte doos: een wonderlijk zintuig voor poëzie dat voortdurend stilziggend alles opneemt dat je hoofd binnen komt. Af en toe begint die zwarte doos te piepen en de meest wonderlijke gegevens uit te ratelen in de vorm van woorden, regels en zinnen. Noem het inspiratie, toeval of stom geluk, maar het is ook gewoon een kwestie van goed opletten. Een beetje dichter heeft dag en nacht een klein opschrijfboekje bij zich om dit soort spontane invallen op te schrijven. Op een geschikt moment probeert hij daar poëzie van te maken, waarbij hij evenzeer wordt gehinderd als geholpen door het verschijnsel dat al die woorden, regels en zinnen weer andere oproepen in een kettingreactie van taal. De hele onderneming is bij voorbaat nutteloos als het de dichter ontbreekt aan talent, discipline en vakkennis om zijn invallen uit te werken tot gedichten die letterlijk staan als een huis. Dat huis mag elke denkbare vorm hebben, van een ruwhouten tuinschuurtje tot een majestueus vervallen kasteel – alles is goed, zolang het waarneembaar is dat er geen steen meer af of bij kan zonder dat het roemloos in elkaar stort. Ik denk dat de mentaliteit die nodig is voor het herkennen van poëzie – zowel tijdens het schrijven als het lezen ervan – valt te leren. Ik kom daar graag nog eens op terug als mijn studenten me hebben bijgebracht hoe.

De rest van deze dag heb ik van hot naar haar gerend om de presentatie van *Alle goeds* rond te krijgen, en ben uiteindelijk geslaagd in het vijfsterrenhotel Karel v. De line-up wordt geweldig: Maria Barnas en Tommy Wieringa zakken af uit Weesp, Adriaan Bontebal komt uit Den Haag en neemt de grote oude dichter Bergman mee en Erik Jan Harmens komt uit Amsterdam. Lilian Hak tekent voor de muziek. Misschien wordt het tijd om maar eens naar buiten te komen met de pastiche die ik ooit schreef op Bergmans klas-

sieker 'Reisbrief' (kijk in de Komrij van de negentiende en twintigste eeuw voor het origineel):

VERHUISBRIEF

*Waarde vriend het is hier stil
de buurman draagt een houten bril*

*er staat een fruitboom bij het raam
een kleine vogel zingt zijn naam*

*in alle tuinen speelt een kind
de spoorweg ruist bij westenwind*

*de bakker is op kruipafstand
een carillon verraaft gods hand*

*een paradijselijk balkon
hangt twee hoog achter in de zon*

*'s nachts ligt de buurt in slaap gesust
des ochtends oogt men uitgerust*

*en verder is het hier zo stil
dat ik misschien een tuba wil*

zondag 9 september – Takkeweer. Donderende hagelstenen op mijn zolderramen. Grote opruim- en factuureerdag. Ondanks stekende pijn in mijn rechterschouder, meestal het gevolg van te weinig bewegen en te veel achter de computer hangen, wordt het tijd om even bij te praten over de afgelopen week, waarin ik voor het eerst twee ochtenden en een middag werd verondersteld om baansgewijs ergens aanwezig te zijn. Ik ben aangenaam verbaasd hoe leuk ik het vind om niet elke ochtend weer te hoeven uitvinden wat ik nu weer eens met mijn fascinerende leven zal gaan doen. Eerst maar even dat gedicht voor Ruben definitief afmaken.

*Anno ooit de richting kwijt
volstaat moraal van dode keizers
eigentijds als zonnewijzers
mijne heren dat zijt gij*

*zeker dat het in uw schaal
goed groeien is het gaat u wel
van veel naar meer is kinderspel
men valt ontijdig naar omhoog*

*u begeleidt slechts zwermen cijfers
ieder prikuur is er één
en dagelijks zullen kast en muur
van leuterend plastic u laten weten
hier kom ik vandaan en daar ga ik heen*

De afgelopen week hing aan elkaar van literaire onrust in de media rondom het gestaag verkrumelende concern Meulenhoff. Tilly Hermans neemt de meeste goede auteurs mee naar een eigen uitgeverij. Voormalig poëziedirecteur Wil Hansen en Eva Cossée gaan het ook zelf proberen. Als beoefenaar van een klein literair genre ben ik ook voorstander van kleine literaire uitgeverijen, dus ik kan de ontwikkelingen alleen maar toejuichen. Aan de naam Wil Hansen kleven minder prettige herinneringen. Rond 1996 informeerde Tilly Hermans, ik vermoed op voorspraak van Hans Warren, of ik een manuscript had en bereid was dat voor te leggen aan deze Wil Hansen. Ik had een manuscript (een soort ruwe oerversie van *De Allesvrezer*) en stuurde dat op.

Drie maanden gingen voorbij in doodse stilte. Toen ik maar eens opbelde of de uitgeverij nog bestond, kreeg ik een geïrriteerde Hansen aan de lijn die me vroeg om nog meer werk op te sturen. Dat deed ik. Opnieuw trad er een spinragachtig stilzwijgen in. Ten slotte viel er een arrogante, snoeiharde afwijfsbrief in de bus: 'Geachte heer Heytze, helaas voor u hebben we besloten om uw werk niet

uit te geven.’ (Er volgde een motivatie waarvan met name de kwalificaties ‘flauw’ en ‘studentikoos’ me nog helder voor de geest staan – het was in feite een soort voorspook van latere recensies door het meer elitaire deel van onze vaderlandse poëziecritici.) Helaas? Voor mij? Wie had er eigenlijk wie om kopij gevraagd? En waarom had die onzin ruim een halfjaar moeten duren? Vreemd genoeg was het juist deze dip die me aan mijn eerste uitgever hielp. In arren moede faxte ik de afwijsbrief door naar Uitgeverij Kwadraat te Utrecht en ging een herfstig blokje om. Toen ik doorgewaaid terugkwam, lag er een fax: ‘Meulenhoff stinks. U bent welkom in ons fonds. Kom zo snel mogelijk langs voor het tekenen van een contract en verdere afspraken.’ Ik had een uitgever! En een goede ook. Behalve dat ik directeur Karien Wagemakers en haar team eeuwig dankbaar ben voor hun keuze, heb ik veel geleerd van de persoonlijke en minutieuze wijze waarop Kwadraat mijn manuscripten heeft begeleid. Over elke komma mocht ik gerust een weekendje nadenken.

Speaking of nadenken: ik kan twee keer pech hebben gehad, maar in vijf jaar lijkt er bij Meulenhoff niets veranderd. Toen begin 2001 de redactie van *De Gids* om kopij verzocht op voorspraak van een enthousiaste jonge interimredacteur (ren voor je leven, jongen, dacht ik nog), hoorde ik bijna drie maanden niets. In de tussentijd hadden andere tijdschriften interesse getoond voor gedichten uit mijn inzending, die ik dus stukje bij beetje moest terugtrekken. Van *De Gids* echter geen krimp: uiteindelijk belde de interim treurig op dat men er verder van afzag. Ik heb hem hartelijk bedankt voor zijn moeite en me voorgenoemen om zowel Meulenhoff als *De Gids* verder te vergeten.

maandag 10 september, 7.15 uur – Zo, ik sta er weer lekker vroeg naast met opnieuw een fikse kater en buiten een vroege herfststorm die af en toe een pannetje van het dak rukt. Vandaag op de rol: Studium Generale en optreden in de kelder van Kees Wenneken-donk. Gisteren leuke avond bij Tom Staal met Radio 3-dj Fred Siebelink en goede voordracht van de betoverend mooie dichteres Tjitske Jansen. Jeanne werd jaloers op Tjitske (die me niet eens zag

stáán), daarna vreselijk dwonken ('Ik ben niet dwonken, je bent zélf dwonken!') en bovendien belaagd door diverse mannen, maar mooi dat ze samen met mij wegging (ook omdat ik wél op de fiets gekomen was). Na een tussenstop op de verjaardag van Sibylla, alwaar Arnoud, Michiel e.v.a., wilde ze zelfs bij me blijven slapen, maar dat heb ik maar afgehouden.

dinsdag 11 september, 9.16 uur – Alweder vroeg aan de bak. Omdat mijn kantoor precies drie meter van mijn bed af ligt, begin ik de werkdag meestal in mijn badjas en als het hoogzomer is in mijn onderbroek. Zakenbezoek ontvang ik hier niet en de zolder waar ik woon ligt zo verscholen dat er geen enkele reden is iets anders aan te trekken voordat ik de deur uit moet. Gisteravond opnieuw opgetreden in een rook- en drankrijke omgeving, deze keer voor een aantal kappers die een soort cursus creativiteit van Kees Wennekendonk kregen voorgeschoteld. Aan mij was de taak om een verhaal over creativiteit en kappen te houden. 's Middags had ik twee koppen koffie achterovergeslagen en in een halfuur een lulverhaal opgezet.

17.00 uur – Thuis na de les op de HKU. Volslagen verbijsterd van de vliegtuigaanslagen op het WTC en het Pentagon in Amerika. Ik had al flarden van een wonderlijke conversatie tussen twee mededocenten gehoord, maar die had zo vreemd geklonken dat ik dacht dat ze een of andere spel oefening zaten te verzinnen. Toen ik naar huis fietste, merkte ik op dat het belachelijk stil was op straat, en dat overall waar ik langsreed de televisie aanstond. Er hing een voelbare spanning in de stad. Opeens overviel me een groot gevoel van onbehagen, en ik fietste zo hard mogelijk naar huis. Op de televisie bleek dat er op last van de een of andere gestoorde fundamentalist duizenden onschuldige mensen de dood zijn ingejaagd. Ik besepte onmiddellijk dat ik deze dag nooit meer zal vergeten. Mijn leven lang zal ik onthouden waar ik stond toen ik het hoorde, de gesprekken die ik met Vrouwkje en Jeanne voerde en de beelden van een door stofwolken volkomen aan het oog onttrokken New York, waar de skyline vanaf vandaag nooit meer hetzelfde zal zijn. Het ergste van vandaag waren de beelden van de mensen die op

de verdiepingen van het wtc boven de inslag van de vliegtuigen zaten. Zij hebben nog een halfuur lang wanhopig om hulp zwaaiend uit de ramen gehangen, op meer dan tweehonderd meter hoogte, zonder enige kans op redding, totdat die twee massieve torens als kaartenhuizen in elkaar stortten en iedereen erin meenamen naar een afgrijselijk einde. En ik denk aan de passagiers van de vliegtuigen, die allemaal zonder pardon een allesverzengende hel van kerosine in zijn gejaagd. Ik ben verbijsterd. Vandaag heb ik zo ongeveer het ergste wat mensen elkaar kunnen aandoen, semi-live op de televisie gezien. En het enige wat ik kon doen, was ernaar kijken en denken dat de wereld wel erg snel aan zijn einde moet komen als we elkaar op zo'n massale schaal naar het leven beginnen te staan.

woensdag 12 september – Sinds een niet eens zo zware fitness-sessie met Michiel kwakkel ik met mijn gezondheid. Om precies te zijn: ik verrek van de astma en ik heb pijn in mijn rug en schouders. Een dag platliggen zou me goed doen, maar daar is geen tijd voor. Paracetamol etend als was het autodrop ben ik met Ellen Wijers van het Centraal Museum naar Charles Donker geweest. Deze graficus maakt etsen waarin vogels, dieren en bomen de hoofdrol spelen. Er zitten zoveel lijnen en tinten grijs in dat het op een vreemde manier bijna full-colour is. Donker heeft kleur voor detail verruild. De reden daarvoor is grappig: hij vertelde dat hij gedeeltelijk kleurenblind is.

Door alle gebeurtenissen in Amerika hadden we een ietwat beuusde, maar leuke nazit in een schitterende monumentale woonkamer waarin zich behalve een bank, een televisie en een tafel niets bevond. Gelukkig herinnerde ik me al na één glas wijn dat het niet zo slim is om drank en pijnstillers te combineren. 's Avonds opnieuw met grote ogen naar de televisie gekeken. Nieuws sijpelt langzaam door tussen de voortdurende herhaling van voortaan klassieke nieuwsbeelden als het inslaan van het tweede toestel, dat zich met een sierlijke draai schuin in het tweede wtc-gebouw boort en zo'n zware explosie veroorzaakt dat het lijkt alsof het dwars door het gebouw heen vliegt en er aan de andere kant weer uitkomt. De

mensen op de verdiepingen boven de inslag, die in doodsnoed staan te zwaaien terwijl ze al weten dat ze geen enkele kans maken om het te overleven. De mensen die zich in blinde paniek uit de ramen werpen voor een zekere val naar de dood. Hoe moet ik het ooit weer vergeten?

donderdag 13 september – Nog steeds aan het kwakkelen met mijn gezondheid. Pijn, pijn, pijn. Voor de Centraal Museum-documentatieserie met Ellen op bezoek geweest bij de beeldhouwer en schilder Otto Hamer. Een indrukwekkende ontmoeting met een man voor wie schilderen in eerste instantie het uitwerken van een idee lijkt. Ik ben nooit zo'n fan van strak abstract geweest, maar als je een paar uur met Hamer over zijn werk hebt gepraat, word je er vanzelf enthousiast over.

Verder een dichtersklus binnengehaald voor het recordbedrag van vijfduizend gulden. Voor die vijf ruggen moet ik even zovele gedichten schrijven over de nieuwe wijk Parkhaven, die op het oude veilingterrein aan de Croeselaan zal worden aangelegd. Eerste gedicht:

*Het huis waarvan ik u vertel
zweeft in elkaar uit vele plaatsen.
Traag, nóg trager, nauwgezet,
omgekeerd ontmanteld.*

*Terwijl u deze woorden leest
groeit hout tot trappen en kozijnen,
staat nietsvermoedende rivierklei
op stapel voor baksteen.*

*Het theeglas in uw hand wordt warmer,
smelt en droomt van nieuwe ramen.
Langzaam aan komt alles samen;
even nog, dan staat het.*

Als een huis.

vrijdag 14 september – Wegens aanhoudende dikke strot maar weer eens de huisarts opgezocht. Omdat het nauwelijks nog mogelijk is om een afspraak te maken of naar het spreekuur te gaan (dinsdag bellen is rond vrijdag een keer terecht kunnen), heb ik de neiging om shoppend te werk te gaan; ik wacht tot ik een paar dingen tegelijk wil (recept, verwijzing naar fysiofitness etc.). Het wordt tijd voor een nieuwe allergietest en fysiofitnesslessen om de verkramping van vorige week te helpen voorkomen.

zondag 16 september – Bij de wat poenige galerie Jas naar de expositie van Peter van Poppel geweest – de volgende kunstenaar op het verlanglijstje van Ellen en mij. Hoe meer beeldend kunstenaars ik spreek, hoe aardiger ik ze ga vinden – en hoe meer galeriehouders ik ontmoet, hoe minder ik met die lui te maken wil hebben.

Ook nog snel een column voor een literaire avond uit de grond gestampt. Dezelfde column zal ik woensdag nog even verbouwen voor opname in het *Utrechts Nieuwsblad*.

Dames en heren,

U bent het eerste publiek dat ik toespreek sinds voor onze ogen, live en wereldwijd, werd bewezen dat alles wat we voor menselijk houden, door een handvol krankzinnigen kan worden veranderd in een rokende puinhoop waaronder alleen de eeuwige stilte van de dood heerst. Vanaf 11 september, tien voor drie, leven wij in blessuretijd. En wat doe je in blessuretijd? Je houdt je hart vast. Meer woorden heb ik niet.

Tussen alle berichten over dood, verderf, vernietiging, puin en gruis door stonden er af en toe, als kleine tunneltjes naar het licht, ook onschuldige nieuwsberichten in de krant. De stad Groningen is op initiatief van D66-gemeenteraadslid Thomas van Dalen bezig om een stadsdichter aan te stellen, die, en ik citeer, 'poëzie uit de elitaire hoek moet gaan halen'. Het initiatief is leuk, de legitimatie een beetje dommig. Een van de beste manieren om het vermeende elitaire imago van poëzie te versterken, is immers om dat in de krant te zetten. Op dezelfde manier is de landelijke gedichtendag een gemengde zegen. Een kunstvorm die het moet hebben van een nationale dag, is dood en begraven. Het verklaart poëzie tot 'kunst omdat het moet' en dichters tot reuzenpanda's die moeizaam moeten worden ondersteund om niet met hun dikke reet krakend door de evolutionaire ladder te vallen. Bart FM Droog, de enige echte stadsdichter van Groningen, stelde lang geleden al: 'Iedere voorspelling is zelfvervullend. Wie beweert dat het slecht gaat met de poëzie, is mede verantwoordelijk voor haar teloorgang.'

Hoe het ook zij, ze zijn er daar in Groningen knap druk mee. De Friese dichter en bommelder Cor van der Wal stelde in het *Groninger Dagblad*: 'Ik vind dat ik de Groninger stadsdichter moet worden. Dan heb ik wat te doen en ik ben ook nog geniaal. Ik ben op alle anderen tegen omdat ze stout zijn.' Kijk, dát is nog eens iemand die poëzie een ander gezicht geeft. De Groningse wethouder Pattje van Cultuur was in eerste instantie tegen de benoeming, omdat er volgens hem te weinig dichters in de stad rondlopen van voldoende signatuur om de jaarlijkse benoeming haalbaar te maken. Dat viel niet zo best bij de Groningse jonge dichtersbent. Keiharde handtekenin-

genacties volgden en nu gaat het toch door, ook al zijn de enige lokale dichters met landelijke uitstraling de meestal in Amsterdam verblijvende Jean-Pierre Rawie, dan een hele tijd niets en vervolgens Driek van Wissen. Desgevraagd antwoordde de laatste: 'Over deze kwestie heb ik gisteren terloops even nagedacht. Ik geloof dat de stad Groningen veel te beperkt is om daar enkele flitsende sonnetten over te schrijven. Dan ligt er weer een tegeltje scheef of gebeurt er weer wat anders onbenulligs. U mag mij schrappen van het lijstje kanshebbers, dank u wel.'

Een dichter in functie is een toenemende trend. In Engeland en Italië is het al heel lang gebruikelijk dat dichters betrokken zijn bij politieke zaken of bedrijven. Gerrit Komrij is onze dichter des vaderlands, het Tropenmuseum te Amsterdam heeft een tijd een huisdichteres in dienst gehad, de Groningse universiteit heeft twee huisdichters onder haar studenten. Zelf ben ik negen maanden huisfilosoof geweest bij het Centraal Museum. In tegenstelling tot wat ze in Groningen denken, krijgen ze daar niet de eerste stadsdichter van Nederland: Jan Eijkelboom werd al 5 maart van dit jaar tot officiële stadsdichter van Dordrecht uitgeroepen. Op de Utrechtse Universiteit heeft iemand ooit geopperd om een *poet laureate* aan te stellen voor de Letterenfaculteit, bij voorkeur een niet al te lang geleden afgestudeerde Letteren, die was doorgedaan in de poëzie. Men noemde mijn naam. Desgevraagd zou ik zeker hebben toegezegd. Alleen, er is me nooit iets gevraagd. Blijkbaar heeft het plan zich niet los kunnen maken uit de onaangename sfeer van roddel, achterklap en gekibbel die het meer letterkundige deel van de vakgroep Nederlands al omgaf in de vorige eeuw, toen ik nog Algemene Letteren studeerde. Eerbiedwaardige heren geleerden lieten per e-mail weten dat ze er niets voor voelden om zo'n matig getalenteerde dichter in huis te halen. De solidariteit van sommige oud-docenten kent geen grenzen. In mijn achterhoofd galmden de woorden van de dichter Guillaume van der Graft, die ooit in een dringende raad aan beginnende dichters schreef:

*‘Laat je niet in met de faculteit
der letteren, je raakt er je onschuld kwijt.*

*Ingewikkeld als een antieke
farao blijf je gebalsemd steken*

*in dynastieke verwickelingen.
En je verleert er psalmen te zingen.’*

maandag 17 september – Wat ik met terugwerkende kracht niet begrijp is dat journalisten het de laatste tijd hebben over ‘de onvermijdelijke Ingmar Heytze’. Ik bedoel, als er íemand makkelijk te vermijden is, ben ik het wel. Blijf buiten de stadsgrenzen van Utrecht en de kans dat je mij tegenkomt is nihil.

In de krant staat dat Michael Jackson een single gaat opnemen voor de slachtoffers van de aanslagen op het wtc en het Pentagon. Het Amerikaanse volk blijft geen enkele ramp bespaard.

dinsdag 18 september – Vandaag weer lesgegeven aan de HKU. De studenten waren erg onrustig en emotioneel – ik denk dat het door de Toestand in de Wereld komt.

*Vergis u niet – de wereld snijdt men
sneller stuk met stanleymessen
dan met top-notch stealth-techniek*

*een slinger en een steen volstaan
één korrel zand en gans het raderwerk
loopt vast of zakt verbijsterd naar de vlakke*

*bent u opgekweekt tussen de mijnen
onder lenteregens van raketten
u danst bij dit bericht op straat*

*wat kan een dans voor kwaad dus dans
u wachten twintig maagden dans
de twintig maagden buitenkans*

*laat mannen zwemmen in zeeën van vuur
laat vrouwen baden in vijvers van bloed
verzin een god van wie het moet*

in ieder leven valt een vliegtuig

woensdag 19 september – Vandaag op de Hogeschool van Utrecht een verplichte workshop Resultaat Gericht Werken gevolgd. De docent was een soort Hans Böhm. Door in een rollenspel te doen of ik een gemene baas was, heb ik per ongeluk nog een meisje van de administratie aan het huilen gemaakt (dat was dan wel weer leuk). Afgezien daarvan: wat moet het fijn zijn om met tien sheets vol gebakken lucht Nederland door te kunnen scheuren in een lease-bak om bedrijven achterhaalde borrelpraat over management aan te smeren. Wat zijn er toch schaamteloze manieren om geld te verdienen! Naast de functie van bedrijfstrainer verbleekt het dichterschap tot een eerzaam beroep.

donderdag 20 september – Utrecht werd gebouwd door godsdienstfanatici en veertien eeuwen later gerenoveerd door zwakzinnigen. In vierentwintig uur tijd zijn de enige brug en de enige straat die ik drie keer daags moet passeren, volledig opgebroken om ongetwijfeld maandenlang niet meer dicht te gaan. Het is al jaren onmogelijk om je vrijelijk op een fiets door deze stad te verplaatsen. Bouwputten, opgebroken bruggen, hele colonnes lade en lossende vrachtwagens en Teutoonse horden van dagjesmensen maken dit onmogelijk. Aangezien ik in de binnenstad woon, moet ik iedere dag opnieuw de strijd aanbinden met een dagelijks wisselend assortiment aan obstakels. Een flink aantal van deze hindernissen wordt gevormd door gemeentelijke ingrepen die als verbetering zijn bedoeld. Gladde, schuine afritjes waarop je je voorvork breekt. Betonnen dukdalven op kruisingen waar je vroeger ongehinderd overheen kon fietsen. Busbakken die bij de geringste verkeersdrukke verstopt raken. Pleinen waar het fietspad niet goed is aangegeven, zodat je vloekend tussen de nietsvermoedende voetgangers door mag slalommen. Het heeft veel weg van een videospelletje waarbij je helaas niet kunt schieten.

Fietsen door een stad vergt een zen-achtige houding. Verkeersregels kun je het beste beschouwen als goedbedoelde adviezen, die lang niet altijd opgaan. Keurig rechts houden naast een rij geparkeerde auto's is bijvoorbeeld af te raden; er gooit altijd wel iemand zijn deur open, bij voorkeur precies op het moment dat uitwijken niet meer mogelijk is. Hetzelfde geldt voor vrachtwagens die piepend en knipperend achteruitsteken. Als ik het wel heb is dat een speciale manoeuvre waarbij al het andere verkeer voorgaat, maar een fietser die daarop rekent, wordt een paar uur later wakker in het gips. In Utrecht weet ik tientallen straten waar je van rechts wel voorrang hebt, maar het nooit krijgt, omdat je vanuit de perceptie van andere verkeersdeelnemers uit een volkomen onverwachte richting komt aansmurfen. Op andere plekken staat dan weer een woud aan stoplichten bij oversteekplaatsen waar je links en rechts een kilometer zicht hebt op verkeer dat er niet aankomt. Netjes wachten tot deze loze straatverlichting op groen springt kan gevaarlijk zijn, omdat andere fietsers dat niet doen.

In een stad gaat er niet om dat je je aan de regels houdt, maar dat je in leven blijft. Bijkomende doelen zijn zo snel mogelijk op je bestemming arriveren en het overige verkeer zo min mogelijk hinderen. Ervaren stadsfietsers hebben een soort zesde zintuig ontwikkeld, waarmee ze aan de energie in de stad als het ware kunnen voelen waar de knooppunten van de dag zitten ('Use the Force, Luke'). Ze merken hoe hun benen opeens een blokje om fietsen, om daarna pas te ontdekken dat ze door deze ingeving een weg-omlegging hebben weten te vermijden. Het belangrijkste dilemma blijft de verhouding tussen de lengte van de route en het aantal obstakels. De kortste weg levert de meeste zuchtende af-, sleep- en opstapmomenten op. Voor de ware stadsfietsers is dit onacceptabel. Hij streeft naar een rit waarbij hij slechts één keer op- en afstapt, en wel respectievelijk op het vertrekpunt en de bestemming. Een stadsfietsers beseft dat hij geen eenling is, maar onderdeel van het geheel van bewegingen die samen de bloedsomloop van een stad vormen. Hij is een bloedlichaampje, een koerier met zichzelf als lading, en daarom is stilstaan geen optie. De Amerikaanse dichter Mark Strand heeft in het begin van de jaren zestig een gedicht geschreven, waarin onbedoeld de essentie van het stadsfietsen in nog geen zeventig woorden is samengevat. Het gedicht heet 'Keeping things whole' en op zijn janboerenfluitjes vertaald gaat het zo:

DINGEN HEEL HOUDEN

*In een veld
ben ik de afwezigheid
van veld.
Dit is
altijd het geval.
Waar ik ook ben,
ik ben wat ontbreekt.*

*Als ik loop
verdeel ik de lucht
en altijd
komt de lucht terug
om de ruimtes te vullen
waar mijn lichaam is geweest.*

*Wij hebben allemaal redenen
om te bewegen.
Ik beweeg
om dingen heel te houden.*

Gisterochtend, voordat ik werd ingewijd in de wonderde wereld van het Resultaat Gericht Werken, een intake bij de fysiofitness op de Homeruslaan gehad, onder leiding van een bijzonder kordate therapeute. Mijn rug schijnt ongeveer net zo vast te zitten als een beeld in een blok marmer. Morgen ga ik onder deskundige begeleiding van de robuuste stagiair Hendrik aan de slag om alles weer los te bikken.

vrijdag 21 september, 23.00 uur – Eerste sessie met Hendrik viel niet tegen. De meegebrachte sportschoenen, trainingskleden en zweetbanden waren niet zo hard nodig. Binnen een halfuur stond ik weer buiten, met zeurende spieren en in het besef wat ik de afgelopen maanden verkeerd heb gedaan. Goed, ik ben tussen de drinkgelagen door fanatiek gaan fitnessen en zwemmen. Dat hielp aanvan-

kelijk ook prima, maar ik maakte de denkfout dat ik dan ook wel harder en langer achter de computer kon werken. Als je alles met heel veel kracht verkeerd doet, word je wel iets sterker, maar je doet het nog steeds verkeerd. Al oefenend, rekkend en strekkend en vooral met een rechte rug en een rechte nek hoop ik aan dit euvel te kunnen werken. Zoals bij veel dingen geldt ook hier: alleen van het voornemen ga je je al beter voelen.

zaterdag 22 september, 11.00 uur – Het boek is er. Ik heb nauwelijks kunnen slapen van de spanning en was zeer teleurgesteld toen er geen exemplaar bij de post lag. Vijf minuten geleden stond er echter een koerier voor de deur met een kartonnen doosje, dat nu voor me op tafel staat. In dit doosje zitten de eerste exemplaren van mijn nieuwe boek, mijn verzameld werk, het product van de laatste tien jaar bloed, zweet en tranen. Behalve de drukker en mijn uitgever ben ik de eerste die ze ziet. Tussen deze stukjes karton ligt mijn hebben en houden. U kunt zich niet voorstellen hoe ik me voel nu ik met trillende vingers (de camera zoomt langzaam in op mijn gezicht) het plakband lossnijdt en de flappen zo voorzichtig opzij vouw alsof ik een bom aan het ontmantelen ben. En daar liggen ze dan. Tien exemplaren *Alle goeds!* Ik pak het eerste boek. En ik voel...

niets.

Wat?

Ja, sorry, ik weet ook wel dat dit dagboek er toch een beetje naar toe had moeten werken dat op dit moment vuurwerk ontploft, fanfares door elkaar heen marcheren, zevenenzeventig cancan-dansers uit de coulissen komen zetten, dat het confetti regent, dat er drie tourmussen om mijn hals vallen en een enge man met een bos bloemen komt vertellen dat ik een auto heb gewonnen. Maar ik sta in mijn zonovergoten huis in mijn zwarte kamerjas, ik houd het boek vast en ik voel niets. Of toch, wacht even, nu komt er in mijn cerebrale cortex iets door:

argwaan.

Ogottegot.

In een flits gaan alle dingen die er met het boek mis kunnen zijn, door me heen. Snel draai ik het boek om en om, inspecteer de achterflap op spelfouten, kijk of de kleuren acceptabel zijn en of de kaft goed is gelijmd. Dan sla ik het open. Ik kan de gedichten niet lezen – het lijkt alsof ze van iemand anders zijn, in een andere taal die ik niet machtig ben – ik kijk alleen maar of de kantlijnen kloppen, of het zetwerk recht is, of de paginanummers er staan, of de bladspiegel deugt. Ik ben op het eerste gezicht niet ontevreden. Dan blader ik snel door naar de verantwoording. Zijn de namen van mijn redacteurs door de jaren heen goed gespeld? Dat zijn ze. Dan probeer ik een paar paginanummers uit de index. Ze kloppen. En een paar uit de alfabetische index. Ze kloppen ook. Ik probeer er nog meer. Ze kloppen allemaal. Ik kijk nog een paar allerlaatste correcties na, in opperste paniek doorgebeld toen de zaak al zo'n beetje op de pers lag. Ze staan er allemaal in zoals ik het wil.

Ik leg het boek neer.

Ik kijk er met een schuin oog naar.

Het boek kijkt terug als een klein hondje.

Ik trek mijn wenkbrauw op.

Het boek flappert ontwapenend met zijn kaft.

Ik pak het op.

Ik doe het open.

Ik steek mijn neus tussen de bladzijden en ik neem de grootste teug lucht die ik ooit van mijn leven genomen heb. De lucht van een verse riem papier en drukinkt, de heerlijkste geur die ik ken, vult mijn longen. *Alle goeds* is geboren en weegt 255 gram. Vader en kind maken het goed.

zondag 23 september – Vandaag, op de eerste dag van de herfst en de laatste van dit dagboek, komt mijn verzameld werk uit in Karel v. Deze ochtend heb ik het laatste gedicht voor het Parkhaven-project afgemaakt:

UTRECHT VOOR BEGINNERS

*Kijk niet op een jaar of wat
voor goed begrip van deze stad.
Wie op zoek wil naar het hart
kan graven tot hij is verdwenen
in een gat van twintig eeuwen.*

*U kunt op zoek in boeken
zwaar als kloostermoppen
of een wenteltrap beklimmen
tot het raadsel aan uw voeten ligt.
Toch geeft dit geen beter zicht.*

*Zoek een goede avond uit,
loop de grachten langs en kijk
hoe het licht in de huizen verdwijnt.
Leg dan uw handen op een muur.
Hier heeft de oudste steen gelijk.*

Jeanne

Colofon

Dit dagboek is geschreven in de zomer van 2001. In het dagboek zijn (delen van) columns, artikelen en gedichten opgenomen die in deze periode zijn geschreven. Af en toe zijn er ook iets oudere stukken gebruikt die verschenen op Schrijversnet, in *One*, *Onze Taal*, de site van Pecoma of in het *Utrechts Nieuwsblad*.

Het citaat van Alphonse Rabbe op pagina 96 is vertaald door Menno Wigman (zie: 'Wees altijd dronken!', 1998, Uitgeverij Voetnoot, Amsterdam).

Het antwoord op het raadsel van 8 juli: Jezus (de bruid in de kluis is Suster Bertken). Uitleg: Suster Bertken leefde ruim vijftig jaar als inculse in een kleine cel in de Buurkerk. Voor een winkel in bruids-japonnen in de Choorstraat ligt een steen ter nagedachtenis aan haar leven en werk. In haar bekendste gedicht 'Ik was in mijn hoofkijn om kruud gegaan' maakt ze gewag van 'een die gaarden kan', een tuinman die haar hoofken (wat hier zowel haar tuin als haar ziel betekent) kan verzorgen. Het blijkt niemand minder te zijn dan 'Jezus, die minre mijn!'.

D/2002/0108/645

ISBN 90 6801 8159

NUR 321

© 2002 Uitgeverij de Prom

© tekst en foto's Ingmar Heytze

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Studio Herman Bade

Grafische verzorging Arjen Oosterbaan